

วิถีชีวิตชาวสวนชมพู ตำบลหนองโสน อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับปริญญาตรี

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการชุมชน คณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยศิลปากร ปีการศึกษา 2552

ที่ประชุมสาขาวิชาการจัดการชุมชน คณะวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยศิลปากร พิจารณา
แล้วอนุมัติให้สารนิพนธ์ของนายภูมิ พิริยาภรณ์ และ นายอาภรณ์ ปัญญางาม ในประเด็น
เรื่อง วิถีชีวิตชาวสวนชมพู่ ตำบลหนองโสน อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี มีคุณภาพเพียง
พอที่จะเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ
ชุมชน คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับปริญญาตรี.....(อาจารย์ที่ปรึกษา)

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร .พิทักษ์ ศิริวงศ์)

.....(หัวหน้าสาขาวิชาการจัดการชุมชน)

(อาจารย์ ดร .ธีรพงษ์ บัวห่อ)

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่อง วิถีชีวิตชาวสวนชมพู่ ตำบลหนองโสน อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี

ผู้ศึกษา นายภูมิ พริยารักษ์

นายอากรรณ์ ปัญญางาม

อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พิทักษ์ ศิริวงศ์

ปีการศึกษา 2552

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิถีชีวิตชาวสวนชมพู่ ตำบลหนองโสน อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี รวมถึงการปรับตัวของชาวสวนชมพู่ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ผู้ศึกษาทำการศึกษาโดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เน้นการสัมภาษณ์ระดับลึกเกษตรกรที่ประกอบอาชีพทำสวนชมพู่เป็นหลัก และใช้การสังเกตเป็นเครื่องมือในการศึกษา วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิถีชีวิตและขั้นตอนการได้มาซึ่งชมพู่ที่เรียกกันว่า “เพชรสายรุ้ง” ในตำบลหนองโสน อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ผลการศึกษาพบว่าในอดีตเกษตรกรตำบลหนองโสนไม่ได้ปลูกชมพู่ไว้เพื่อจำหน่าย แต่ปลูกไว้เพื่อรับประทานเพียงบ้านละ 1-2 ต้นเท่านั้น เนื่องด้วยชมพู่เพชรสายรุ้งมีรสชาติหวาน ผลใหญ่ ประกอบกับมีสีสวยงาม เกษตรกรจึงคิดที่จะเพิ่มจำนวนต้นเพื่อการค้าโดยการขยายพันธุ์จากต้นที่มีอยู่ อาชีพทำสวนชมพู่ปัจจุบัน ส่วนใหญ่มาจากการสืบทอดจากบรรพบุรุษ แต่ส่วนหนึ่งเป็นผู้ที่เปลี่ยนมาจากอาชีพอื่น เนื่องจากปลูกชมพู่มีรายได้ดีกว่าอาชีพเก่า เกษตรกรที่ตำบลหนองโสนในปัจจุบันยังคงอนุรักษ์วิธีการปลูกที่เป็นภูมิปัญญาแบบดั้งเดิมไว้ ความรู้ปัจจุบันด้านวิถีชีวิตชาวสวนชมพู่ในตำบลหนองโสน การตอนกิ่งจะทำให้ชมพู่ไม่กลายเป็นพันธุ์ และยังคงรสชาติเดิมอยู่ สภาพดินยังคงเป็นดินที่มีลักษณะเดิม จากการขึ้นของต้นหญ้า ต้นหญ้าที่ขึ้นสมบูรณ์แสดงให้เห็นว่าดินบริเวณนั้นมีคุณสมบัติที่ดี ต้นหญ้าที่ไม่เจริญเติบโตแสดงให้เห็นถึงสภาพดินที่ไม่เหมาะสมกับการปลูกชมพู่ การให้น้ำชมพู่ในปัจจุบันมีการใช้เครื่องสูบน้ำเข้ามาเป็นเครื่องช่วยผ่อนแรง การควบคุมศัตรูพืชไม่มีการใช้เคมีสารพิษในการปลูก แต่มีวิธีการพรวนดิน ใช้ฟางกลบโคนต้นแทนการใช้สารเคมี การให้น้ำจากผลชมพู่สังเกตจากปริมาณผลชมพู่ ถ้าผลชมพู่ปริมาณมากให้ใส่น้ำเพิ่ม การทำนังร้านเริ่มจากอดีตสืบเนื่องถึงปัจจุบันเป็นภูมิปัญญาของชาวบ้านที่มีการทำนังร้านเพื่อเป็นเครื่องช่วยทุ่นแรงในการห่อผลชมพู่และเก็บผลชมพู่

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจากจากคณะบุคคลหลายฝ่าย ผู้ศึกษาขอกราบ
ขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พิทักษ์ ศิริวงศ์ ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ที่กรุณาให้คำปรึกษา
แนะนำช่วยเหลือชี้แนวทางในการจัดทำและปรับปรุงแก้ไขด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่งตลอดมา
เพื่อให้สารนิพนธ์มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และขอขอบพระคุณคณาจารย์สาขาวิชาการจัดการชุมชน
ทุกท่านที่ได้กรุณาให้ความอนุเคราะห์ด้วยการให้คำแนะนำให้ความช่วยเหลือในทุกด้านเป็นอย่างดี
โดยตลอดมา จึงขอบพระคุณทุกท่านไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ท่านนายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองโสน ที่กรุณาชี้แนะให้สำหรับ
คำแนะนำในการลงพื้นที่เก็บข้อมูลรวมถึงน้ำใจทุก ๆ อย่างที่มีให้ตลอดระยะเวลาที่ได้ลงไปเก็บ
ข้อมูลสนามอย่างเป็นกันเอง

ขอขอบพระคุณชาวสวนชมพู่เพชรสายรุ้งทุกท่านที่กรุณาให้ข้อมูล และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
ทุกท่านที่ให้ความเมตตา ช่วยเหลือในการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่ผู้ศึกษา

ขอขอบพระคุณครอบครัว พริยาภรณ์ และครอบครัวปัญญางาม ที่ได้สนับสนุนให้
สารนิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

สำหรับคุณค่าของสารนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้ศึกษาขอมอบคุณความดีทั้งหมดให้กับผู้มีพระคุณ
ดังกล่าวข้างต้นและคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่ผู้ศึกษา ผู้ศึกษาขอกราบ
ขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

สุดท้ายผู้ศึกษาขอขอบคุณ ความเป็นศิลาปากร ที่ทำให้ผู้ศึกษาได้รับประสบการณ์ที่ดีและ
ได้รับการศึกษาจากสถานที่แห่งนี้

ผลงานวิจัยนักศึกษาระดับปริญญาตรี

นายภูมิ พริยาภรณ์

นายอาภรณ์ ปัญญางาม

กุมภาพันธ์ 2553

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ.....	ก
กิตติกรรมประกาศ.....	ข
สารบัญ.....	ค
บทที่	
1. บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	3
ขอบเขตของการศึกษา.....	3
ผลที่คาดว่าจะได้รับ.....	3
2. แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
แนวคิดวิถีชาวบ้าน.....	4
แนวคิดและทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม..	5
ความหมายของการเปลี่ยนแปลง.....	5
ความหมายของการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ.....	6
แนวคิดด้านการเปลี่ยนแปลงทางสังคม.....	9
แนวคิดทางสังคมและทฤษฎีสังคม.....	13
ประเภทของแนวคิดทางสังคม.....	13
ตัวอย่างความคิดทางสังคม.....	14
ทฤษฎีสังคม.....	15
ความหมายของทฤษฎีสังคมวิทยา.....	16
แนวคิดเศรษฐกิจชุมชน.....	17
ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับชมพู่.....	18
พันธุ์ชมพู่ที่นิยมปลูกในประเทศไทย.....	19
ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับชมพู่เพชร.....	22
ประวัติความเป็นมาของชมพู่เพชร.....	23
ลักษณะทั่วไปของชมพู่เพชร.....	26

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่

วิวัฒนาการของเกษตรกรรม..... 30

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง..... 36

3. วิธีดำเนินการศึกษา

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล..... 38

การเก็บรวบรวมข้อมูล..... 39

การวิเคราะห์ข้อมูล..... 39

ระยะเวลาในการศึกษา..... 40

4. ผลการศึกษา

ส่วนที่ 1 วิธีชีวิตชาวสวนชมพู..... 41

ตอนที่ 1 ประวัติความเป็นมาของชมพูเพชรสายรุ้ง..... 42

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับเกษตรกรผู้ทำสวนชมพูเพชรสายรุ้ง..... 43

วิถีทางสู่การเป็นเกษตรกรผู้ทำสวนชมพู..... 43

การขยายพันธุ์..... 43

การเตรียมดิน..... 44

วิธีการปลูก..... 44

การดูแลรักษา..... 45

ผลงานวิจัยนี้ศึกษา ระดับปริญญาตรี..... 45

การควบคุมศัตรูพืช..... 45

การให้ปุ๋ย..... 46

แหล่งข้อมูลทางการเกษตร..... 46

การทำน้ําร้าน..... 46

การห่อผลชมพูเพชรสายรุ้ง..... 47

การแบ่งขนาดของผลชมพูเพื่อการจำหน่าย..... 48

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่

ตลาดที่จำหน่าย.....	48
โรคที่สำคัญของชมพูเพชรสายรุ้ง.....	49
การรวมกลุ่มของเกษตรกรผู้ทำสวนชมพูเพชรสายรุ้ง.....	49
ส่วนที่ 2 การปรับตัวของเกษตรกรผู้ทำสวนชมพูเพชรสายรุ้ง.....	50
ต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น.....	50
ปัญหาด้านการตลาดของชมพู.....	51
ปัญหาดินเสื่อมคุณภาพ.....	52
5. สรุป อภิปรายผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ	
สรุปผล.....	53
อภิปรายผล.....	54
ข้อเสนอแนะ.....	55
ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป.....	55
บรรณานุกรม.....	56
ภาคผนวก	
แนวคำถามเรื่องวิถีชีวิตชาวสวนชมพู ตำบลหนองโสน อำเภอเมือง เพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี.....	59
สารบัญรูปภาพ นั่งร้าน ต้นกล้า ถูที่ใช้ห่อชมพู และชมพูเพชรสายรุ้งที่ ตำบลหนองโสน อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี.....	61
ประวัติผู้ศึกษา.....	64

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เพชรบุรีเป็นแหล่งปลูกชมพู่ที่เก่าแก่ และ ขึ้นชื่อโดยเฉพาะชมพู่พันธุ์เพชรบุรี หรือเพชรสายรุ้งซึ่งเป็นชมพู่ประจำท้องถิ่นของเพชรบุรี หากใครได้มาเยือนจังหวัดเพชรบุรี "ชมพู่เพชร" จะเป็นของฝากที่ใครหลายคนนิยมซื้อกลับไปเป็นของกำนัลให้กับเพื่อนสนิทมิตรสหาย เนื่องด้วยเป็นชมพู่ที่มีรสหวานกรอบ อร่อยถูกใจ ในขณะที่ชมพู่เพชรที่มีขายกันในตลาด จะมีสักที่ร้านที่เป็นชมพู่เพชรของแท้จากเมืองเพชรบุรี เพราะปัจจุบันชมพู่เพชรมีด้วยกันหลายสายพันธุ์ ได้แก่ ชมพู่เพชรสายรุ้ง ชมพู่เพชรสุวรรณ ชมพู่ทูลเกล้า ชมพู่สายน้ำผึ้ง ชมพู่ทับทิมจันทร์ เป็นต้น

ชมพู่เป็นผลไม้ที่ปลูกง่ายและเจริญเติบโตได้ทั่วไปในแทบทุกภาค ทำให้พื้นที่ปลูกชมพู่กระจายอยู่ทั่วไป พื้นที่ปลูกชมพู่เพิ่มขึ้นทุกปี ปีหนึ่งๆหลายพันไร่ โดยพันธุ์ที่ปลูกกันส่วนใหญ่ยังคงเป็นพันธุ์ทูลเกล้า แหล่งปลูกชมพู่ที่สำคัญจะอยู่ในจังหวัดที่มีแหล่งน้ำอุดมสมบูรณ์ ได้แก่ จังหวัดนครปฐม สมุทรสาคร เพชรบุรี ราชบุรี เหตุนี้เองชมพู่พันธุ์ดีหลากหลายพันธุ์จึงถือกำเนิดจากแหล่งปลูกที่นี่ ซึ่งแหล่งปลูกชมพู่แต่ละแห่งก็จะมีจุดที่แตกต่างกันไป (กองแผนงานส่งเสริมการเกษตร)

ชมพู่เพชรสายรุ้งแม้จะเป็นชมพู่ที่ไม่ทะวายหรือเป็นชมพู่ปี แต่ก็ยังเป็นชมพู่ที่ขายได้ราคาสูงและถือได้ว่าเป็นชมพู่เฉพาะถิ่นที่นี่ เนื่องจากปลูกได้คุณภาพดีที่สุดในเขตลุ่มน้ำเพชรบุรี ซึ่งมีสภาพเป็นดินร่วนปนทราย แม้ชาวสวนในแหล่งอื่นจะพยายามนำชมพู่เพชรไปปลูกในเขตดินเหนียวหลายแห่งแต่ก็ไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากคุณภาพและปริมาณผลผลิตสู้ถิ่นเดิมไม่ได้ อย่างไรก็ตามแม้ชมพู่เพชรจะปลูกได้ผลดีเฉพาะถิ่นที่เพชรบุรี แต่การจัดการสวนที่ค่อนข้างยุ่งยากและค่าใช้จ่ายในการดูแลที่ค่อนข้างสูงก็ทำให้พื้นที่ปลูกชมพู่เพชรไม่ขยายเพิ่มขึ้น สวนชมพู่ใหม่ที่ปลูกเพิ่มขึ้นจะหันมาปลูกชมพู่พันธุ์อื่นที่มีการจัดการง่ายกว่าชมพู่เพชร สวนชมพู่เพชรที่เหลืออยู่จึงเป็นสวนเก่าแก่เสียมากกว่า (การลงทุนทำสวนชมพู่อย่างมืออาชีพ : 121)

ชมพูเพชรที่เป็นชมพูเพชรแท้จากจังหวัดเพชรบุรี แต่เดิมมีราคาซื้อขายสูงถึงกิโลกรัมละ 100 - 300 บาท แต่หลังจากมีชมพูเพชรสายพันธุ์อื่นๆ เกิดขึ้น ทำให้ราคาชมพูเพชรสายรุ้งลดต่ำลงต่ำลงอยู่ที่ 60 - 170 บาท จังหวัดเพชรบุรี ในวันนี้เหลือเกษตรกรที่ปลูกชมพูเพชรสายรุ้งไม่ถึง 10 ราย และหากินยากมากขึ้นทุกที กลุ่มผู้บริโภคที่มีโอกาสได้ชิมรสชาติของชมพูเพชรก็มีเพียงบางกลุ่ม ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้บริโภค ระดับบนเท่านั้น

สวนชมพูเพชรพันธุ์สายรุ้งขนาดพื้นที่ ตำบลหนองโสน อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี เป็นสวนชมพูเพชรที่ปลูกแบบฉบับของชาวเพชรบุรีขนาดพื้นที่ และเป็นสวนที่รัฐบาลไทยนำชมพูเพชรไปให้ผู้นำเข้าเข้านับประทัน เมื่อครั้งที่ประเทศไทยเป็นเจ้าภาพจัดประชุมสุดยอดอาเซียน

เนื่องจากการลงทุนทำสวนชมพูพันธุ์เพชรสายรุ้งนั้นการลงทุนแต่ละไร่ต่อหนึ่งฤดูกาลสูง ขณะที่กระบวนการการผลิตจนครบวงจร ก่อนผลผลิตออกสู่ท้องตลาดนั้นก็ต้องดูแลเอาใจใส่เป็นพิเศษ นอกจากนี้ปัญหาดินฟ้าอากาศที่เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการผลิตแล้ว การที่ยieldมีปัญหาดั้งเดิมโดยทำนั้งร้านไม้ไผ่สำหรับขึ้นเก็บผลผลิตนั้นเนื่องจากทรงพุ่มค่อนข้างใหญ่ เป็นการลงทุนที่สูง เฉพาะชมพู 1 ต้น ต้องลงทุน 1,600-2,000 บาท แบ่งเป็นค่าแรง 300 บาท ค่าไม้ไผ่ลำละ 23-25 บาท ขณะที่อายุการใช้งานราว 2 ปี ก็ต้องรื้อและสร้างใหม่ บางเจ้าเปลี่ยนไปใช้นั้งร้านที่ทำจากเหล็กแทน เพราะลงทุนครั้งเดียว แต่เนื่องจากทำจากเหล็กจะร้อนมาก ส่งผลกระทบทำให้รสชาติเพี้ยนไปจากที่หวานกรอบ อาจกลายเป็นกระด้าง จืดชืด (ผาณิต ตันติสุขารมย์ :)

ด้วยเหตุดังกล่าวผู้ศึกษามีความประสงค์ที่จะศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลง วิถีชีวิตชาวสวนชมพู ตำบลหนองโสน อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี เพื่อเป็นประโยชน์ให้แก่องค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงผู้ประกอบการสวนชมพู เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบการกำหนดแนวทางนโยบายในการบริหารจัดการ และหาแนวทางในการลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาวิถีชีวิตชาวสวนชมพู่ ตำบลหนองโสน อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี
2. เพื่อศึกษาการปรับตัวของชาวสวนชมพู่ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

1.3 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงวิถีชีวิตชาวสวนชมพู่
2. ทราบถึงกระบวนการและวิธีการทำสวนชมพู่
3. เพื่อเป็นแนวทางให้กับชุมชนอนุรักษ์การทำสวนชมพู่เพชรให้อยู่คู่ชุมชนต่อไป
4. ทราบถึงการปรับตัวการรับมือกับปัญหาและอุปสรรคในการทำสวนชมพู่

1.4 ขอบเขตการศึกษา

ศึกษาวิถีชีวิตชาวสวนชมพู่ ตำบลหนองโสน อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ด้านวิวัฒนาการ การทำสวนชมพู่ การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและวัฒนธรรม สาเหตุและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลง โดยมีระยะเวลาศึกษาตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน - เดือนกุมภาพันธ์ รวมระยะเวลา 4 เดือน

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับปริญญาตรี

บทที่ 2
วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่อง วิถีชีวิตการปลูกหมพู่ของชาวจังหวัดเพชรบุรี ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนำเสนอแนวคิดและทฤษฎี ตามหัวข้อต่อไปนี้

1. แนวคิดวิถีชีวิตชาวบ้าน
2. แนวคิดและทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม
3. แนวคิดและทฤษฎีทางสังคม
4. แนวคิดเศรษฐกิจชุมชน
5. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับหมพู่
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดวิถีชีวิตชาวบ้าน

อมรา พงศาพิชญ์ (2534 : 26) ให้ความหมายของวิถีชาวบ้านไว้ว่า วิถีชาวบ้าน คือระเบียบแบบแผนที่บุคคลในสังคมควรปฏิบัติ เช่น การบวชลูกชายเมื่ออายุครบ 20 ปีเพื่อทดแทนคุณบิดามารดา

งามพิศ สัตย์สงวน (2543 : 85-86) ให้ความหมายของวิถีชาวบ้านว่าหมายถึง พฤติกรรมที่คาดหวังว่าปัจเจกชนจะทำหรือไม่ทำอะไรในสถานการณ์ต่างๆประจำวัน

วิถีชีวิตชุมชนคือ บรรทัดฐานทางสังคมประเภทที่มีความสำคัญในสังคม ทั้งนี้เพราะการกระทำผิดวิถีชีวิตชุมชนจะมีผลกระทบต่อสังคมโดยส่วนร่วมน้อย แต่ก็มีประโยชน์มาก สำหรับคนจำนวนมากที่อยู่ในสังคมเดียวกัน ในแต่ละวันคนเหล่านั้นสามารถดำเนินชีวิตของตนไปได้และมีการกระทำทางสังคมต่อกันได้ ก็เพราะมีวิถีชีวิตชาวบ้านเป็นแนวทางในการปฏิบัติต่อกัน วิถีชีวิตชุมชนเป็นพฤติกรรมที่มีขอบข่ายกว้างขวาง ครอบคลุมพฤติกรรมด้านต่างๆของสังคมไว้เกือบหมด เช่น การแต่งกาย การพูดจาปราศรัยกัน เป็นต้น

แต่ละสังคมมีวิถีชีวิตชุมชนเกี่ยวกับการแต่งกาย คือ การแต่งกายที่เหมาะสมในสถานการณ์ต่างๆ โดยมีปัจจัยของเพศ วัย และสถานภาพทางสังคมเข้ามาเกี่ยวข้อง ในสังคมไทยมีวิถีชุมชนกำหนดว่าผู้ไปงานศพควรใส่สีดำ แต่ถ้าไปงานรื่นเริง เช่น งานแต่งงานควรใส่เสื้อสีสันๆ

การพูดจาปราศรัยกันเป็นวิถีชีวิตชุมชนอีกประเภทหนึ่ง แต่ละสังคมมีมีชาวบ้านที่กำหนดว่าชายหญิง ผู้ใหญ่ผู้น้อยควรพูดจាកันอย่างไร ควรใช้ภาษาหรือคำพูดอย่างไร ในสังคมไทยมีคำทักทาย “สวัสดี” ผู้ใหญ่จะรับไหว้และกล่าวสวัสดิ์ตอบ ผู้น้อยเมื่อเดินผ่านผู้ใหญ่จะก้มตัวเล็กน้อย วิถีชีวิตยังกำหนดมารยาทในการรับประทานอาหารด้วยว่าควรทำอย่างไรในที่สาธารณะ กำหนดแบบแผนการปฏิบัติต่อกันระหว่างฆราวาสและสมณเพศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งระหว่างสตรีและพระสงฆ์

วิถีชุมชนเป็นบรรทัดฐานที่เราต้องปฏิบัติตาม เพราะมันเป็นความเคยชินที่เราต้องทำอย่างนั้น การปฏิบัติตามวิถีชุมชนไม่ได้ถูกบังคับโดยกฎหมายหรือหน่วยงานที่ตั้งขึ้น โดยเฉพาะโดยรัฐบาลไม่มีกฎหมายใดบังคับให้เรานอนบนที่นอน กินอาหารตอนเช้า ใส่รองเท้า ดื่มน้ำจากแก้ว เราทำสิ่งต่างๆ เหล่านี้และอีกหลายประการที่คล้าย ๆ กันนี้โดยไม่ได้คิดเพราะเราทำจนเป็นนิสัย เป็นความเคยชิน สิ่งเหล่านี้เป็นวิถีชีวิตในสังคมของเรา สังคมอื่นอาจมีวิถีชีวิตชุมชนที่แตกต่างกันไปจากของเรา จึงทำให้วัฒนธรรมแตกต่างกันออกไป

จากความหมายข้างต้นพอสรุปได้ว่า “วิถีชุมชน” คือ พฤติกรรมที่ชาวบ้านยึดถือปฏิบัติกันมา โดยมีได้กำหนดโดยกฎหมาย และมีหน้าที่สำคัญในการกำหนดพฤติกรรมมนุษย์วิถีชุมชนจะกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมบางอย่าง ซึ่งมีผลทำให้ปัจเจกชนต้องทำตาม

แนวคิดและทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

1.1 ความหมายของการเปลี่ยนแปลง

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2536 : 19-24) ได้กล่าวถึง การเปลี่ยนแปลง หมายถึงระยะเวลาหนึ่งเปลี่ยนแปลงไปสู่อีกระยะเวลาหนึ่ง (OVER SOME PERIODS OF TIME) เวลาจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะกำหนดว่าสิ่งใดที่ได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมไม่ว่าจะเปลี่ยนแปลงในเรื่องใดก็ตาม โดยมีข้อสรุปของการเปลี่ยนแปลง ดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงเป็นเรื่องของธรรมชาติ หมายความว่า ไม่มีใครที่จะบังคับให้หยุดการเปลี่ยนแปลงได้
2. การเปลี่ยนแปลงเป็นอยู่ตลอดเวลา หมายความว่า การเปลี่ยนแปลง เกิดจากปัจจัยผลักดันที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง มีลักษณะของการกระทำหนึ่ง ๆ เป็นสาเหตุผลักดันไปสู่การเปลี่ยนแปลง
3. การเปลี่ยนแปลงเป็นการต่อเนื่อง หมายความว่า การเปลี่ยนแปลงที่ผ่านมามีขั้นตอนต่างๆ เป็นสาเหตุสืบต่อกันมา

4. การเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งจำเป็น หมายความว่า การเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องเกิดขึ้น เช่น การเปลี่ยนแปลงในสังคมเพื่อให้มนุษย์มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและ มีความเท่าเทียมกันในสังคมอย่างทั่วถึงในทุก ๆ ด้าน ระบุพรรณ ทงห่อ และคณะ (2545 : 23)

การเปลี่ยนแปลงเป็นปรากฏการณ์ปกติธรรมดาของสังคมทั้งหลาย บางสังคมเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วอย่างเห็นได้ชัดในชั่วเวลาไม่กี่ปีบางสังคมเปลี่ยนแปลงไปอย่างช้า ๆ จนคนในสังคมนั้นอาจไม่รู้ตัวว่ามีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น หรืออาจจะรู้สึกว่ามีเปลี่ยนแปลงอะไรในชีวิตของตนในสังคมแบบดั้งเดิมหรือประเพณีนั้นอาจต้องเปรียบเทียบสภาพชีวิตของคนต่างอายุกัน จึงจะสังเกตเห็นการเปลี่ยนแปลงแต่ในสังคมสมัยใหม่นั้น เราสามารถเห็นการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ได้ค่อนข้างชัดเจนภายในชั่วอายุของเราเอง

สนธยา พลศรี (2545 : 10) และณรงค์ เติ่งประชา (2541 : 207) ได้กล่าวถึง การเปลี่ยนแปลง หมายถึง การเปลี่ยนสภาพทั่ว ๆ ไป ของสิ่งหนึ่งสิ่งใดทั้งที่ดีขึ้นหรือด้อยลงกว่าเดิมโดยไม่เจาะจงว่าเป็นรูปแบบวิถีใด และอัตราความเร็วเท่าใด สิ่งหนึ่งเปลี่ยนแปลงจากสภาพที่เคยดำรงอยู่ไปสู่สภาพใหม่ เมื่อเวลาผ่านไปการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนี้ อาจจะดีขึ้นหรือเลวลงกว่าสภาพเดิมก็ได้ ซึ่งสามารถอธิบายถึงการเปลี่ยนแปลงว่ามีอยู่ 2 รูปแบบ คือ การเปลี่ยนแปลงที่มี การวางแผนกับการเปลี่ยนแปลงที่ไม่มีการวางแผน ในปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงมักมีการวางแผน มีการกำหนดจุดมุ่งหมาย เช่น เพื่อให้ความเป็นอยู่ดีขึ้น อาจจะปลูกฝังวัฒนธรรมหรือค่านิยมบางประการให้แก่สมาชิกในสังคม

จากแนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทำให้สามารถสรุปความหมายของการเปลี่ยนแปลงได้ว่าการเปลี่ยนแปลง หมายถึง การเปลี่ยนแปลงสภาพทั่ว ๆ ไป ที่เป็นปรากฏการณ์ปกติธรรมดาของสังคมทั้งหลายจากสิ่งที่เคยเป็นอยู่เดิมเปลี่ยนแปลงมาอยู่ในสภาพใหม่ซึ่งมีองค์ประกอบของเรื่องเวลาเป็นตัวกำหนดซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้อาจจะมีทั้งที่ทำให้ดีขึ้นหรือเลวลงกว่าเดิมก็ได้

ผลงานวิทยานิพนธ์ศึกษา ระดับปริญญาตรี

1.2 ความหมายของการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2535 : 18-19) ได้กล่าวถึง ระบบเศรษฐกิจเป็นระบบพื้นฐานทางสังคมระบบหนึ่ง เนื่องจากมนุษย์ต้องบำบัดความต้องการในด้านความหิวและความกระหายอันเป็นธรรมชาติอย่างหนึ่งของมนุษย์ ทำให้มนุษย์ต้องแสวงหาสิ่งของหรืออาหารบริโภค ความต้องการนี้ได้พัฒนาเรื่อย ๆ จนถึงได้สร้างแบบแผนพฤติกรรม ได้แก่ กฎเกณฑ์ข้อบังคับ ระเบียบต่าง ๆ เพื่อให้ผลผลิตที่ได้มานั้นไปประโยชน์อย่างยุติธรรมแก่สมาชิกในสังคมมากที่สุด ดังนั้น หน้าที่ของระบบเศรษฐกิจ ได้แก่ การผลิต การแจกจ่าย การบริโภค และการแลกเปลี่ยน

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2544 : 72-73) ได้เสนอ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 พ.ศ. 2545-2549 ในเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยว ว่า การส่งเสริมการค้าบริการที่มีศักยภาพเพื่อสร้างงานและกระจายรายได้เป็นส่วนหนึ่ง คือ การพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มการจ้างงาน กระจายรายได้สู่ชุมชน และการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมี แนวทางเพื่อพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวให้รองรับการขยายตัวของนักท่องเที่ยวในระยะยาว คำนึงถึงการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยดำเนินการพัฒนาเชิงกลุ่มพื้นที่ สนับสนุนการพัฒนากิจกรรมการ ท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ที่ไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยว เชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา เป็นต้น ปรับปรุงคุณภาพบริการการท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐาน การกวดขันมาตรฐานด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว และส่งเสริมบทบาทชุมชน องค์กรชุมชน ในท้องถิ่นให้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างครบวงจร ทั้งพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และระดมทรัพยากรสร้างจิตสำนึกแก่ชุมชนและท้องถิ่นในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้

คณิศร์ สีนุชยะ (2540 : 10-11) ได้กล่าวถึง การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจเป็นการ เปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจในหมู่บ้านในระบบการผลิต การแจกจ่าย การบริโภคและ การเปลี่ยนแปลงในอดีตรูปแบบเศรษฐกิจของหมู่บ้านเป็นระบบเศรษฐกิจแบบดั้งเดิม ทั้งในด้าน การผลิต การแลกเปลี่ยน การบริโภคและการแจกจ่าย เพื่อใช้อุปโภคและบริโภคในครัวเรือนเท่านั้น ต่อมาเป็นการเปลี่ยนแปลงไปเป็นเศรษฐกิจสมัยทุนนิยมในลักษณะของเศรษฐกิจแบบเงินสด มากขึ้น กิจกรรมต่าง ๆ ในทางเศรษฐกิจไม่ว่าจะเป็นด้านการถือครองที่ดิน รายได้ หนี้สิน อาชีพ ต่าง ๆ และ การแลกเปลี่ยนแรงงานมีความสำคัญมากขึ้น ส่งผลกระทบบ้างให้เกิดความเปลี่ยนแปลงกับสภาพ ความเป็นอยู่ทางสังคม ซึ่งหมายถึง ระบบเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญที่มีส่วนในการกำหนด โครงสร้างทางสังคมแต่ละสังคม

ฟองพันซ์ มณีรัตน์ (2521 : 86) เสนอว่า แนวคิดเกี่ยวกับเรื่องตัวกำหนดทางเศรษฐกิจเป็น การใช้แนวคิดของมาร์ก (MARX) โดยอธิบายว่ารูปแบบของการผลิตหรือวิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องกับการ ผลิตเป็นตัวกำหนดวิถีชีวิตมนุษย์ เพราะโครงสร้างทางเศรษฐกิจเป็นพื้นฐานของโครงสร้างด้าน สังคม การเมือง สติปัญญาและความนึกคิดโดยทั่วไปไม่ใช่สามัญสำนึกของมนุษย์ที่เป็นตัวกำหนด ลักษณะการดำเนินชีวิต ดังนั้นเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงในพื้นฐานทางเศรษฐกิจแล้วการดำเนินชีวิต ของคนในสังคมก็ย่อมเปลี่ยนแปลงไปด้วย

ปก แก้วกาญจน์ (2530 : 106) ได้กล่าวถึง การศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจมีขอบเขต การศึกษาที่สำคัญ คือ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้เพราะการเปลี่ยนแปลง โครงสร้างเศรษฐกิจเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อโครงสร้างอื่น ๆ ของชุมชนด้วย โดย

โครงสร้างเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น วัตถุประสงค์ของการผลิต ปัจจัยการผลิต เทคโนโลยีการผลิต การจัดสรรผลผลิต ความหลากหลายของอาชีพ การพึ่งพาทางเศรษฐกิจจากภายนอก

อนึ่ง เหล่าธรรมทัศน์ (2538 : 106) ได้กล่าวถึง การย้ายถิ่นของแรงงานก่อให้เกิด การเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ในครอบครัว พ่อแม่ออกจากบ้านไปหางานทำนอกชุมชนปล่อยให้ลูกอยู่กับญาติผู้ใหญ่ตามลำพัง บางครอบครัวพ่อกับแม่แยกกันอยู่เพื่อทำงานหารายได้เพราะเชื่อว่ารายได้จากการทำงานมีความสำคัญมากกว่าความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัวและการอบรมดูแลบุตร การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นก่อให้เกิดปัญหาครอบครัวตามมาหลายลักษณะ เช่น ความเหงา สุขภาพจิต การหย่าร้าง การยอมรับซึ่งกันและกัน อย่างไรก็ตามผู้ที่ย้ายถิ่นจะมีฐานะสูงกว่าผู้ที่ไม่ได้ย้ายถิ่น ทั้งนี้เพราะการย้ายถิ่นจำเป็นต้องมีค่าใช้จ่ายเกิดขึ้นทุกครอบครัว

วรพล พรหมิกบุตร (2534 : 84) ได้ให้ความหมายเรื่อง การเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจไว้ว่า การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นได้ทำลายแนวคิด วิถีชีวิตและวัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชนแล้ว แทนที่ด้วยแนวคิด วิถีชีวิตและวัฒนธรรมใหม่เอื้อต่อระบบทุนนิยม ดังนั้น ยิ่งเร่งรัดการพัฒนาตามแนวทางทุนนิยมมากเท่าใดก็จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในชุมชนอย่างรวดเร็วมากขึ้นเท่านั้น

วรรณ วลัยวานิช (2539 : 53) ได้กล่าวไว้เช่นกันว่า การท่องเที่ยวทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านอาชีพ ทั้งนี้เนื่องจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่ต้องใช้กำลังคนในลักษณะแรงงานต่าง ๆ และตามแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ทั้งที่เป็นในแหล่งท่องเที่ยวและนอกแหล่งท่องเที่ยว ประชาชนบางส่วนจึงมีการเปลี่ยนแปลงจากอาชีพเกษตรกรรมมาสู่อาชีพการรับจ้างตามโรงงาน และสถานบริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น ธุรกิจโรงแรม ฯลฯ ตลอดจนการเกิดอาชีพใหม่ ๆ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว เช่น มัคคุเทศก์ ทำให้เกิดรายได้และการสร้างงานโดยตรงจากธุรกิจท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังมีงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทางอ้อม เช่น การเกษตรซึ่งเป็นแหล่งวัตถุดิบด้านอาหาร งานหัตถกรรมเพื่อผลิตสินค้าของที่ระลึก

ทัศนีย์ วิเชียรเจริญ (2530 : 4-5) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเป็นแหล่งที่มาของรายได้ในลักษณะของการขายบริการและทรัพยากรธรรมชาติ รายจ่ายของนักท่องเที่ยว คือ รายได้ของท้องถิ่น ซึ่งในการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวยอมมีค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เช่น ค่าอาหาร ค่าพาหนะในการเดินทาง ค่าที่พัก ตลอดจนการใช้จ่ายเพื่อซื้อของที่ระลึก ดังนั้น ผู้วิจัยจึงศึกษาการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตด้านเศรษฐกิจของผู้ประกอบการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์และประชาชนผู้เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ในชุมชนคลองระงะเข้ อำเภอสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่เกี่ยวกับด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ อาชีพรายได้ ค่าใช้จ่าย ซึ่งจะทำให้สามารถเห็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้อย่างเด่นชัดที่สุด

1.3 แนวคิดด้านการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

นักสังคมวิทยาและนักมานุษยวิทยาหลายท่านให้ความหมายของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม เช่น แฟร์ชายล์ (สนทนา พลศรี, 2545 : 97) ได้ให้ความหมายของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมว่า เป็นลักษณะของการเปลี่ยนแปลงกระบวนการแบบแผน โครงสร้างต่าง ๆ ทางสังคม การเปลี่ยนแปลงนี้อาจจะทำให้สังคมเจริญก้าวหน้าหรือล้าหลัง และสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างถาวรหรือชั่วคราว ทั้งเป็นการเปลี่ยนแปลงที่มีการวางแผนและไม่มีการวางแผน การเปลี่ยนแปลงอาจเป็นไปได้ในทิศทางเดียวกันหรือหลายทิศทางและอาจก่อให้เกิดโทษหรือประโยชน์ก็ได้

สนิท สมัครการ (2526 : 269) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคมเป็นการเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมทางสังคมของมนุษย์ เมื่อมีการติดต่อเกี่ยวข้องกับคนอื่น ๆ และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในด้านความสัมพันธ์ทางสังคม (SOCIAL RELATIONS) ที่มีอยู่ในแต่ละสังคม เมื่อความสัมพันธ์ทางสังคมเปลี่ยนแปลงไปมากก็อาจทำให้โครงสร้างของสังคม (SOCIAL STRUCTURE) เปลี่ยนแปลงตามไปด้วยในที่สุด

สุริชัย หวันแก้ว (2544 : 155) ได้กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (SOCIAL CHANGE) หมายถึง การที่ระบบสังคม กระบวนการแบบอย่างหรือรูปแบบทางสังคม เช่น ขนบธรรมเนียม ประเพณี ระบบครอบครัว ระบบการปกครองได้เปลี่ยนแปลงไป ไม่ว่าจะในด้านใดก็ตาม การเปลี่ยนแปลงทางสังคมนี้อาจเป็นไปได้ทั้งทางก้าวหน้าหรือถดถอย เป็นไปอย่างถาวรหรือชั่วคราว โดยวางแผนให้เป็นไปหรือเป็นไปเอง และที่เป็นประโยชน์หรือให้โทษก็ได้ทั้งสิ้น

จรัส นวลน้อม (2540 : 91) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคม หมายถึง การเปลี่ยนแปลงระบบความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในสังคม ทั้งในระดับบุคคลและกลุ่มบุคคล การเปลี่ยนแปลงนี้อาจเป็นไปได้ทั้งทางก้าวหน้าหรือถดถอย และถาวรหรือชั่วคราวก็ได้ และมีข้อนำสังเกตเกี่ยวกับ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมหลายประการ กล่าวคือ

1. เป็นการเปลี่ยนแปลงในด้านความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และ/หรือระหว่างมนุษย์กับกลุ่มคน นั่นคือ การเปลี่ยนแปลงในการกระทำต่อกันของมนุษย์
2. เป็นการเปลี่ยนโครงสร้างหน้าที่ หรือกระบวนการต่าง ๆ ของความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างและหน้าที่อย่างใดอย่างหนึ่ง
3. เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง อาจเป็นเรื่องใหญ่หรือเรื่องเล็กก็ได้

4. เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวข้องสอดคล้องและมีผลกระทบซึ่งกันและกันกับการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมในสังคมนั้น ๆ ด้วย

วิลเบอร์ต (คณิงนิคย์ สินธุยะ. 2540 : 11 ; อ้างอิงจาก WILBERT. 1968. SOCIAL CHANGE. P. 336) ได้ให้ความหมายว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคมเป็นการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญทางโครงสร้าง สังคมเป็นการเปลี่ยนแปลงแบบแผนของการกระทำทางสังคม (SOCIAL ACTION) การปะทะสัมพันธ์ทางสังคม (SOCIAL INTERACTION) รวมถึงผลที่เกิดขึ้นและการแสดงออกของโครงสร้างทางสังคม นั้น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับบรรทัดฐาน (NORM) ในสังคม ค่านิยม (VALUE) และผลผลิตสัญลักษณ์ทางสังคม

เดวิส (สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. 2536 : 22-23 ; อ้างอิงจาก DAVIS. 1949. HUMAN SOCIETY. P. 622) ได้ให้ความหมายว่า เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในระบบสังคมนั้น คือ เกิดการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างและหน้าที่ของสังคม ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงทางสังคมเป็นเพียงส่วนหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม หมายถึง การเปลี่ยนแปลง ทุกอย่างที่เกิดขึ้นในวัฒนธรรมทุกสาขา ได้แก่ ศิลปะ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ปรัชญา ฯลฯ เช่นเดียวกับการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบและกฎเกณฑ์ของการจัดระเบียบทางสังคม

คณิงนิคย์ สินธุยะ (2540 : 11) ได้ให้ความหมายของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมคล้ายคลึงกับเดวิส คือ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งของหรือเรื่องราวต่าง ๆ ทั้งนี้ เนื่องมาจากวัฒนธรรมเป็นผลผลิตของกิจกรรมระหว่างมนุษย์ ส่วนสังคมเป็นตัวกระทำสิ่งนั้น ๆ ที่เป็นผลผลิตจากการกระทำของมนุษย์

สุริชัย หวันแก้ว (2544 : 43) ได้ให้ความหมายของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมไว้ว่า การเปลี่ยนแปลงของระบบความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในสังคม และการเปลี่ยนแปลงทางด้านโครงสร้างของความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มและระหว่างส่วนประกอบของสังคมนั้น ๆ เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างชาชนบท ชาวเมือง เป็นต้น การเปลี่ยนแปลงทางสังคมดังกล่าวนี้ย่อมเกิดขึ้นในระดับกลุ่มบุคคลและในระดับสถาบันทางสังคม ไม่ว่าจะเป็นในด้านสถาบันครอบครัว เครือญาติ การสมรส การครองเรือน หรือสถาบันการเมือง และเศรษฐกิจ ฯลฯ

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2536 : 29) ได้กล่าวถึงผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ว่ามีอยู่ 2 ด้านคือ

1. ก่อให้เกิดประโยชน์ เช่น มีการประดิษฐ์คิดค้นสิ่งใหม่ ๆ มีการแลกเปลี่ยนระบบ การทำงานที่ดีขึ้น และมีการพัฒนาประเทศทำให้ประชาชนอยู่ดีกินดี เป็นต้น

2. ก่อให้เกิดปัญหา ถ้าหากอัตราการเปลี่ยนแปลงไม่ทันกัน เช่น วัฒนธรรมทางวัตถุ ก้าวหน้าเร็วกว่าวัฒนธรรมทางด้านจิตใจ ทำให้เกิดปัญหาสังคม ปัญหาของการเพิ่มประชากร ปัญหา การว่างงาน ปัญหาแหล่งสลัม และปัญหาโสเภณี เป็นต้น

จามรี พิทักษ์วงศ์ (2529 : 10-11) ได้กล่าวถึงปัจจัย 5 ประการ ที่มีผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงของสังคม ได้แก่

1. ต้นทุนความรู้ที่สังคมสะสมไว้ ยิ่งมีมากยิ่งมีการประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ ได้มาก เพราะการประดิษฐ์ คือ การเอาองค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีอยู่แล้วมารวมกันในรูปใหม่ ยิ่งมีชิ้นส่วนองค์ประกอบต่าง ๆ จำนวนมากก็ยิ่งมีทางที่จะเอามารวมกันเป็นสิ่งใหม่ ๆ ได้ง่าย

2. จำนวนประชากรในสังคมยังมีมาก ยิ่งมีนักคิดค้นประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ ได้มาก แต่ถ้าจำนวนประชากรมากเกินไปจนขาดสมดุลระหว่างจำนวนทรัพยากรธรรมชาติกับจำนวนประชากร อาจทำให้เกิดการหยุดนิ่งหรือถดถอยได้

3. การติดต่อกับสังคมอื่นยังมีการติดต่อกันมากย่อมเอื้ออำนวยต่อการเปลี่ยนแปลง เพราะสามารถหยิบยืมวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน หรือมีการแพร่กระจาย (DIFFUSION) ของวัฒนธรรมได้

4. เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม สังคมก็ต้องปรับตัวเปลี่ยนแปลงไปตามการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม

5. ทักษะคติของสังคมต่อการเปลี่ยนแปลง สังคมที่มีทัศนคติที่เอื้ออำนวยหรือสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงการทดลองสิ่งใหม่ ๆ ย่อมมีอัตราการเปลี่ยนแปลงสูงกว่าสังคมที่ยึดมั่นในประเพณีโดยไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลงหรือการทดลองสิ่งใหม่ ๆ เลย

ทิตยา สุวรรณชฎ (2527 : 114-117) ได้กล่าวถึง กระบวนการที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสังคม อาจแยกได้เป็นขั้นตอน ดังนี้

1. การเกิดจากการเปลี่ยนแปลงหน่วยสังคมโดยเอกเทศ (ISOLATED CHANGE) คำว่า หน่วยสังคม นั้นอาจหมายถึง หน่วยทางครอบครัว

2. การเกิดการเปลี่ยนแปลงเฉพาะกลุ่ม (COMPARTMENTAL CHANGE) โดยที่ระบบสังคมเป็นระบบของความสัมพันธ์ของสมาชิกในสังคมและในกระบวนการของความสัมพันธ์นั้นซึ่งเป็นการแบ่งแยกลักษณะตามฐานะตำแหน่ง และกลุ่มสังคม

3. การเกิดการเปลี่ยนแปลงสะสม (ACCUMULATIVE CHANGE) ลักษณะการเปลี่ยนแปลงเช่นนี้จะเกิดขึ้นเมื่อมีการติดต่อทางสังคมเข้มข้น (INTENSITY OF INTERACTION) โดยธรรมชาติของมนุษย์ที่มุ่งจะสร้างความคล้ายคลึง สร้างกลุ่ม ประกอบกับมีสิ่งแวดล้อมที่จะส่งเสริมให้มีความสัมพันธ์มากขึ้นก็ย่อมจะทำให้การเปลี่ยนแปลงขยายวงออกไป

4. การเปลี่ยนแปลงประนีประนอม (ACCOMMODATIVE CHANGE) เป็นลักษณะกลุ่มที่ยอมรับทั้งโดยสมัครใจและโดยไม่มีการตอบโต้หรือต้านทาน ในทำนองเดียวกันการเปลี่ยนแปลงสะสมอาจจะแปรไปเป็นการเปลี่ยนแปลงขัดแย้งได้

5. การเปลี่ยนแปลงขัดแย้ง (CONFLICT CHANGE) เป็นลักษณะของกลุ่มที่ไม่เห็นด้วย รวมตัวกันต่อต้านกลายเป็นการระดมต่อสู้สัดึกภาพของแต่ละกลุ่มจนกลายเป็นขั้นตอนของการแยกตัวจากกันโดยเด่นชัด สภาพเช่นนี้มักจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่รุนแรงและกว้างขวาง

ฟองพันซ์ มณีรัตน์ (2521 : 17) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคมเป็นการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างหรือสถาบันสังคม เช่น การเปลี่ยนแปลงขนาดของชุมชน ส่วนประกอบของส่วนใดส่วนหนึ่งของสังคมหรือรูปแบบการจัดระเบียบสังคม ตัวอย่างของการเปลี่ยนแปลงแบบนี้ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงขนาดของครอบครัว การเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจที่มีอยู่แต่เดิมเมื่อเกิดสภาพเป็นสังคมเมืองขึ้นและเป็นการเปลี่ยนแปลงในด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคม คือการเปลี่ยนแปลงวิธีที่มนุษย์ปฏิบัติต่อผู้อื่น

สรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคมเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในระยะเวลาใด เวลาหนึ่ง ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับความแตกต่างของระยะเวลาหนึ่ง ยังเป็นการเปลี่ยนแปลงในเรื่องระบบโครงสร้าง สถาบันทางสังคม สมาชิกของสังคมและส่วนประกอบอื่นๆ ของสังคม ซึ่งอาจจะเปลี่ยนแปลงทั้งระบบโครงสร้างหรือเฉพาะหน้าที่ของระบบความสัมพันธ์ทางสังคมของมนุษย์หรือกลุ่มคนในสังคมตลอดจนเป็นการเปลี่ยนแปลงของการกระทำระหว่างกันทางสังคม ในการติดต่อการกระทำระหว่างมนุษย์หรือกลุ่มของสังคม การเปลี่ยนแปลงทางสังคมบางครั้งก็เปลี่ยนแปลงอย่างช้า ๆ สม่่าเสมอก็มีผลกระทบกระเทือนต่อวิถีชีวิตของประชาชนท้องถิ่นในสังคม อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรมจะเป็นการมองการเปลี่ยนแปลงทางระบบสังคมที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ ส่วนทางวัฒนธรรมมองที่วิถีชีวิต ระเบียบแบบแผนที่ได้เปลี่ยนไปจากเดิม หรืออาจจะกล่าวได้ว่าการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมเป็นเรื่องของ ปรัชญาการณที่เกิดขึ้นในสังคมเรื่องเดียวกัน หรือสมาชิกแต่ละคนก็มีส่วนช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ทั้งนี้ เพราะว่าถ้าบุคคลได้รับการศึกษามีประสบการณ์ต่าง ๆ การท่องเที่ยวก็อาจทำให้เกิดการยอมรับสิ่งใหม่มากกว่าบุคคลอื่น ๆ ตลอดจนความเป็นผู้นำของชุมชนที่มีความรู้ความสามารถมีส่วนในการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมเช่นเดียวกัน

แนวคิดทางสังคมและทฤษฎีสังคม

แนวคิดทางสังคม (SOCIAL THOUGHT) หมายถึง ความคิดของมนุษย์โดยมนุษย์และเพื่อมนุษย์ ความคิดที่มนุษย์ประดิษฐ์คิดค้นขึ้นมา จะกระทำโดยคนเดียวหรือหลายคนก็ได้ กรณีที่คิดคนเดียวก็ต้องเป็นที่ยอมรับของผู้อื่นด้วย แม้ไม่ยอมรับทั้งหมดก็อาจยอมรับเพียงบางส่วน ความคิดนั้นจึงคงอยู่ได้ EMORY BOGARDUS ได้ให้ความหมายแนวคิดทางสังคมว่า “เป็นความคิดเกี่ยวกับการสอบถามหรือปัญหาทางสังคมของบุคคลต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นอดีตหรือปัจจุบัน เป็นการคิดร่วมกันของเพื่อนหรือผู้ที่อยู่ในความสัมพันธ์ เป็นความคิดของแต่ละคนและของกลุ่มคน ในเรื่องรอบตัวมนุษย์ ซึ่งมนุษย์ของสังคมแต่ละยุคแต่ละสมัยก็ต้องคิด เพื่อหาทางแก้ปัญหาหรือทำให้ปัญหาบรรเทาลง ความคิดความอ่านที่ได้ประดิษฐ์คิดค้นขึ้นมาแล้ว และใช้การได้ดี ก็จะได้รับ การเก็บรักษาสืบทอด จากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่ง ” อาจารย์วราคม ทิสุงกะ ให้ความหมายว่า “แนวคิดทางสังคมเป็น ความคิดของมนุษย์ เกิดจากการรวมกันเป็นกลุ่มเป็นก้อนของมนุษย์ เป็นเรื่องเกี่ยวกับชีวิตมนุษย์ โดยทั่วไป และปัญหาที่ประสบ ความคิดนี้เป็นที่ยอมรับกันในหมู่มนุษย์ ไม่สูญหาย มีการสืบทอดความคิดกันต่อไป”

ประเภทของแนวคิดทางสังคม

ได้เรียบเรียงจากความคิดของ BOGARDUS ได้ 5 ประเภท เรียกว่า “แนวทางห้าสายของความคิดมนุษย์” (FIVE LINES OF HUMAN THOUGHT) ดังนี้

1. ความคิดเกี่ยวกับจักรวาล เป็นความคิดของคนโบราณเกี่ยวข้องกับลักษณะของสากลจักรวาล และความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับจักรวาล มนุษย์ยุคโบราณสนใจในศาสนา ในจิตและวิญญาณ มีความคิดความเชื่อในเรื่องเทพเจ้า ภูต ผี เทวดา ลัทธิศาสนาต่างๆ เช่น ลัทธิเทพเจ้าองค์เดียว (MONOTHEISM) ลัทธิเทพเจ้าหลายองค์ (POLYTHEISM) การปกครองโดยสงฆ์ (MONOTHEISM) สิ่งเหล่านี้ทำให้มนุษย์เกิดความกลัวและความหวัง อุดมการณ์และการบูชาอันดีด้วยชีวิต

2. ความคิดเกี่ยวกับปรัชญา ในขั้นนี้มีระดับความคิดเชิงปัญญาสูงขึ้น แต่ก็ยังเป็นความคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์กับจักรวาลเกี่ยวข้องกับสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิต แต่ไม่เกี่ยวกับศาสนาหรือไม่ใช่ความคิดที่สนองความจำเป็นทางศาสนา ความเชื่อ มนุษย์พยายามลดความคลุมเครือ หากความกระจ่างในสิ่งแวดล้อมของจักรวาล เกณฑ์คำอธิบายต่างๆอย่างมีเหตุผล หาเอกภาพจากการเปลี่ยนแปลงและหาแก่นสารในความซับซ้อน มนุษย์ได้พบว่าในยุคนี้ควรมีการเปลี่ยนแปลงตามธรรมชาติ เชื่อมั่นในความสามารถของมนุษย์ และรู้ว่าในที่สุดทุกสิ่งจะต้องแตกดับไป มนุษย์พยายามสร้างความหมายสูงสุดของสิ่งต่างๆอย่างไม่ยึดติดตามความรู้ความสามารถที่สูงขึ้นของตน

3. ความคิดเกี่ยวกับตนเอง เมื่อมีความรู้เกี่ยวกับจักรวาลและความรู้ทางปรัชญาเพียงพอแล้ว มนุษย์ก็หวนกลับมาคิดถึงตัวเอง คิดถึงบุคลิกลักษณะ โครงสร้างและหน้าที่ของการคิดการกระทำ หรือการประพฤติปฏิบัติของตนเอง คิดถึงความฉลาด ความโง่ ความจำ ความฝันและสิ่งต่างๆ เกี่ยวกับตนเอง ซึ่งเป็นที่มาของวิชาจิตวิทยาสมัยใหม่

4. ความคิดเกี่ยวกับวัตถุ ได้แก่ความรู้สึเกี่ยวกับ หิน ดิน น้ำ อากาศ ซึ่งเป็นสิ่งที่อยู่รอบตัว มนุษย์ และมนุษย์จำเป็นต้องรู้จัก เพื่อป้องกันอันตราย หรือใช้ประโยชน์จากสิ่งเหล่านี้ การคิดเกี่ยวกับเรื่องเหล่านี้ ทำให้มนุษย์ได้บ่อน้ำมัน บ่อแก๊ส นำมาปรับปรุงการคมนาคมขนส่ง ความคิดความรู้อันแยบยลของมนุษย์ ทำให้มนุษย์รู้จักใช้ประโยชน์จากวัตถุต่างๆ สามารถควบคุมธรรมชาติได้ นั่นคือที่มาของความคิดทางวิทยาศาสตร์ ที่ทำให้เกิดความสะดวกสบาย

5. ความคิดเกี่ยวกับเพื่อนมนุษย์หรือสังคมมนุษย์ ในประวัติศาสตร์มนุษย์มีความคิดเกี่ยวกับเพื่อนมนุษย์ในลักษณะเป็นกลุ่มน้อย เมื่อเปรียบเทียบกับสัดส่วนที่ทำให้กับเรื่องต่างๆ ใน 4 ข้อแรก และได้หันมาสนใจเรื่องของเพื่อนมนุษย์เมื่อไม่นานมานี้ โดยอาศัยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ได้แก่ ความคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกัน ระหว่างมนุษย์กับสังคม ภาระหน้าที่ความผูกพันที่มีต่อเพื่อนมนุษย์ ต่อสังคม ลักษณะของชีวิตสังคม แนวโน้มทางสังคม ปัญหาสังคม หลักการ การศึกษาวิเคราะห์สังคม อันเป็นความคิดพื้นฐานของสังคมศาสตร์ในสังคมสมัยใหม่

ตัวอย่างความคิดทางสังคม อาจแยกออกเป็นกลุ่ม ดังนี้

1. ปรัชญาชีวิต สังคมไทยหรือสังคมอื่นความคิดทางสังคมอาจแสดงออกในรูปของปรัชญาชีวิต หมายถึง เป้าหมายสูงสุดของชีวิต รวมทั้งแนวทางการไปสู่เป้าหมาย สังคมแต่ละสังคมจะมีปรัชญาชีวิตของสังคมด้วย เช่น กรณีของสังคมไทย ปรัชญาชีวิตจะเป็นแบบเรียบง่าย รักอิสระเสรี โอบอ้อมอารี มีศีลธรรม

2. ศาสนา ความคิดทางสังคมดูจากศาสนาประจำชาติ ประจำสังคม สังคมไทยคนส่วนใหญ่ นับถือศาสนาพุทธ เรียกว่า พุทธศาสตร์ ครอบคลุมความคิดด้านต่างๆของสังคม ทั้งครอบครัว เศรษฐกิจ การศึกษา หรือการเมืองการปกครอง

3. ประวัติศาสตร์ เป็นอีกแหล่งหนึ่งที่จะสะท้อนให้เห็นถึงความคิดทางสังคม เป็นข้อมูลที่ประมวลเรื่องราวความเป็นมาของชนชาตินั้นๆ เช่น การจัดชุมชน การทำมาหากิน การปกครอง บังคับบัญชา วิธีต่อสู้ การป้องกันการรุกราน

4. วรรณคดี เป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่ทำให้ข้อมูลทางสังคม เป็นการบันทึกเรื่องราวทั้งที่เป็นลายลักษณ์อักษร และไม่เป็นลายลักษณ์อักษร เช่น นิทาน คำานาน จะมีแง่มุมแสดงให้เห็นถึงความละเอียดลออต่างๆ

5. ภูมิปัญญาไทย หรือความรู้พื้นบ้าน ศึกษาได้จากด้านอนามัย สาธารณสุข เช่น ยาสมุนไพร ความรู้เกี่ยวกับฤดูกาล เกี่ยวกับต้นไม้ เกี่ยวกับพันธุ์ไม้ การช่างประเภทต่างๆ การรบ การกีฬา
6. สุภาษิต เป็นคติ คำพังเพย ปริศนาคำทาย มีอยู่ในแหล่งต่างๆที่เป็นสังคม ชุมชน

ทฤษฎีสังคม (SOCIAL THEORY)

ความหมายของทฤษฎี คือ คำอธิบายสิ่งหนึ่งสิ่งใด หรือ เรื่องหนึ่งเรื่องใดสำหรับนักวิทยาศาสตร์ ทฤษฎีจะต้องเป็นคำอธิบายตามหลักเหตุผลแสดงความสัมพันธ์ระหว่างส่วนต่างๆของสิ่งนั้นอย่างมีระบบจนสามารถพยากรณ์สิ่งนั้นในอนาคตได้

ดังนั้น ความหมายของทฤษฎีสังคม คือ คำอธิบายเรื่องของคนและความสัมพันธ์ระหว่างคนตามหลักเหตุผล และความสัมพันธ์ระหว่างส่วนต่างๆของคน หรือระหว่างคนต่อคน คนต่อกลุ่ม คนต่อสภาพแวดล้อม อย่างมีระบบจนสามารถพยากรณ์ได้

ทฤษฎีสังคมตามความหมายดังกล่าว จึงมีขอบเขตกว้างขวาง เป็นคำอธิบายเกี่ยวกับคนแต่ละบุคคล กลุ่มคน ความสัมพันธ์ระหว่างคนต่างๆรวมไปถึงคำอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างคนกับสิ่งแวดล้อมทั้งที่เป็นสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิต ข้อสำคัญนั้นจะต้องเป็นไปตามหลักเหตุผล มีระบบระเบียบพอที่จะเป็นฐานในการพยากรณ์เรื่องทำนองเดียวกันในอนาคตได้ โดยทั่วไป ความพยายามที่จะอธิบายส่วนหนึ่งส่วนใดของสังคม ถือได้ว่าเป็นทฤษฎีทางสังคม และ HENRY P FAIRCHILD ให้ความหมายว่า “ทฤษฎีสังคม คือ การวางนัยทั่วไปหรือข้อสรุปที่ใช้ได้ทั่วไป เพื่ออธิบายปรากฏการณ์สังคมอย่างใดอย่างหนึ่ง”

ทฤษฎีทางสังคมกับแนวคิดทางสังคม มีความคล้ายคลึงกัน แต่ไม่เหมือนกัน ดังนี้

ประการแรก ทฤษฎีทางสังคมเป็นคำอธิบายเรื่องเกี่ยวกับคน หรือความสัมพันธ์ระหว่างคน ซึ่งเป็นการรู้ระดับหนึ่งที่ยังไม่ถึงขั้นอธิบาย

ประการที่สอง ทฤษฎีทางสังคม แสดงความสัมพันธ์ระหว่างส่วนต่างๆของคนหรือระหว่างคนต่อคนอย่างมีระบบ แต่ความคิดทางสังคมไม่กำหนดว่าต้องเป็นเช่นนั้น

ประการที่สาม ทฤษฎีทางสังคมมีความสามารถพยากรณ์อนาคตได้ แต่ความคิดทางสังคมไม่ถึงขั้นนั้น

ประการที่สี่ ทฤษฎีทางสังคมอาจมีรูปของข้อมูลที่เตรียมไว้สำหรับการพิสูจน์ด้วยข้อมูลประจักษ์ ทฤษฎีทางสังคมอาจมีทั้งที่เคยตรวจสอบด้วยข้อมูลประจักษ์ หรือยังไม่เคยผ่าน แต่ได้มีการเตรียมหรือมีลักษณะที่พร้อมจะให้พิสูจน์

กล่าวโดยสรุป ทฤษฎีสังคม คือ คำอธิบายปรากฏการณ์สังคมอย่างใดอย่างหนึ่งตามหลักเหตุผล โดยแสดงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของปรากฏการณ์สังคมนั้น จนสามารถที่จะพยากรณ์ปรากฏการณ์สังคมในอนาคตได้ ทฤษฎีสังคมมีความหมายกว้างเป็นทฤษฎีของจิตวิทยา ซึ่งอาจหมายถึงเรื่องของคนแต่ละคนก็ได้ (PSYCHOLOGY STUDIES HUMAN INTERACTION OF INDIVIDUALS) หรืออาจหมายถึงทฤษฎีรัฐศาสตร์ ซึ่งเป็นเรื่องของอำนาจของคนหลายคนที่เกี่ยวข้องกัน หรืออาจหมายถึงทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ อันเป็นเรื่องของคนหลายคนกับวัตถุในการผลิตการจำหน่ายแจกผลิตภัณฑ์และบริการในการอุปโภคบริโภคได้ และอาจเป็นทฤษฎีสังคมวิทยา เป็นเรื่องของรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์หรืออาจจะเป็นทฤษฎีของมานุษยวิทยาเป็นเรื่องของคนที่มีแบบแผนการคิด การกระทำหรือวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ทฤษฎีทางสังคมจึงคล้ายกับแนวคิดทางสังคม ที่เกี่ยวข้องกับคนและความสัมพันธ์ระหว่างคน รวมทั้งระหว่างคนกับสิ่งแวดล้อม แต่ก็มี ความแตกต่างกันที่ทฤษฎีเป็นข้อความที่เป็นไปตามหลักเหตุผล มีระบบและพยากรณ์ปรากฏการณ์ ในอนาคต

ความหมายของทฤษฎีสังคมวิทยา (SOCIOLOGICAL THEORY)

ความหมายของทฤษฎีสังคมวิทยาอาจมีได้ทั้งความหมายอย่างกว้าง หรือความหมายอย่างแคบ เฉพาะ ทฤษฎีสังคมวิทยาทุกทฤษฎีจะต้องมีลักษณะพื้นฐานเดียวกับทฤษฎีสังคม คือ ต้องเป็น คำอธิบายปรากฏการณ์สังคมตามหลักเหตุผล มีระบบและพยากรณ์ได้ ตัวอย่างทฤษฎีสังคมอย่าง กว้าง คือ ทฤษฎีเชิงสังคมวิทยามหภาพ (GRAND THEROIES) ซึ่งเป็นทฤษฎีเชิงบรรยายความ หากจะ พิสูจน์ความจริงก็ต้องนำมาเขียนใหม่ จัดรูป กำหนดสังกัปให้มีจำนวนพอสมควร แสดง ความสัมพันธ์ระหว่างสังกัป แล้วจึงสามารถพิสูจน์ได้ ทฤษฎีสังคมอย่างแคบ คือ ทฤษฎีสมัยใหม่ซึ่ง ไม่มีจำนวนน้อย มีข้อความกระชับชัดเจนพิสูจน์ได้ด้วยหลักฐานประจักษ์เต็มที ตัวอย่าง ถ้ามีคน ตั้งแต่สองคนหรือมากกว่ามีการกระทำระหว่างกัน ถ้าเขาสามารถพูดคุยกัน เข้าใจกัน ถ้าการกระทำ นั้นยืนยาวเป็นเวลา 15 นาที หรือนานกว่านั้นแล้ว กลุ่มขนาดเล็กแบบซึ่งหน้า (FACE-TO-FACE) ก็ เกิดขึ้น ทฤษฎีแบบนี้มีสังกัปจำนวน แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสังกัปและคนตามหลักเหตุผล มี ระบบสามารถทำนายเหตุการณ์ข้างหน้าได้ ความหมายของทฤษฎีสังคมวิทยาจึงหมายถึง คำอธิบาย ปรากฏการณ์สังคมตามหลักเหตุผล แสดงความสัมพันธ์ ระหว่างองค์ประกอบของปรากฏการณ์นั้น อย่างมีระบบ จนสามารถพิสูจน์ความจริงนั้นได้ ทฤษฎีสังคมวิทยา เป็นทฤษฎีวิทยาศาสตร์ที่อาศัย ลักษณะของความสัมพันธ์ทางสังคมเป็นหลักในการอธิบายปรากฏการณ์ทางสังคม

แนวคิดเศรษฐกิจชุมชน

ฉัตรทิพย์ นาถสุภา (2544 : 6) ได้ให้ความหมายของเศรษฐกิจชุมชนไว้ว่า ข้อเสนอทางทฤษฎีในบริบทต่างๆของชุมชน มีความหมายว่าหมู่บ้านแต่ละหมู่บ้านก็มีความเป็นตัวของตัวเอง มีเอกลักษณ์ของตัวเอง เป็นลักษณะชุมชนนุพกาล เก็บลักษณะสังคมและวัฒนธรรมแห่งการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และน้ำใจที่ดีงามของชาวไทยเราไว้ สืบสานต่อเนื่องมาตลอดช่วงสมัยศักดินา จนถึงช่วงร่วมสมัย อาจารย์ฉัตรทิพย์ระบุว่า การรู้จักตัวเองและรักษาขอบเขตปริมาณการผลิต และเป้าหมายการผลิตเอาไว้ จะช่วยให้ฟาร์มของชาวนาอยู่ได้ ไม่ว่าจะระบบเศรษฐกิจแห่งชาติจะเป็นระบบใดๆ ตัวอย่างรัฐเซียตั้งแต่ยุคศักดินา มาสู่สังคมนิยม และปัจจุบันที่รัฐสังคมนิยมแตกสลาย แต่ชาวนาที่หันมาสู่วิถีการผลิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงก็จะอยู่ได้ซึ่งแนวคิดเศรษฐกิจชุมชนในประเทศไทยเริ่มขึ้นมาจากข้อเสนอขององค์กรเอกชนเมื่อ 20 ปีก่อน ต่อมาได้มีนักคิดระดับชาติหลายคน เช่น ศาสตราจารย์เสนห์ จามริก จนสามารถผลักดันให้ปรากฏในส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ที่ว่าจะส่งเสริมให้สถาบันครอบครัวและชุมชนเป็นสถาบันหลักของการพัฒนา จนมาถึงที่สำคัญที่สุด พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงปราศรัยในวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ.2540 ทรงเสนอ “ทฤษฎีใหม่” ทรงเรียกว่า “เศรษฐกิจพอเพียง”

มงคล ด่านธานินทร์ (2541) ได้ให้กรอบแนวคิดในเรื่อง ของเศรษฐกิจชุมชนไว้อย่างน่าสนใจ รวมทั้งจะทำให้เราสามารถมองภาพของการพัฒนาในอนาคตได้อย่างชัดเจน มิติในการมองของท่านเป็นกรอบคิดเชิง ระบบ 6 องค์ประกอบ

1. ปณิธาน

เศรษฐกิจชุมชน อันเป็นส่วนหนึ่งของเศรษฐกิจชาติ ก็เหมือนกับเรื่องทางการเมือง การศึกษา และการพัฒนาสังคม ที่ผู้เกี่ยวข้องต้องมีความเข้าใจ และความมุ่งมั่นร่วมกัน ว่าการกระทำของเรานั้น ก็เพื่อความรุ่งเรืองและความอยู่รอด ปลอดภัยของสังคมไทย และประชาชาติไทยทั้งหมด ในการนี้ก็มี ความจำเป็นที่การพัฒนาเศรษฐกิจระดับล่าง คือ ชุมชน ชนบทจะต้องมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาเศรษฐกิจระดับบนคือประเทศอีกทั้งต้องสัมพันธ์กับการเมือง การปกครอง การศึกษา วัฒนธรรม ของคนทั้งประเทศ การเน้นความสำคัญของเศรษฐกิจชุมชนใดๆ คงไม่ช่วยให้กระบวนการเศรษฐกิจชุมชนบรรลุปณิธานดังกล่าวได้

2. ทำอะไร

เศรษฐกิจชุมชนไม่ใช่ของใหม่สุดขีดแต่อย่างใด แท้จริงก็คือการทำงานเพื่อการดำรงชีพในแนว สัมมาอาชีพ เพื่อ การอยู่รวมกันกับเพื่อนมนุษย์อื่นในหมู่บ้านนั่นเอง ดังนั้นชาวบ้านที่สนใจจะรวมกลุ่มในการ

(1) ปลูกพืช (อันอาจจะได้แก่ ข้าว พืชไร่ ไม้ผล ไม้ดอก ไม้ประดับ สมุนไพร) เลี้ยงปศุสัตว์ และสัตว์น้ำรวมอยู่ในพื้นที่ผืนเดียวกัน

(2) กิจกรรมการผลิตที่เกี่ยวข้องเนื่องการเกษตร เช่น การแปรรูปข้าว ผลไม้เป็นน้ำผลไม้ และไวน์ผลไม้การแปรรูปสมุนไพรเป็นสมุนไพรผงเป็นต้น

(3) กิจกรรมการผลิตนอกการเกษตร เช่น การร่วมทำอิฐบล็อก การตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูป เป็นต้น

(4) กิจกรรมบริการ เช่น บูรณะโบราณสถานในพื้นที่ร่วมกับผู้นำ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำหรับหารายได้เข้าหมู่บ้าน เป็นต้น

3. ทำกับใคร

ชาวบ้านอาจรวมกลุ่มกันอย่างไม่เป็นทางการ หรือใช้กลุ่มที่เป็นนิติบุคคล เช่น กลุ่มสหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร มูลนิธิ หรือสมาคม เป็นศูนย์กลางในการทำกิจกรรมที่กล่าวไปแล้ว หรือเขาอาจจะร่วมกับนักพัฒนาเอกชน เจ้าหน้าที่พัฒนาของรัฐ (เช่น พัฒนาการตำบล เกษตรตำบล) นักวิชาการ ซึ่งอาจเรียกรวมกันว่า พหุภาคีในการแปรรูปผลผลิต หรือทำการ ตลาด อีกทั้ง อาจร่วมทุนกับพ่อค้าหรือนักอุตสาหกรรมทำการผลิตและแปรรูปเป็นสินค้าตามที่ผู้บริโภคต้องการ

4. ทำอย่างไร

โดยรวมกลุ่มกันได้กล่าว แล้วทำการผลิต แปรรูปแลกเปลี่ยนสินค้า ค่าขาย หรือบริการต่างๆ

5. ทำทำไม

เนื่องจากชาวบ้าน มีระดับการทำมาหากินต่างกัน บ้างก็อยู่ในระดับพอมีพอกิน บ้างก็อยู่ที่ระดับการค้า ดังนั้น การรวมกลุ่มกันผลิต จึงอาจเป็นไปเพื่อความตั้งใจ เพื่อให้เกิดความพออยู่พอกิน เพื่อความพึงพอใจเพื่อให้คุ้มกับการลงทุนและเพื่อกำไร

6. เพื่ออะไร

โดยที่รวมกลุ่ม เพื่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจนี้ ถือว่าเป็นการรวมตัวในระดับล่างสุดของสังคม ดังนั้น การร่วมกันทำงานก็เพื่อให้เกิดผลให้คนมีความสุข เมื่อต่างพึงพอใจแล้ว ก็จะทำให้ชุมชน เกิดความเข้มแข็ง

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับชมพู่

ลักษณะทั่วไปของชมพู่

ชมพู่เป็นผลไม้ที่เจริญงอกงามได้ดีในเขตร้อน มีถิ่นกำเนิดอยู่ในเอเชีย เช่น ไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย กับในเขตร้อนของแอฟริกา และอเมริกาด้วย ชมพู่ที่รู้จักกันมีมากมาย เช่น ชมพู่ภาค ชมพู่แก้มแหม่ม ชมพู่ขาว ชมพู่เขียว ชมพู่กะหลาป่า ในหนังสือพรรณพฤกษา ของพระยาศรี

สุนทรโวหาร (น้อย อาจารย์ยางกูร) ประพันธ์ไว้แต่ พ.ศ. 2475 เกี่ยวกับชมพู ดังนี้ (บุญมี พิบูลย์ สมบัติ, 2541 : 40-41)

ชมพูอีกหมู่หนึ่ง จะเชิดชื่อนามกร
 ที่มีมาแต่นคร กะหลาป่าสมญา
 หนึ่งเรียกชมพูสวน ผลแดงล้วนสุกแสงสี
 ชมพูชื่อสำลี เสวตล้วนนวลละออง
 ชมพูสีดังชาติ งามสะอาดแดงถ้ายอง
 พวงผลเช่นคนครอง มาผูกแขวนแสนนำชม
 ชมพูสีปุ่นแห่ง ว่าแจ่มแจ่มดกอุดม
 เขาไม่สู้นิยม คิมอุดมมากสาธาณ

ชมพูมีหลายชนิด ซึ่งอาจถึง 1,000 ชนิด ดังนั้นลักษณะ โครงสร้างจึงผันแปรไปได้มากมาย ทั้งในส่วนของลำต้น ใบ ดอก ผล และเมล็ด โครงสร้างและลักษณะทางพฤกษศาสตร์ของชมพูจะมี ลักษณะที่คล้ายคลึงกัน กล่าวโดยรวมได้ดังนี้

(กลุ่มเกษตรสัญจร, 2546) ลำต้น มีเปลือกเรียบหรือขรุขระสีน้ำตาลหรือเทา มักแตก กิ่งก้านสาขาบริเวณใกล้กับโคนต้น

ใบ ใบเดี่ยวเรียงตัวแบบตรงกันข้าม ใบหนาผิวด้านหลังใบเป็นมันสีเขียวเข้มและมักเงา ด้วยสีแดงหรือม่วง

ดอก ดอกเกิดเป็นช่อตามซอกใบ สีดอกแตกต่างกันไปตามพันธุ์อาจเป็นสีขาว เหลืองชมพู หรือแดง ชั้นกลีบเลี้ยงมีจำนวน 4-5 กลีบ และอยู่ติดกันเป็นรูปถ้วย ชั้นกลีบดอกมีจำนวน 4-5 กลีบ เมื่อดอกบานชั้นกลีบดอกจะหลุดร่วงเป็นแผงคล้ายหมวก เกสรตัวผู้มีจำนวนมากและอับเกสร สีทองอยู่ที่ปลายดอก การออกดอกในประเทศไทยพอจัดได้รุ่นใหญ่ 2 รุ่น รุ่นแรกเริ่มประมาณ เดือนตุลาคม-พฤศจิกายน รุ่นที่สองเริ่มประมาณ กุมภาพันธ์-มีนาคม

ผล รูปทรงคล้ายระฆังคว่ำ ที่ปลายผลมีชั้นของกลีบรูปถ้วยติดอยู่ตลอด เนื้อสี รูปทรง ขนาด และรสชาติแตกต่างกันตามพันธุ์

เมล็ด มีตั้งแต่ 1-5 เมล็ด หรืออาจไม่มีเมล็ดแล้วแต่พันธุ์ชมพู

พันธุ์ชมพูที่นิยมปลูกในประเทศไทย

ชมพูที่ปลูกกันแพร่หลายในปัจจุบันนี้มีอยู่หลากหลายพันธุ์ ทั้งพันธุ์ที่เกิดจากการกลายพันธุ์ผสม พันธุ์ในประเทศ และพันธุ์ที่นำเข้ามาจากต่างประเทศ ชาวสวนชมพูจะให้ความสำคัญของพันธุ์

ค่อนข้างมาก เนื่องจากพันธุ์เป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างมากต่อการประสบความสำเร็จในการทำสวน ชมพู สำหรับชมพูพันธุ์เศรษฐกิจและพันธุ์ที่น่าสนใจในปัจจุบันมีหลายพันธุ์ (เปรมปรี ฌ สงขลา, 2546 : 15-24) ดังนี้

1. พันธุ์ทุลเกล้าทะวายไร้เมล็ด

เป็นพันธุ์ที่นำเข้ามาจากอินโดนีเซียหรือกำเนิดที่สามพรานก็ไม่แน่ชัด กล่าวกันว่าผู้ที่ได้เริ่มปลูกเป็นการค้าอย่างจริงจังเมื่อประมาณปี 2520 คือ นายศักดิ์ชัย จรดล คุณสมบัติเด่นที่ทำให้ได้รับความนิยมก็คือ ออกดอกติดผลง่าย ดอก ทะวายทั้งปี ให้ผลผลิตสูงในแต่ละชุด ตลอดจนไม่เลือกพื้นที่ปลูก จึงทำให้ทุลเกล้ายังคงเป็นพันธุ์การค้าที่ครองตลาดอยู่ มีข้อเสียอยู่ตรงที่ ความหวานต่ำกว่าพันธุ์อื่นๆ (ประมาณ 7.6 องศาบริกซ์) และความแน่นเนื้อต่ำ

2. พันธุ์เพชรสายรุ้ง

เป็นพันธุ์เฉพาะถิ่นที่เจริญเติบโตและให้ผลผลิตที่มีคุณภาพดีที่สุด เฉพาะเขตเพชรบุรีบริเวณริมฝั่งแม่น้ำเพชรบุรีที่มีความอุดมสมบูรณ์ทั้งดินและน้ำ จึงเป็นพันธุ์การค้าที่สำคัญของที่นี่มานานจนถึงปัจจุบัน คุณภาพของผลอยู่ในระดับดี ขนาดผลใหญ่ น้ำหนักผลดี ประมาณ 100-130 กรัม/ผล ความแน่นเนื้อสูง เนื้อแข็งกรอบ เนื้อหนา ความหวานสูง (ประมาณ 11.0 องศาบริกซ์) มีเมล็ด 1-3 เมล็ด ทรงผลไม่ยาว สีผลออกไปทางเขียวแกมชมพู ผลมีต้นขึ้นเป็นเส้นมีชมพูตามความยาวของผล ทำให้ดูสวย ข้อจำกัดของพันธุ์นี้ก็คือเลือกสภาพพื้นที่ เป็นชมพูที่ให้ผลผลิตเพียงฤดูเดียว ช่วง ธันวาคม-พฤษภาคม ทรงพุ่มและลำต้นสูงใหญ่ยากต่อการจัดการ ต้นทุนการผลิตสูง โดยเฉพาะส่วนของการทำนังร้าน ให้ผลผลิตหลังปลูกซ้ำ คือ ประมาณ 2-3 ปี จึงทำให้พื้นที่ปลูกลดลงเรื่อยๆ

3. พันธุ์เพชรจินดา

เป็นพันธุ์ลูกผสมระหว่างทุลเกล้าและเพชรสายรุ้ง คุณสมนึก ภิรมย์นิล เป็นผู้แนะนำพันธุ์ออกสู่ตลาดในปี 2537 คุณสมนึกทำสวนชมพูที่คลองจินดา จึงได้ตั้งชื่อชมพู พันธุ์นี้ว่า “เพชรจินดา” (ภายหลังค้นพบหลักฐานว่าเป็นพันธุ์ที่กำเนิดที่อินโดนีเซีย) พันธุ์นี้ทรงผลและขนาดผลใกล้เคียงกับทุลเกล้า แต่น้ำหนักผลดีกว่าเนื่องจากความแน่นเนื้อสูงกว่า ผลสีเขียวเช่นเดียวกับทุลเกล้าแต่สีสวยกว่า และก้นผลบริเวณชั้นของกลีบเลี้ยงรูปถ้วยมีสีชมพูอ่อนทำให้น่ารับประทานมากขึ้น เนื้อมาก เนื้อหนา บางผลไม่มีเมล็ด แต่บางผลพบเมล็ด 1-2 เมล็ดความหวานสูงกว่าทุลเกล้า (ประมาณ 8.2 องศาบริกซ์) คุณภาพผลโดยรวมแล้วถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ดี ข้อจำกัดของพันธุ์นี้ก็คือการไม่ทะวาย ออกผลเฉลี่ยแล้วปีละ 3 ชุด ในช่วงฤดูแล้ง โดยผลจะสามารถเก็บเกี่ยวได้ในช่วงเดือน ธันวาคม กุมภาพันธ์ และเมษายน ซึ่งเป็นช่วงฤดูกาลปกติของชมพู จึงทำให้การกระจายพันธุ์ไม่แพร่หลายนัก

4. พันธุ์เพชรสามพราน

เกิดจากการกลายพันธุ์โดยธรรมชาติของสวนในเขตสามพราน คุณหรีด สุขพิทักษ์ เป็นผู้นำพันธุ์ออกมาเผยแพร่เมื่อปี 2538 ขนาดผลที่ใหญ่เป็นลักษณะที่ค่อนข้างเด่นของชมพูพันธุ์นี้ ผลที่สมบูรณ์เต็มที่จะมีขนาด 5-6 ผล/กก. น้ำหนักผลประมาณ 121 กรัม โดยเฉลี่ยทั้งรูปร่างและสีส้มของผลออกไปทางชมพูเพชรสารรุ้ง ความหวานสูง (ประมาณ 10.21 องศาบริกซ์) แต่ความหนาแน่นเนื้อไม่สูงนักจึงไม่แข็งกรอบ ไม่มีเมล็ด หรือพบเมล็ดตั้งแต่ 1-3 เมล็ด นิยกรอกดอกทะวาย แต่มีจุดอ่อนในเรื่องการเนาได้ง่าย จึงนิยมให้ออกดอกและเก็บผลผลิตเฉพาะในชุดปลายปีหรือฤดูการปกติของชมพู คือ ช่วงเดือนธันวาคมถึงเมษายน ซึ่งให้ผลผลิตที่มีคุณภาพดี ดังนั้นน่าจะพันธุ์ที่เหมาะสมในการผลิตในช่วงหลังฤดูฝน เพราะจะทำให้ได้ผลที่มีคุณภาพดี โดยสามารถผลิตให้เก็บเกี่ยวได้ในช่วงเดือนพฤศจิกายนซึ่งเป็นช่วงก่อนฤดูกาลของชมพู ชมพูพันธุ์นี้ชาวสวนจังหวัดเพชรบุรีนำไปปลูกในท้องถิ่นของตนเอง แล้วเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “เพชรสุวรรณ” ซึ่งสามารถให้ผลผลิตที่ดีกว่าแหล่งพันธุ์เดิมซึ่งมีสภาพดินเหนียว ทั้งในสวนของปริมาณและคุณภาพของผลผลิต ลักษณะและคุณภาพผลมีความใกล้เคียงกับเพชรสายรุ้งมาก พันธุ์เพชรน้ำผึ้ง ชมพูพันธุ์นี้แหล่งต้นตอคือ อินโดนีเซีย ชาวสวนชมพูไปนำพันธุ์จากประเทศมาเลเซียมาขายต่ออีกทอดหนึ่ง ชมพูชุดแรกนำเข้ามาโดย คุณวิฑูร เตชะเจริญสุขจิระ ต่อมาคณะของสมาคมพืชสวนฯ จัดทัวร์ไปยังประเทศมาเลเซียเมื่อ ปี 2536 ก็ได้ซื้อกิ่งพันธุ์มาคนละกิ่งสองกิ่ง ส่วนสวนแรกๆ ที่นำชมพูนี้มาปลูกอย่างจริงจังในปริมาณที่ค่อนข้างมากก็คือสวน คุณสุเทพ ไวยานิกรณ์ ที่นครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ซึ่งไปซื้อกิ่งพันธุ์เองที่ประเทศมาเลเซีย ปัจจุบันเปลี่ยนเป็นพันธุ์อื่น โดยเฉพาะนัมเบอร์วันเกือบหมดแล้ว ชมพูพันธุ์นี้จะเริ่มออกดอกติดผลได้ตั้งแต่อายุ 1 ปี (จากกิ่งชำและเสียบยอด) ออกดอกทะวายทั้งปี และสามารถทำให้ออกดอกติดผลนอกฤดูในช่วงที่ต้องการได้ง่าย และผลิตคุณภาพดีได้ไม่ยาก ในส่วนของคุณภาพผลนับว่าเป็นพันธุ์ที่มีคุณภาพผลดีอีกพันธุ์หนึ่ง ทรงผลสวย ผลทรงระฆัง สีออกแดงเข้ม สดสวย ความหนาแน่นเนื้อและความแข็งของเนื้ออยู่ในระดับที่ดี น้ำหนักผลดี ประมาณ 95-110 กรัม/ผล เนื้อมาก ความหวานสูง (ประมาณ 8.2 องศาบริกซ์) และไม่มีเมล็ด เป็นพันธุ์ที่ออกดอกติดผลมากจนกลายเป็นข้อดีของพันธุ์นี้ไป เนื่องจากต้องเปลืองแรงงานในการปลิดดอกทั้งในปริมาณที่ค่อนข้างมาก

5. พันธุ์จิตรา (ทับทิมจันทร์)

เป็นพันธุ์ที่นำเข้ามาจากประเทศอินโดนีเซีย โดยชื่อที่เรียกกันในอินโดนีเซียคือ จิตรา ปัจจุบันมีชื่อเรียกหลายชื่อ ทั้งทับทิมจันทร์ ทองสามสี แถบภาคใต้ที่นำพันธุ์นี้ไปปลูกก็เรียกว่า เพชรอินโด ชมพูพันธุ์นี้ นายประเทือง อายุเจริญ ชาวสวนโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรีเป็นผู้แนะนำพันธุ์ออกสู่ตลาดเมื่อกลางปี 2541 คุณสมบัติของผลผลิตที่โป่งน้ำร้อนนั้นความหวานค่อนข้างสูงใกล้เคียงกับ

ชมพูเพชรสายรุ้ง เนื้อกรอบแข็ง ความแน่นเนื้อสูง น้ำหนักผลดี เฉลี่ย 9-12 ผล/กก. ปริมาณเนื้อมาก ไม่มีเมล็ด โดดเด่นมากในส่วนของทรงผลและสีสัน ผลทรงระฆัง สีแดงเข้ม มีสันขึ้นเป็นแนวตามยาวของผล คุณภาพของผลจัดอยู่ในเกณฑ์ที่ดีมาก นิสัยการออกดอก จะทยอยออกดอกหลังจากฝนทิ้งช่วง หรืองดการให้น้ำแล้วประมาณ 1 เดือน โดยธรรมชาติจะออกดอกประมาณเดือนธันวาคม และเริ่มเก็บเกี่ยวชุดแรกได้ตั้งแต่ปลายเดือนกุมภาพันธ์ ซึ่งค่อนข้างล่าช้า จากนั้นก็จะมีชุดใหม่ออกมาชุดใหญ่อีกประมาณ 2 ชุด การออกดอกจะออกกระจายทั่วทั้งต้น ทั้งกิ่ง ในทรงพุ่มปลายกิ่ง และปลายยอด โดยปริมาณดอกที่ปลายยอดจะมีไม่มากนัก ปริมาณดอกน้อยกว่าพันธุ์เพชรน้ำผึ้งเป็นเท่าตัว ซึ่งเป็นผลดีและลดภาระการปลิดดอกทิ้ง อายุการออกดอกหลังปลูกหากเป็นต้นเสียบยอดบนต้นต่อชมพูพันธุ์อื่นๆ ที่ให้ผลแล้ว จะเริ่มออกดอกได้ภายในปีเดียว ส่วนต้นที่ปลูกลงดินโดยการใช้กิ่งชำ จะให้ผลผลิตได้ในฤดูกาลออกดอกของปีที่ 2 ไปแล้ว (เปรมปรี ฌ สงขลา, 2546 : 15-24)

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับชมพูเพชร

ชมพูเพชรเป็นชมพูพันธุ์ใหม่ เกิดจากพันธุ์ลูกผสม เป็นชมพูที่อยู่ในความนิยมของผู้บริโภค มีรสหวาน ผลโต (ขนาดใหญ่ 8 ผล/กก.) ยังเหมาะสำหรับเป็นของฝาก เยี่ยมไข้ และถวายพระรับประทานเป็นของว่างประเภทเป็นผลไม้ไทย ให้ญาติมิตร ท่านผู้หลักผู้ใหญ่ จึงมีราคาค่อนข้างแพง โดยเฉพาะเมื่อออกคั้นๆ ฤดู มีปลูกมากบริเวณสองฝั่งลุ่มแม่น้ำเพชรบุรี ตั้งแต่ได้ตลาดที่ตั้งของตัวเมืองลงมา กับยังมีปลูกกระจัดกระจายไปอีกหลายแห่งของจังหวัด และยังมีผู้นำพันธุ์กิ่งตอนไปปลูกในสวนบางแห่งในต่างจังหวัด แต่คุณภาพด้อยลงไปบ้าง จากเอกสารของสำนักงานเกษตรจังหวัดเพชรบุรี ให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งเพาะปลูกชมพูของจังหวัดเพชรบุรีไว้ดังนี้ในปี 2535 - 2536 พื้นที่เพาะปลูก 1,323 ไร่ ผลผลิตรวม 1,453,126 กก. มูลค่ารวม 128.50 ล้านบาท ในปี 2537-2538 มีพื้นที่เพาะปลูกชมพูเพชรทั้งสิ้น 1,261 ไร่ เป็นพื้นที่ให้ผลผลิตแล้ว 1,005 ไร่ ยังไม่ได้ผลผลิต 256 ไร่ ผลผลิตเฉลี่ย 1,536 กก. เป็นผลผลิตรวม 1,543,780 กก. มูลค่ารวม 13,622 ล้านบาท พื้นที่เพาะปลูกลดลงแต่รายได้สูงขึ้น อำเภอที่ปลูกมากที่สุด ได้แก่ อำเภอท่ายาง 480 ไร่ รองลงมาอำเภอเมืองเพชรบุรี 434 ไร่ อำเภอบ้านลาด 217 ไร่ อำเภอบ้านแหลม 26 ไร่ อำเภอแก่งกระจาน 65 ไร่ อำเภอหนองหญ้าปล้อง 15 ไร่ อำเภอชะอำ 16 ไร่ อำเภอเขาย้อย 8 ไร่

ชมพูเพชรเป็นชมพูที่เริ่มให้ผลผลิตในช่วงเดือน ธันวาคม – มกราคม ไปหมดรุ่นราวปลายเดือนพฤษภาคมต่อฤดูฝน ก่อนเวลาดังกล่าวอาจมีชมพูออกทะวายเป็นบางกิ่ง จะขายได้ราคาดีไม่ต่ำกว่ากิโลกรัมละ 200 บาท

ชมพูเพชรเมื่อมีคนต่างจังหวัดได้ชิมรสแล้วต้องการกิ่งพันธุ์นำไปปลูก ซึ่งมักจะถูกขนานนามกันหลายชื่อ เช่น ชมพูหวานพันธุ์เพชร ชมพูเขียวสวย ชมพูสายน้ำผึ้ง ชมพูสายรุ้ง เป็นต้น

ตามความเข้าใจของนักวิชาการกล่าวว่า ชมพูเพชรน่าจะเป็นพันธุ์ลูกผสมระหว่างชมพูแดงกับชมพูเขียว ลักษณะของชมพูเพชรมีลักษณะที่ถ่ายทอดพันธุกรรมจากชมพูแดงและชมพูเขียว ก็เพราะเวลาแก่จัดจะมีสีแดงเรื่อๆ หรือเป็นเส้นเล็กๆ กับมีสีเขียวเป็นเส้นเด่นชัดของสายพันธุ์ชมพูเดิมทั้งสองพันธุ์ ผสมผสานเกิดเป็นพันธุ์ชมพูเพชรที่ให้สีส้มสวย คือ เขียวอมชมพู รสหวานจัด เนื้อแข็งกรอบ นับเป็นลักษณะพิเศษที่โดดเด่นของชมพูเพชร และเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคที่ซื้อนำไปฝากญาติมิตรและผู้ใหญ่ที่เคารพนับถือ จนมีคำพูดกล่าวถึงผู้ซื้อหาชมพูว่า “คนซื้อไม่ได้กิน คนกินไม่ได้ซื้อ” เพราะชมพูเป็นของฝากจากเมืองเพชรที่มีชื่อ และอยู่ในความนิยมยินดีของผู้รับเสมอ

ประวัติความเป็นมาของชมพูเพชร

สำหรับประวัติความเป็นมาของชมพูพันธุ์เพชรที่มีชื่อเสียงหรือชมพูที่มีหลายชื่อของเพชรบุรีนี้ จากบทความของ บุญมี พิบูลย์สมบัติ (2541 : 40-48) ซึ่งได้เขียนในหนังสือที่ระลึกงานฉลองศาลาบ้านฉาง (2541: 40-48) หมู่ 1 ตำบลหนองโสน ไว้ดังนี้

นายหรั่ง แซ่โคว้ว เป็นจีนนอกมามีภรรยาชื่อ นางอ้อม ผ่องใส ตั้งบ้านเรือนอยู่ริมน้ำเพชรบุรีฝั่งตรงข้ามวัดขุนตรา เรียกกันในครั้งก่อนว่า บ้านสะพานขยมน นายหรั่ง จะมีชื่อจีนว่าอย่างไรไม่ทราบ แต่เพราะเป็นคนผิวขาว รูปร่างสูงใหญ่ ใบหน้าคล้ายฝรั่ง คนทั่วไปจึงเรียกนายหรั่งกันเรื่อยมา นายหรั่ง เกิดเมื่อปี พ.ศ. 2385 นายหรั่งยึดอาชีพค้าน้ำตาลทางเรือระหว่างเพชรบุรี-กรุงเทพฯ ค้าขายดีก็ขึ้นล่องอยู่นานราวครึ่งเดือน โดยมีเรือลอมขนาดใหญ่ ยาว 6 วา ยึดเป็นพาหนะ ตลาดใหญ่คือที่ท่าเตียนกรุงเทพฯ บางเที่ยวต้องเลยไปขายถึงนนทบุรี ปทุมธานี อยุธยา และนครสวรรค์ ในการเดินทางเรือไปตามลำน้ำเพชร ออกทะเลที่ปากอ่าวบ้านแหลม แล้วเข้าปากอ่าวที่สมุทรสาครหรือมหาชัย จากมหาชัยแยกเข้าคลองมหาชัย จึงเข้าคลองภาษีเจริญ จังหวัดธนบุรี ซึ่งเต็มไปด้วยสวนผลไม้นานาชนิด จากนั้นจึงแยกเข้าคลองบางหลวง หรืออีกชื่อหนึ่งคลองบางกอกใหญ่ แล้วจึงเข้าแม่น้ำเจ้าพระยาตรงไปยังตลาดท่าเตียน ซึ่งเป็นตลาดรวมแห่งใหญ่แห่งหนึ่งของกรุงเทพฯ บางคราวต้องเลยไปยังนนทบุรี ก็ไม่ทราบว่าได้นำกิ่งพันธุ์ชมพูมาจากสวนแห่งใดที่นายหรั่งผ่านไป ได้ชมพูตอนมา 3 กิ่ง ซึ่งจากคำบอกเล่าของนางหริ่ม เหมหิรัญ ซึ่งเป็นลูกสาวคนหนึ่งของนายหรั่ง (นางหริ่มแต่งงานกับนายเชิด เหมหิรัญ นายเชิดเกิด พ.ศ. 2425 นางหริ่มเกิด พ.ศ. 2440 เสียชีวิตแล้วทั้งสองคน มีลูกชายคนเดียว คือ นายจรัส เหมหิรัญ ปัจจุบัน อายุ 73 ปี)

นายหรั่งได้ปลูกชมพู่งกิ่งที่หนึ่งไว้ที่ริมฝั่งน้ำหน้าบ้านเดิมของนายอ้อม ผ่องใส (บ้านนี้ต่อมา เป็นของนายเชิด เหมหิรัญ บุตรเขยคนแรกของนายหรั่ง) กิ่งที่สองปลูกไว้ที่หน้าบ้านของนายหรั่งที่ สร้างใหม่อยู่ริมฝั่งน้ำเช่นกัน (บ้านหลังนี้ต่อมาเป็นของนายบุตร เขียวเรือง บุตรเขยคนที่ 2 ของ นายหรั่ง) ส่วนชมพู่งกิ่งที่สามนายหรั่งได้ถวายท่านสมภารเส่ง อาริย์วงศ์ เจ้าอาวาสวัดขุนตรา ซึ่งเป็นวัดอยู่ตรงข้ามฝั่งแม่น้ำกับบ้านของคุณ วัดขุนตราเป็นวัดที่เครือญาติฝ่ายภรรยาของนายหรั่งไป ทำบุญประจำ ท่านสมภารเส่งได้ปลูกไว้ริมฝั่งน้ำใกล้ศาลาทำน้ำของวัด นับว่าชมพู่งกิ่งต่อมาได้ กลายเป็นชมพู่งสายพันธุ์ของเมืองเพชรรุ่นแรกที่น่ามาปลูกในบริเวณเดียวกัน ได้ปลูกลงในที่ดินดิ ริมน้ำ มีความร่วนซุย น้ำปีท่วมถึง มีปุ๋ยและวัสดุอินทรีย์ที่อุดมอย่างที่เราเรียกว่า “น้ำไหลทรายมูล” มาทับถมโคนต้นอยู่ไม่ขาด จึงเจริญเติบโตงอกงาม ให้ผลดี ทั้งรสชาติที่อร่อย และยังมีสีสวย มีผล แตกต่างไปจากชมพู่งเขียวที่มีอยู่แต่เดิมตามวัดและบ้านในละแวกนั้น ถึงจะมีบางคนอยากได้พันธุ์ ไปปลูกบ้าง แต่เจ้าของก็มิได้ให้พันธุ์ไป เพราะเจ้าของต้นบอกว่าเจ้าของเดิมเขาไม่ต้องการให้เอา ไปให้ใครต่อใครไปอีก ดังนั้นต้นชมพู่งทั้ง 3 ต้น ในระยะแรก ๆ มาจึงยังไม่ได้แพร่พันธุ์ไปปลูกใน ที่แห่งใดอีก แม้ต้นที่วัดขุนตราก็เช่นกัน สมภารเส่งแห่งวัดขุนตราก็ดีสมภารรูปต่อมา คือ พระอธิการสร้อยก็ดี ท่านต่างก็ถือความประสงค์เดิมของเจ้าของกิ่งพันธุ์ที่ไม่ได้อนุญาตให้ใครที่มา ขอดอนกิ่งได้ดอนกิ่งไปเลยสักรายเดียว

อย่างไรก็ตาม ประวัติที่ นายจรัส เหมหิรัญ บุตรคนเดียวของนายเชิดซึ่งเป็นหลานตาของ นายหรั่งได้เล่าให้ฟังว่า กิ่งชมพู่งพันธุ์เดียวกันนี้ในระยะต่อมาที่นายหรั่งผู้เป็นตาของตนยังไม่มา ค้าขายน้ำตาลเพชรทางเรือลลอม ขึ้น-ล่องระหว่างเพชรบุรีไปยังกรุงเทพฯ และจังหวัดต่างๆ นั้นคง ได้นำชมพู่งมาฝากญาติคนอื่นอีกคราวหนึ่ง เช่น มอบให้นายเริ่ม เริ่มคิดการ บ้านอยู่เหนือลำน้ำจาก วัดขุนตราขึ้นไปเล็กน้อย (แม่น้ำเพชรไหลจากทิศใต้ลงทะเลทางทิศเหนือ) (นางเจ้า ภรรยาอายุเริ่ม มีศักดิ์เป็นลูกพี่นางหริ่ม มารดาคุณจรัส) ส่วนกิ่งพันธุ์อีกหนึ่งเข้าใจว่านายเม้น แสนสุด ดอนไป จากต้นนายเริ่ม เพราะมีส่วนเดินทางไปค้าน้ำตาลด้วยกัน นำไปปลูกที่บ้านฝั่งตรงข้ามวัดชมพู่ง อยู่ฝั่งเดียวกันกับนายเริ่ม ไม่ไกลจากบ้านนายเริ่มมากนัก และยังมีชมพู่งพันธุ์เดียวกันนี้ เข้าใจว่า นายหรั่งคงจะดอนกิ่งไปให้นายเปลี่ยน เปลี่ยนรูป (คู่ของนายเม้น ซึ่งตั้งบ้านเรือนอยู่ใกล้กัน) เป็น เพื่อนรุ่นน้อง

แสดงว่าชมพู่งพันธุ์เพชรอันมีชื่อเสียงอยู่ในปัจจุบัน ในระยะแรกได้ขยายพันธุ์ไปไม่กี่กิ่ง กิ่งช่วงอยู่นานหลายสิบปี เจ้าของต้นพันธุ์แต่ละต้นต่างก็ไม่ประสงค์ที่จะให้กิ่งพันธุ์แก่ใครไปปลูก ให้แพร่หลาย คงเก็บไว้ดูเป็นสมบัติเฉพาะครอบครัวของตน

ต่อมาถึงสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 ญี่ปุ่นประกาศสงครามกับพันธมิตร ญี่ปุ่นได้นำทหาร เข้ามาประจำและตั้งฐานทัพอยู่ในประเทศไทยมาก รัฐบาลในสมัยนั้นต้องยินยอมผ่อนปรนให้ญี่ปุ่น

ใช้ประเทศไทยเสมือนเป็นสมรภูมิ ประเทศไทยต้องประกาศสงครามและร่วมรบกับญี่ปุ่นทำให้เศรษฐกิจตกต่ำมาก เครื่องอุปโภคบริโภคและสินค้าจำเป็นขาดแคลน และมีราคาแพงมาก ค่าของเงินตกต่ำ ของกินที่ดีหายาก ญี่ปุ่นจะกว้านซื้อไปหมดแม้ราคาจะแพงสักเท่าใดญี่ปุ่นก็ซื้อ เพราะพิมพ์ธนบัตรของรัฐบาลไทยใช้เองได้ ราคาถุงหลวงตัวละไม่ถึง 10 สตางค์ ญี่ปุ่นให้ราคาเป็น 1 บาท ไม่ว่าจะมะละกอ ทุบติม กล้วยหอม น้อยหน่า แดงโม ผลไม้ตามฤดูกาล เช่น กล้วยขนานเปลี่ยน เปลี่ยนรูป คือนางจ้อน เปลี่ยนรูป (สกุลเดิม ปะทะยศ) เป็นพี่สาวของนางทองสุข แสนสุด ซึ่งเป็นพี่สาวของนายแมน ได้บำรุงชมพูของตนเป็นอย่างดี มีการห่อผลจนแก่จัดและโตได้ กำหนดเก็บขายให้ทหารญี่ปุ่นถึงผลละ 3 บาท ในราคาธรรมดา ขณะนั้นผลหนึ่งราคาประมาณ 10 สตางค์ ก็นับว่าสูงมากแล้ว

ชมพูที่บ้านของนายแมน นางทองสุข ทำชื่อเสียงและขยายตลาดขายไปมาก จนมีชื่อเสียงและรู้จักกันดีทั่วไป รู้จักไปถึงต่างจังหวัดและกรุงเทพฯ หลังจากนั้นบุตรสาวคนโตของ นางทองสุข คือ นางสาวทรัพย์ แสนสุด ก็ได้มีส่วนแพร่หลายชื่อเสียงชมพูเพชรให้แพร่หลายออกไปยิ่งขึ้น จนเป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางทั่วประเทศ ในนามชมพูแม่ทรัพย์วัดชมพูพน (บ้านอยู่คนละฝั่งน้ำกับวัด) ถึงขณะนั้นราว พ.ศ. 2495 นับว่าชมพูเพชรพันธุ์ที่กำลังมีชื่อเสียงขณะนี้ก็ไม่ได้ขยายพันธุ์ไปมากเท่าใดนัก โดยเฉพาะเจ้าของต้นในทุบบ้านที่ได้กล่าวถึงแล้ว เข้าใจว่าพันธุ์ที่ได้ขยายพันธุ์ไปมากน่าจะเป็นต้นเดิมที่ปลูกไว้ริมศาลาทำน้ำวัดขุนตรา ซึ่งมีที่มาพอประมวลได้ดังนี้

ดังกล่าวแล้วว่าชมพูพันธุ์ต้นของวัดขุนตรานี้ เป็นกิ่งพันธุ์ดั้งเดิมที่ถูกนำมาปลูกพร้อมๆ กับอีก 2 ต้น (พันธุ์ต้นที่นายหรั่งนำมา และปลูกไว้ที่บ้านแม่ยาย พ่อตา กับที่บ้านของตน ซึ่งอยู่ตรงกันข้ามกับขุนตรา อยู่ฝั่งตะวันตก) ในช่วงระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 เริ่มตั้งแต่ พ.ศ. 2484 ถึง พ.ศ. 2488 นั้น กองพันทหารที่ประจำการที่จังหวัดทหารบกเพชรบุรีทั้งกองพันได้อพยพย้ายฐานออกไปจากกรมกองที่ตั้งทั้งหมด หลบภัยจากการโจมตีทางอากาศของฝ่ายข้าศึก (ที่ตั้งกรมทหารอยู่ใกล้สถานีรถไฟ และสะพานรถไฟมาก) ไปอยู่ตามวัดต่างๆ โดยเฉพาะที่วัดขุนตรานั้น ได้เป็นที่ตั้งของทหารฝ่าย บก. ฝ่ายเสนารักษ์ ฝ่ายสัมภาระ และฝ่ายอื่นอีก ทหารได้มาอยู่กันบริเวณนั้นเป็นที่ปฏิบัติงาน โดยเฉพาะชายฝั่งแม่น้ำที่อยู่ใกล้ศาลาทำน้ำวัดขุนตรา ได้ล้อมรั้วเป็นฝ่ายสุทกรรม ตั้งเตาหุงต้มอาหารเพื่อเลี้ยงทหารในกรมกองที่มาประจำการอยู่ที่นี้การล้อมรั้วดังกล่าวได้ล้อมบริเวณของต้นชมพูพันธุ์เพชรไว้ด้วย ปัจจุบันชมพูพันธุ์จากต้นวัดขุนตราได้ถูกกระแสน้ำกัดเซาะตกลงจนพังเข้าไปถึงต้นชมพู ต้นชมพูจึงหักโค่น ถอนรากถอนโคนไปกับกระแสน้ำเมื่อราว พ.ศ. 2501 ทหารที่ได้มาพักและปฏิบัติงานต่างๆ อยู่ที่วัดขุนตรานี้ บางคนก็มีความสนิทสนมคุ้นเคยกับชาวบ้าน พระ เณร และเด็กวัดเป็นอย่างดี จึงมีอดีตผู้ใหญ่บ้านคนหนึ่งได้พูดจาขอร้องให้ทหารที่รู้จักและคุ้นเคยคนหนึ่งให้ช่วยตอนกิ่งชมพูที่ปลูกอยู่ในที่ล้อมรั้วไปนี้ให้สัก 2-3 กิ่ง ในที่สุดอดีต

ผู้ใหญ่บ้านคนนั้นก็ได้กิ่งชมพูไปปลูก เมื่อต้นชมพูที่ปลูกไว้งอกงามเติบโตในราวไม่เกิน 3 ปีแรก ประมาณว่าระยะเวลานั้น คงราว พ.ศ. 2490 จึงได้ขยายตอนกิ่งชมพูออกจำหน่ายให้กับคนที่ต้องการ ในราคาประมาณกิ่งละ 200-250 บาท (ข้าราชการที่เป็นครูประจำบาลเคยเล่าให้ฟังว่า รับเงินเดือน ทั้งเดือนยังไม่พอกับราคากิ่งชมพูตอน 1 กิ่งเลย) นับว่าเป็นราคาที่แพงมากในสมัยนั้น ต่อมาคนที่ได้กิ่งพันธุ์ไปปลูก และขยายพันธุ์ออกไป ในระยะแรกก็จะถนอมทุนที่ซื้อกิ่งพันธุ์ตอนกิ่งชมพูจำหน่าย จนมีรายได้เป็นกอบเป็นกำดีกว่าการเก็บลูกขาย ในราว พ.ศ. 2495 บ้านนางสาวทรัพย์ หรือที่รู้จักกันทั่วไปว่าแม่ทรัพย์ชมพูหวานนั้นจึงได้ตอนกิ่งขายไปบ้าง เฉพาะคนที่เพียรพยายามจะได้กิ่งตอนพันธุ์จากบ้านแม่ทรัพย์ไปปลูกในราคากิ่งละ 100 บาท

จากนั้นราว พ.ศ. 2500 เป็นต้นมา กิ่งชมพูพันธุ์ของชมพูหวานเพชรบุรีก็แพร่หลายไปอย่างกว้างขวาง มีราคาขายจากแหล่งต่าง ๆ เช่น จากอำเภอบ้านลาด อำเภอท่ายาง และตามบ้านในละแวกสองฝั่งน้ำของอำเภอเมืองในท้องที่บ้านกุ่มและหนองโสน ขายอยู่ในราคากิ่งละ 100 บาท หรือกว่านั้นเล็กน้อย แต่ไม่ต่ำกว่า 100 บาท

ปัจจุบันเจ้าของสวนชมพูที่มีชมพูหลายสิบต้นจะขายทั้งผลและกิ่งพันธุ์ไปพร้อมกัน ในราคากิ่งละไม่เกิน 100 บาท

บ้านฉางทุกวันนี้มีต้นชมพูขึ้นอยู่ ปลูกไว้เต็มพื้นที่ของหมู่บ้าน ดังนั้นศาลาบ้านฉางจึงอยู่ในบริเวณที่มีสวนชมพูล้อมรอบ

ลักษณะทั่วไปของชมพูเพชร

ชมพูเพชรเป็นไม้มีลำต้นใหญ่ แตกกิ่งก้านสาขาไปรอบต้น สูงประมาณ 15-20 เมตร ลำต้นขรุขระ ต้นไม่ตรง ใบใหญ่ ดอกเป็นช่อสีขาว เป็นดอกชนิดดอกสมบูรณ์ (COMPLETE FLOWER) รูปผลคล้ายระฆังหรือทรงจอมแห ผลแก่จัดมีเส้นสีแดงและเส้นสีเขียว เนื้อภายในสีขาว แข็งกรอบ มักจะพบมีเมล็ดใน 2-3 เมล็ด ถ้ามีรูปทรงเป็นทรงจอมแหจะมีเมล็ดในเพียงเมล็ดเดียว หรือไม่มีเมล็ดเลย แต่ถ้าเป็นทรงระฆังจึงจะมี ชมพู่ออกดอกแต่ละรุ่นอาจมีรูปทรงและสีแก่อ่อนแตกต่างกันไปบ้าง ทั้งๆ ที่เก็บได้จากต้นเดียวกัน เช่น ออกต้นๆ ฤดูเป็นรุ่นแรกๆ จะมีลูกสวย ผลใหญ่ สีแดง แต่เมื่อออกรุ่นหลังๆ ลูกจะเป็นทรงระฆัง เนื้ออาจบางเนื่องจากอาหารที่สะสมไว้ในต้นลดน้อยลงบ้าง มีเมล็ดใหญ่ บางผลเวลาเขย่าจะมีเสียงดัง และสีลูกจะจางลงกว่าตอนต้นๆ ฤดู

การห่อชมพู

การห่อชมพูนับเป็นการจัดการที่จำเป็นของเกษตรกรผู้ทำสวนชมพูเป็นอย่างมาก การห่อนอกจากจะช่วยป้องกันโรคและศัตรูที่มีมารบกวนให้เสียหายแล้ว ยังทำให้ชมพูมีรสหวานจัด สีสวยผลใหญ่

ได้ราคา โดยเลือกชมพูที่หันข้างล่างข้างล่างข้างล่าง จะได้ห่อสะดวก เวลาผลเจริญเติบโตมีน้ำหนัก ขั้วจะไม่หักง่าย เลือกเด็ดผลไม่สมบูรณ์ออก ควรเลือกห่อจากผลที่อยู่ใกล้กิ่งใหญ่เพราะมีอาหารมาเลี้ยงได้มาก ห่อหนึ่งราว 3-5 ผลวิธีห่อที่นิยมทำกันอยู่ อาจใช้กระดาษหนังสือพิมพ์พับเป็นถุง ซึ่งใช้เพียงครั้งคราวเดี๋ยวก็อาจเปียกและฉีกขาด ส่วนมากควรใช้ถุงกระดาษสีน้ำตาลจากถุงปุ๋ยหรือถุงซิเมนต์ พับให้มีขนาด 8×12 นิ้ว ใช้ตอกมัดปากถุง (ซึ่งชาวสวนเขาจะทำข้อมตอกเป็นสีต่างๆ กันเพื่อบอกรุ่นที่จะเก็บเกี่ยวได้แต่ละคราว) ถุงกระดาษสีน้ำตาลดังกล่าวจะใช้ได้นานราว 2-3 ปี (ถ้าชำระดูนำมาปะหรือซ่อมได้) ต้นชมพูหลังจากปลูกลงดินแล้ว ราวปีที่ 3 ก็จะตัดลูกห่อผลได้เมื่่อห่อไปเป็นเวลา 18-20 วัน หน้าหนาวอาจนานถึง 30 วัน

การห่อชมพูไม่นิยมใช้ถุงพลาสติก เพราะจะเกิดไอน้ำขึ้นภายในถุง ลูกชมพูจะเน่าและเสียหายมาก ชมพู่ต้นขนาดใหญ่ที่มีอายุตั้งแต่ 40 ปีขึ้นไป อาจให้ผลิตผลถึงปีละ 500-800 กิโลกรัม ชมพู่ที่แก่จัด เก็บขายได้ ผลขนาดใหญ่ก็ราว 8-10 ผลต่อกิโลกรัม อย่างเล็กก็ราว 14 ผลต่อกิโลกรัม เฉลี่ยแล้วผลหนึ่งหนักประมาณ 70-80 กรัม

การทำน้ร้าน

ต้นชมพูที่มีอายุมาก ลำต้นใหญ่ มีกิ่งก้านสาขาแผ่ไปไกล ย่อมสิ้นเปลืองค่าไม้ไผ่สำหรับทำ “น้ร้าน” เพราะต้องทำหลายชั้น แต่ไม่ควรจะเกิน 4 ชั้น ซึ่งต้นขนาดใหญ่จะต้องใช้ไม้ถึง 200 ลำขึ้นไป ไม้ไผ่แต่ละลำมีอายุใช้งานได้ไม่เกิน 3 ปี ก็จะเสื่อมสภาพ อาจเป็นอันตรายต่อผู้เก็บชมพูที่ต้องปีนป่าย และทำงานอยู่บนน้ร้านเป็นเวลานานๆ ไม้ไผ่ขณะนี้ราคาแพงมาก และยังจะได้ไม้ที่ไม่ค่อยจะแก่จัดแต่รีบตัดมาขาย ส่วนมากจะนำมาจากป่าแถวจังหวัดกาญจนบุรี หรือไม้ก็อุทัยธานี ขณะนี้ราคาตกกล้าละ 30-35 บาท เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้การผลิตชมพูมีต้นทุนสูงขึ้นไปด้วย จึงมีผู้แนะนำให้ใช้เหล็กแป็บทำน้ร้าน ก็ย่อมทำได้แต่มีสภาพไม่เหมาะแก่ต้นชมพูหลายอย่าง เช่น แป็บมีส่วนผิวที่ทำให้ลื่น เป็นวัสดุที่แข็งทื่อไม่ไหวตัว เมื่อต้นชมพูต้องลมหรือพายุ อาจทำให้กิ่งชมพูหรือน้ร้านเกิดการเสียหายได้ ทำให้ต้นและกิ่งชอกช้ำ ส่วนใบที่สัมผัสกับเหล็กเมื่อได้รับความร้อนจากแสงอาทิตย์นานเข้าก็จะกรอบไหม้ ทำให้ต้นทรุดโทรมเร็วลงอีก ชาวสวนจึงไม่นิยมที่เป็นเหล็กทำ

ชมพูต้นขนาดปานกลาง อายุราว 20 ปี ในเนื้อที่ 1 ไร่ ควรปลูกได้ราว 10 ต้น ซึ่งต้องใช้แรงงานผู้ดูแลรักษาและจัดการเฉพาะตอนให้ผลผลิต รวม 3-5 คน โดยเฉพาะถ้าเป็นสมาชิกในครอบครัวจะทุนรายจ่ายได้มาก เพราะการทำสวนชมพูได้หลายต้น และมีรายได้หลังจากการขายเมื่อชมพูให้ผลเป็นรายได้ประจำปีของครอบครัวหรือเป็นรายได้เสริมอีกทางหนึ่ง

โรคชมพู

โรคชมพูมีโรคแอนแทรกโนส ทำลายผล ทำให้เกิดแผลน้ำ ฉ่ำน้ำ แล้วขยายใหญ่ขึ้น ถ้าความชื้นของอากาศเหมาะสม จะมีเส้นใยราสีดำตามบริเวณแผล การป้องกันเริ่มเมื่อชมพูติดผล ใช้ยาเคมีเบนเลท หรือเดอโรซาน หรือเบนคาซิน อัตรา 1 ซ่อนแกต่อน้ำ 1 ปีบ ฉีดพ่นเมื่อพ่นยาครั้งแรกแล้ว 15 วัน ให้พ่นยาเคมีดังกล่าวในอัตราเดิมอีกครั้ง ต่อจากนั้นอีก 15 วัน จึงพ่นยาฆ่าแมลงและยาฆ่าเชื้อราก่อนห่อผลชมพู โดยใช้ยาไดโฟลาแทน 1-2 ซ่อนแก ผสมน้ำ 1 ปีบ พ่นยาให้ทั่วต้นจึงห่อชมพูได้

วิธีฉีดพ่นยาดังกล่าวเป็นวิธีหนึ่งในหลายๆ วิธีที่ชาวสวนชมพูใช้อยู่ในปัจจุบัน เพื่อดูแลไม่ให้ชมพูเสียหายจากเชื้อราที่มักจะเกิดขึ้นและทำให้ลูกชมพูที่ห่อแล้วเสียหายศัตรูที่สำคัญของชมพูยังมีแมลงต่างๆ มีกล่าวไว้ว่ามีถึง 23 ชนิดที่ชาวสวนชมพูต้องระวังและป้องกัน คือ แมลงวันทอง ชื่อวิทยาศาสตร์ว่า DACUS DORSALIS ลักษณะเท่าตัวแมลงวันตามบ้านทั่วไป สีน้ำตาลเข้ม ลำตัวมีแถบสีเหลือง 1 แถบ ขอบปีกดำใสสะท้อนแสง ตัวเมียก้นแหลม ส่วนตัวผู้ก้นกลม เมื่อตัวเมียไข่แก่จะใช้ก้นเจาะวางไข่เป็นกลุ่มในผลชมพู เพียง 2 วัน ไข่จะฟักเป็นตัวหนอน มีขนาด 1-2 เซนติเมตร และกัดกินภายในลูกชมพู เกิดอาการเน่า มีรูพรุนจนลูกมีสีดำ พออายุ 5-9 วัน ก็จะออกจากไข่เป็นตัวด้วงแค้ อยู่ในดินฝังลึก 1-2 นิ้ว เมื่อมีอายุได้ 8-12 วัน ก็จะเจริญเป็นตัวแมลงวันทองในสภาพภาวะอากาศเหมาะสม พอฝนเริ่มตกครั้งแรกราว 1-2 สัปดาห์ จะพบว่าแมลงวันทองมากที่สุดในฤดูฝน ดังนั้นภายหลังฝนตกเพียง 2-3 วัน ลูกชมพูที่ถูกแมลงวันทองวางไข่ก็จะร่วงหล่นลงทับถมอยู่ใต้ต้นชมพูแทบเหยียบไม่ถึงดิน แต่ลูกมีหนอนไข่น้ำเฟออยู่มากทีเดียว แมลงวันทองตั้งแต่ไข่จนตัวแก่เต็มวัย ใช้เวลาราว 18 วัน และจะมีอายุอยู่นานถึง 2-3 เดือน ดังนั้นการห่อชมพูจึงเป็นการป้องกันแมลงวันทองตั้งแต่ระยะแรก โดยเฉพาะจะมีชุกชุมในฤดูฝน

ศัตรูของชมพู ศัตรูของชมพูอีกหลายอย่าง ยังมีต่อผล ต้น และใบอีก ซึ่งชาวสวนจะต้องคอยดูแลและหาวิธีป้องกันไม่ให้ศัตรูแต่ละอย่างเพิ่มจำนวนลูกกลมหรือขยายความเสียหายได้ เช่น เพลี้ยหอยชอบเกาะตามก้านลูก เพลี้ยแป้งจะดูดน้ำเลี้ยงจากผล ผีเสื้อกลางคืนจะวางไข่ตอนชมพูยังเป็นดอก กัดกินผล แมลงกินใบ และหนอนเจาะลำต้น นอกจากนี้ยังมีจำพวกนก เช่น ก้างคาว และสัตว์บางชนิด เช่น กระรอก เป็นต้น อาจทำความเดือดร้อนได้เหมือนกัน

การดูแลรักษา

การบำรุงดูแลรักษาต้นชมพู นอกจากการป้องกันศัตรูที่จะรบกวนต่างๆ แล้วการให้น้ำ ให้ปุ๋ยตามระยะเวลาอันสมควร ก็จะช่วยให้ต้นชมพูมีความสมบูรณ์ สามารถให้ผลผลิตสูง โดยเฉพาะเกษตรกรผู้ปลูกชมพูมีจำนวนตั้งแต่ 20-30 ต้น จึงต้องมีเครื่องสูบน้ำส่งไปยังต้นชมพูตลอดเวลา

ประมาณ 3 วัน ต่อครั้ง เมื่อตกผล อาจให้น้ำ 7 วันครั้ง และงดให้น้ำก่อนเก็บเกี่ยว 5-7 วันเพื่อทำให้รสของชมพูคงความหวานมากขึ้น

สำหรับปุ๋ยที่เหมาะสมที่สุดแก่ต้นชมพู ได้แก่ ปุ๋ยคอกจากมูลสัตว์ เช่น วัว ควาย เป็ด ไก่ หรือ มูลค้างคาว สำหรับชมพูต้นใหญ่ อายุ 10-20 ปีขึ้นไป ประมาณปีละ 2-3 ครั้ง ส่วนปุ๋ยเคมีอาจใช้สูตร 15-15-15 หรือ 20-15-10 และ 22-11-11 ต้นละประมาณ 1 กิโลกรัมต่อครั้ง และยังมีปุ๋ยเสริมทางใบโดยใช้ปุ๋ยสูตร 0-46-0 หรือ 0-52-34 ช่วงชมพูติดผล ฉีดพ่น 15-30 วัน ต่อครั้ง

ส่วนการตัดแต่งกิ่งสำหรับชมพูที่มีขนาดทรงพุ่มใหญ่เกินไป หรือมีลำต้นสูง ควรทำปีละครั้ง เพื่อให้ลำต้นไม่สูงเกินไป ทรงพุ่มโปร่ง แสงแดดส่องได้ทั่วถึง ยังทำให้ลดการระบาดของโรคและแมลงได้อีก

การให้ผลผลิต

การออกผลของชมพูให้ได้เก็บเกี่ยวมีแต่ละรุ่นออกดอกมากน้อยไม่เท่ากัน โดยทยอยเป็น 5 รุ่น คือ

รุ่น 1 ออกดอกปลายเดือนกันยายน – ต้นตุลาคม

รุ่น 2 ออกดอกปลายเดือนตุลาคม – พฤศจิกายน

รุ่น 3 ออกดอกเดือนพฤศจิกายน

รุ่น 4 ออกดอกเดือนธันวาคม

รุ่น 5 ออกดอกปลายเดือนมกราคม

ภายหลังจากติดดอกแล้วประมาณ 50 วัน ก็จะเก็บเกี่ยวได้ สำหรับราคาซื้อ ราคาขายส่ง และขายปลีก อาจไม่เท่ากัน ปกติซื้อปลีกจะมีราคาสูง และชมพูที่ออกก่อนต้นฤดู ราคาอาจถึง กิโลกรัมละ 200 บาท ระหว่างเดือน พฤศจิกายน – มกราคม ราคาประมาณ กิโลกรัมละ 80-140 บาท ระหว่าง เดือนกุมภาพันธ์ – มีนาคม ราคาประมาณ กิโลกรัมละ 60-70 บาท ระหว่างเดือน เมษายน – มิถุนายน ราคาประมาณ กิโลกรัมละ 40-50 บาท

ชมพูแก่จัดจะมีสีเข้ม เส้นเอ็นขึ้นเห็นได้ชัด เนื้อแน่น ถ้ามีเมล็ดภายในลูกก็จะมีสีดำจัด รสจะหวาน กรอบอร่อย มีถิ่นกำเนิดปลูกบริเวณชายฝั่งแม่น้ำเพชรทั้งสองฝั่ง นับตั้งแต่ได้สะพานรถไฟตามลำน้ำไปจนถึงบริเวณใต้วัดทอง เหนือวัดกุฎีขึ้นมา นับว่าเป็นแหล่งผลิตชมพูที่ดีที่สุด โดยเฉพาะในแคววงใกล้วัดขุนตรา วัดชมพูพน และวัดสิงห์ ชมพูจากแหล่งนี้การซื้อขายจะมีราคาสูง แต่บางครั้งผู้ขายที่เห็นแก่ได้นำชมพูที่ผลิตได้จากแหล่งอื่นที่มีสีสวย ผลโต แต่ให้รสทางความหวานน้อยกว่ามาปะปนขายให้ผู้ซื้อที่เป็นคนต่างถิ่น โดยก่อนซื้อจะหยิบชมพูอย่างดีและอร่อยให้ชิมรส ผู้ซื้อไม่ทราบความเป็นมา ซื้อไปแล้วก็จะไม่ได้ของดีแท้ไปตามที่ต้องการ (บุญมี พิบูลย์สมบัติ, 2541 : 40-48)

วิวัฒนาการของเกษตรกรรม

เกษตรกรรมมีความสำคัญมากต่อมวลมนุษยชาติทั้งอดีตและปัจจุบัน เครื่องอุปโภคบริโภคของมนุษย์มาจากการเกษตรเกือบทั้งสิ้นกล่าวได้ว่าปัจจัย 4 ทั้งอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค เกษตรกรรมอำนวยผลให้ได้ทั้งหมด โดยเฉพาะอาหารหลักเป็นผลผลิตจากการประกอบอาชีพเกษตรของเกษตรกรรมนั้นมีหลายอย่างหลายรูปแบบ แต่สิ่งหนึ่งที่ทุกคนต้องการคืออาหาร การประกอบอาชีพที่แตกต่างกันไปตามความสามารถและความจำเป็นนั้น ก็เพื่อให้ได้มาซึ่งปัจจัยเพื่อมาแลกเปลี่ยนเป็นอันดับแรก

ดังนั้น เทคนิคของการเกษตรจึงควรเป็นเทคนิคที่ต้องตระหนักและให้สอดคล้องกับความเป็นจริงมากที่สุด เหตุการณ์ที่ผ่านมามีความบกพร่องในเรื่องนี้มาก จึงทำให้เกิดผลกระทบในปัจจุบัน พิจารณาภาพรวมแล้วไม่เห็นช่องทางหรือวิธีการแก้ไขเลย และยังทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น จึงควรหันกลับมาพิจารณาย้อนหลังไปอีกว่า เหตุการณ์ที่ผ่านมามีส่วนไหนที่ทำให้เกิดปัญหา แล้วมาพิจารณาหาวิธีแก้ไข โดยจะขอเริ่มเป็นเรื่องๆ ตามลำดับนี้

เกษตรกรรมคืออะไร

เกษตรกรรม เป็นวิธีการทำมาหากินของมวลมนุษยชาติแบบหนึ่ง เกษตรกร คือ ผู้ใช้ ดิน ทุ่งนา ไร่ ฯลฯ ให้เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีพ มี 2 ลักษณะ คือ

1. ทำเพื่อเป็นเครื่องอุปโภคและบริโภค
2. ทำเพื่อการแลกเปลี่ยน

การดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับดิน โดยมีปัจจัยอื่นประกอบคือ น้ำ อากาศ ให้ได้ประโยชน์ทั้ง 2 ประการ คือเครื่องอุปโภคและบริโภคเป็นอันดับแรก ดังนั้นการเกษตรจึงมีความหมายถึงการดำเนินงานใน 4 ลักษณะ ต่อไปนี้

1. การเพาะปลูกพืชต่างๆ
2. การเลี้ยงสัตว์ต่างๆ
3. การประมง
4. การป่าไม้

การใช้พื้นดิน จากอดีตจนถึงปัจจุบันของมนุษย์ ทำตามความนึกคิด ตามประสบการณ์ ตามคำแนะนำ และตามแบบอย่างปู่ย่าตายายติดต่อกันมา โดยขาดการเรียนรู้ถึงวิธีการใช้ดิน การดูแลรักษาดินไม่ให้ผิติดไปจากธรรมชาติ แม้จะมีการศึกษาค้นคว้า แต่ก็เน้นหนักไปทางฟิสิกส์และเคมี คือเน้นทางกายภาพมากกว่าทางชีวภาพ แม้จะมีการค้นคว้าทางชีวภาพบ้าง แต่ก็ไม่ตรงสภาวะธรรมชาติอย่างแท้จริง จึงทำให้เกิดปัญหาหลายประการ ซึ่งจะกล่าวต่อไป

จากอดีตกาล การเกษตรได้วิวัฒนาการและมีการเปลี่ยนแปลงมาโดยตลอด ย้อนหลังไป 50 ปี 100 ปี หรือมากกว่า มนุษยชาติมีความเป็นอยู่อย่างไร มีวิธีดำเนินชีวิตเพื่อความอยู่รอดกันอย่างไรที่ เกี่ยวข้องกับการทำมาหากิน ขอแบ่งออกเป็นยุคต่างๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจง่ายๆ เป็น 5 ยุค คือ

1. ยุคดึกดำบรรพ์
2. ยุคเกษตรธรรมชาติ
3. ยุคเกษตรอินทรีย์
4. ยุคเกษตรเคมี (เกษตรวิทยาศาสตร์)
5. ยุคเกษตรชีวภาพ (จุลินทรีย์)

ยุคดึกดำบรรพ์ เป็นยุคหากิน มิใช่เป็นการทำมาหากินแม้จะไม่ใช่เกษตรกรรมอย่าง แท้จริง แต่ก็ต้องการบันทึกไว้เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องของเรื่องที่สำคัญสำหรับมนุษยชาติในอดีต ถึงปัจจุบัน

ความสมบูรณ์ของอาหารสำหรับการบริโภคของมนุษย์มีอย่างสมบูรณ์ในธรรมชาติในรูป ของลำต้น ใบ ดอก ผล หัว ราก เหง้า เมล็ด มนุษย์สามารถเสาะแสวงหาบริโภคได้ รวมไปถึงสัตว์ บกและสัตว์น้ำที่จำเป็น การแสวงหาบางครั้งก็สะดวก บางครั้งก็ลำบาก บางครั้งก็เสี่ยงภัย คนที่ แข็งแรงเป็นที่พึ่งของคนอื่นได้ ก็จะได้รับการยกย่องนับถือ และกลายมาเป็นหัวหน้าหรือผู้นำ หัวหน้าหรือผู้นำ หัวหน้าหรือผู้นำก็จะมีภาระรับผิดชอบกลุ่มชนของตนเอง เริ่มมีการรวมกลุ่มเป็น หมู่ เป็นคณะ หากพบแหล่งทำกินที่อุดมสมบูรณ์กว่าเดิมก็จะอพยพโยกย้ายกันเป็นกลุ่มซึ่งในสมัย นั้นจำนวนประชากรยังไม่มากนัก การดำรงชีวิตจึงดำเนินไปอย่างปกติสุข

แต่ในบางครั้ง การอยู่รวมกันเป็นกลุ่มก็สร้างความขัดแย้งกันเองอีกทั้งต้องต่อสู้กับสัตว์ป่า ที่ดุร้าย ต่อสู้กับโรคภัยไข้เจ็บที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ก็ภัยจากธรรมชาติที่เป็นเหตุผลสำคัญที่ต้องย้ายถิ่น บ้างในบางครั้ง แต่มนุษย์มีมันสมองที่ล้ำเลิศที่ได้รับจากธรรมชาติ มนุษย์จะรู้จักคิด ไตร่ตรองหา แนวทางที่ดีเสมอๆ

ยุคเกษตรธรรมชาติ เมื่อเกิดกลุ่มชนขึ้น มีการอาศัยอยู่เป็นหลักแหล่งใกล้ๆ บริเวณที่ สามารถเสาะแสวงหาเครื่องอุปโภคบริโภคได้สะดวก มีวิธีการไปหาเก็บมาสะสมไว้จำนวนมากๆ หรือการนำมาเพื่อเผ่กันเป็นจำนวนมากบางส่วนเหลือทิ้งไปเพราะเกินความจำเป็น หรือเมล็ดพันธุ์ ถูกทิ้งขว้างไปทั่วๆ ก็เกิดการงอกเจริญเติบโตขึ้นให้ผลผลิตได้ในเวลาต่อมาจึงเป็นจุดเริ่มต้นให้รู้วิธี เพาะปลูก

การฆ่าสัตว์ใหญ่เป็นอาหารและเก็บลูกเล็กๆ ไว้ เป็นจุดเริ่มต้นของการเลี้ยงสัตว์ ความ ฉลาดของมนุษย์ทำให้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการเพาะปลูกอย่างมีระบบระเบียบมากขึ้นการ เลี้ยงสัตว์ก็มีความเหมาะสมกับความเป็นอยู่ของสัตว์มากขึ้นทำให้เกิดผลผลิตเป็นที่น่าพอใจจึงเริ่ม

เกิดวิธีการถ่ายทอดต่อกันมา แต่การเกษตรยุคนี้ไม่มีเทคนิคใดๆ เพิ่มเติมนอกจากอาศัยธรรมชาติอย่างแท้จริง

การเกษตรยุคนี้จึงไม่มีการปรุงแต่ง หากไม่ได้ผลก็ย้ายสถานที่ปลูก การทำลายป่าได้เริ่มขึ้นบ้างเล็กน้อยในยุคนี้

ข้าวปลาอาหารในยุคนี้ มีความอุดมสมบูรณ์เพราะมนุษย์ยังมีน้อย และธรรมชาติยังอุดมสมบูรณ์ ดินยังดี ปลูกอะไรก็ได้ผล เกษตรกรจะปลูกพืชหลายๆ อย่าง รวมถึงการเลี้ยงสัตว์ด้วย จึงมีรูปแบบเหมือนเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลปัจจุบัน

ขอยกตัวอย่างเกษตรกรไทย ก่อน 50 ปีที่ผ่านมา จะมีนาเป็นหลัก ในนาจะมีบ่อเก็บน้ำแต่เป้าหมายสำคัญมิได้มีไว้เพื่อเก็บน้ำไว้ใช้ แต่ให้เป็นที่รวมของปลา เมื่อน้ำในนาแห้ง จะมีปลาจำนวนมากในบ่อ สามารถจับมาเป็นอาหารและถนอมอาหารไว้เป็นจำนวนมากเพื่อบริโภคตลอดปี หัวไร่ปลายนาจะเป็นป่าอยู่มาก ก็จะถางเผา खुด เป็นที่เพาะปลูกพืชทองแดง ถั่ว พริก มะเขือ งา อ้อย ฝ้าย มัน ข้าวโพด ข้าวฟ่าง ฯลฯ หลายสิ่งหลายอย่างที่เป็นต่อการอุปโภคและบริโภคภายในครอบครัว หากมีผลผลิตมากก็จะนำผลผลิตของตนไปแลกเปลี่ยนในชุมชนอื่นที่ตนผลิตไม่ได้ มีการเก็บอาหารหลักไว้ตลอดปี คือ ข้าว ปลา ก็จะแปรรูปเป็นอาหารหมักในแม่น้ำลำคลอง มีปลาหามาเป็นอาหารได้ตลอดปี มีการเลี้ยง ไก่ สุกร ควาย กันแทบทุกครัวเรือน เพื่อใช้งาน เพื่อจำหน่าย และเป็นอาหาร แม้แต่เสื้อผ้าก็มีฝ้ายที่ได้จากสวนมาปั่นทอเป็นผืนผ้าใช้กันเอง

การทำงานจะมีการรวมตัวช่วยกันเป็นกลุ่มใหญ่เรียกว่าลงแขก เสร็จจากส่วนนี้ก็ไปช่วยส่วนโน้น เช่น การไถนา ดำนา การเกี่ยวข้าว การสร้างบ้าน เป็นต้น

ยุคเกษตรอินทรีย์ ตามที่ได้กล่าวมาแล้วว่า มนุษย์นั้นมีมันสมองล้ำเลิศ รู้จักสังเกต วิเคราะห์ ทดลอง จึงทำให้เกิดความรู้ว่า อินทรีย์วัตถุต่างๆ นั้น มีผลต่อการเจริญเติบโตของพืชเป็นอย่างยิ่ง จึงได้มีการทดลองนำมาใช้ เกิดเทคนิควิธีขึ้น และมีการทดลองนำมาใช้ เกิดเทคนิควิธีขึ้น และมีการค้นคว้าทดลองจนรู้ว่าอินทรีย์วัตถุใด (มูลสัตว์) มีผลอย่างไรต่อพืช มากน้อยเพียงใด กลายเป็นตำราเรียนรู้กันในโอกาสต่อมา นอกจากจะมีการค้นคว้าทดลองการใช้ปุ๋ยอินทรีย์แล้ว มีการทดลองการให้น้ำ การให้แสง การปลูกที่มีระยะพอเหมาะของพืชแต่ละชนิดให้ได้ผลดี

การเพาะปลูกเพื่อการจำหน่าย หรือการเพาะปลูกเพื่อการค้าได้เริ่มขึ้นอย่างมีระบบเพราะมีในเรื่องของดินอย่างแท้จริงว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับชีวิตเล็กๆ จำนวนมากที่อยู่ในดินอย่างไร

ปัญหาของโรคพืชและศัตรูพืช มิได้มีมากนัก เพราะวิธีการ ไม่ขัดแย้งกับสภาวะธรรมชาติ นอกจากฝนแล้ง น้ำท่วม รัฐมีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินงานระยะนี้ใน 3 ลักษณะ คือ

1. การให้ความรู้
2. การส่งเสริม
3. การแก้ปัญหา

เกษตรกรรมปลูกพืชให้เป็นไปตามฤดูกาล ปัญหาการตลาดยังมีไม่มากนัก เพราะเกษตรกรรมปลูกเพื่อครอบครัวเป็นหลัก ตามที่กล่าวมาแล้ว การเกษตรอินทรีย์เป็นการเกษตรธรรมชาติแบบหนึ่ง เพราะไม่ดำเนินการใดๆ ให้ผิดไปจากสภาวะธรรมชาติ การทำลายสิ่งแวดล้อมจึงมีน้อย นอกจากการทำลายป่าจากการทำไร่เลื่อนลอย

ยุคเกษตรเคมี (เกษตรวิทยาศาสตร์) การเกษตรธรรมชาติและเกษตรอินทรีย์มีความกลมกลืนกันในเชิงเทคนิควิธีที่ไม่ทำให้เกิดความขัดแย้งในตัวเอง คือ ไม่เกิดผลย้อนกลับและไม่มีผลข้างเคียงแต่อย่างใด นอกจากความขาดหรือเกินเท่านั้น หากได้มีโอกาสศึกษาค้นคว้าทางชีวภาพจนแจ่มชัด เหตุการณ์บางอย่างที่สร้างปัญหาอยู่ขณะนี้คงไม่เกิดขึ้น

สงครามโลกครั้งที่ 1 ยุติลงพร้อมกับความพ่ายที่บอบช้ำของประเทศผู้แพ้ คือ เยอรมนี ความอดอยาก ความหิวโหย ที่เกิดจากการขาดแคลนอาหารทุกหนทุกแห่ง การค้นคว้าเพื่อช่วยให้ได้ผลผลิตมากขึ้นได้เริ่มอย่างจริงจัง โดยใช้สารเคมีที่เหลือจากทำวัตถุระเบิดมาทำเป็นปุ๋ย เพื่อช่วยในการเพาะปลูก เรียกว่า ปุ๋ยเคมี ผลปรากฏว่าได้ผลเกินคาด พืชออกงาม เจริญเติบโตทันอกทันใจ และมีปริมาณมากพอเลี้ยงประชากรของประเทศ

อีกไม่กี่ปีต่อมา สงครามโลกครั้งที่ 2 ก็อุบัติขึ้นอีก และจบลงด้วยญี่ปุ่นเป็นฝ่ายแพ้สงคราม ญี่ปุ่นถูกปิดประเทศจำเป็นต้องใช้พื้นที่ที่มีอยู่จำกัด ผลิตอาหารให้เพียงพอกับความต้องการของประชากรของตน จึงต้องใช้ปุ๋ยเคมี และต่อมาญี่ปุ่นเองกลายเป็นประเทศผลิตปุ๋ยเคมีและสารเคมีต่างๆ ที่ใช้ในการเกษตรออกจำหน่ายทั่วโลก

เพื่อให้ประชากรมีอาหารพอเพียง ญี่ปุ่นต้องใช้กฎบังคับให้เกษตรกรทุกคนต้องใช้เคมีในการเพาะปลูก แต่ก็มีคนกลุ่มหนึ่งไม่ยอมใช้ยังคงใช้เกษตรอินทรีย์ หรือเกษตรธรรมชาติตลอดมา แม้จะถูกลงโทษถึงจำคุกก็ไม่เลิกเพราะได้มองเห็นพิษร้ายแรงที่จะเกิดขึ้นจากการใช้สารเคมี จะกล่าวต่อไปในเรื่องเกษตรธรรมชาติคิวเซ

การเกษตรเคมีได้แพร่หลายอย่างรวดเร็ว เพราะให้ผลเร็ว และปริมาณมาก สถาบันการศึกษาต่างๆ มีการสอนกันอย่างทั่วถึง พ่อค้าวานิชเกิดความคิดถึงวิธีรวยได้อย่างรวดเร็วคือการเกษตรพื้นราบ เป็นการปลูกพืชอย่างเดียวเป็นจำนวนมาก เพื่อการจำหน่าย มิใช่เพื่อการบริโภค โดยใช้เครื่องจักรกล เครื่องทุนแรง ปลูกพืชไร่ ได้ผลผลิตจนสร้างรายได้จำนวนมหาศาล แต่การทำลายป่า ทำลายสิ่งแวดล้อมได้เกิดขึ้นอย่างกว้างขวาง พื้นที่การเกษตรพอเพียงหรือเกษตรธรรมชาติ หรือเกษตรอินทรีย์ จำนวน 20-30 ไร่ ถูกขายไปเป็นของนายทุน รวมเป็นผืนใหญ่ 100

ไร่ 1,000 ไร่ เจ้าของที่ดินเดิมหรือในโรงงานต่างๆ ระบบสังคมเกษตรที่เริ่มเปลี่ยนแปลงไปทันที เกิดการย้ายที่อยู่ไปหางานทำนอกพื้นที่ ทำให้เกิดปัญหาหลายอย่างตามมา

การเกษตรเคมีให้ผลผลิตสูงก็จริง แต่เป็นเพียงชั่วขณะหนึ่ง หลังจากปฏิบัติต่อเนื่องแล้วทำให้เกิดปัญหาหลายประการคือ

1. เกิดการทำลายป่าอย่างกว้างขวาง ที่สาธารณะ ป่าสงวน ที่ไร่เจ้าของ ถูกยึดครอง ทั้งที่ราบสูงและภูเขา รวมถึงป่าต้นน้ำลำธารถูกทำลายเป็นผลให้ฝนแล้ง น้ำท่วมฉับพลัน พายุจัดอากาศร้อน และหนาวจัด มีผลรุนแรง ทำให้ลมมรสุมเปลี่ยนทิศทาง ทำให้เกิดฝนแล้งทั่วไป ฯลฯ

2. พื้นที่ทำการเกษตรเสื่อมคุณภาพ ต้องเพิ่มจำนวนปุ๋ยทุกปีจึงจะได้ผล หากไม่เพิ่มปุ๋ยผลผลิตจะต่ำลง จึงทำให้ต้นทุนการผลิตเพิ่มมากขึ้น

3. โครงสร้างดินเสื่อม ผุกร่อน พังทลายไปกับกระแสน้ำ กระแสลม เมื่อฝนตกจะชะล้างหน้าดินจนพังทลาย ทำให้หน้าดินขาดอินทรีย์วัตถุและบางแห่งจะเหลือแต่หินดินดานไม่สามารถปลูกพืชใดๆ ได้

4. พืชมีภูมิต้านทานต่ำ ทำให้เกิดโรคและศัตรูพืชมากขึ้น เป็นเหตุให้มีการใช้สารพิษ สารเคมีปราบโรคและศัตรูพืชเพิ่มขึ้นๆ เกิดการดูดซึมและตกค้างในดิน ในพืชที่เป็นอาหาร ก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิตทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค

5. ผลผลิตที่ได้มีคุณค่าทางโภชนาการต่ำและยังมีสารพิษสารเคมีตกค้างในอาหาร อันจะส่งผลให้ผู้บริโภคเจ็บป่วย หากนำอาหารนี้มาเลี้ยงเด็กๆ ก็จะทำให้เกิดโรคปัญญาอ่อนหรือสมองฝ่อในเวลาอันสั้น ย่อมมีผลโดยตรงต่อประเทศชาตินั้นสังคมนั้นโดยตรง

6. การเกษตรเคมี ถือเป็นการเกษตรที่ทำลายสิ่งแวดล้อมที่สมบูรณ์แบบที่สุด เพราะเกิดมลพิษทวีคูณทั้งในดิน น้ำ และอากาศ ผู้ผลิตคือเกษตรกรโดยทั่วไปจะรู้และไม่บริโภคผลผลิตของตนในส่วนนี้ จะผลิตต่างหากที่ปลอดภัย สารพิษสารเคมี ทำให้เกิดความไม่รับผิดชอบต่อสังคมโดยส่วนรวม นั่นก็เป็นสิ่งแวดล้อมส่วนหนึ่งที่เป็นพิษต่อสังคม

7. เป็นการเกษตรที่ทำลายระบบนิเวศน์และขบวนการอาหารในธรรมชาติลงอย่างสิ้นเชิงตามธรรมชาติ พืชที่แมลงรบกวนจะเจริญงอกงามโดยอาศัยพืชผักที่แมลงไม่ชอบแมลงที่เป็นศัตรูพืช ก็จะมีแมลงศัตรูของแมลงศัตรูพืชต่อเนื่องกันเป็นระบบลูกโซ่ ระบบธรรมชาติเป็นระบบพึ่งพาอาศัยกัน ปลาใหญ่กินปลาเล็ก ปลาเล็กกินศัตรูพืช หรือพืชเล็กๆ เป็นระบบสมบูรณ์

8. แมลงศัตรูพืชระบาด เกษตรกรจะใช้สารเคมี ระยะแรกจะได้ผล แต่ต่อไปแมลงจะดื้อยา และใช้ไม่ได้ผล ต้องใช้ยาแรงขึ้นอีก ก็จะเกิดสภาพเช่นนี้เรื่อยๆ สุดท้ายการใช้ยาไม่ได้ผลแต่จะมีผลต่อผู้ใช้และผู้บริโภคโดยตรง

นอกจากนี้เกษตรกรยังใช้สารพิษสารเคมีอื่นๆ หลายชั้นหลายตอน เช่น ยาปราบหญ้า ยาป้องกันโรค ยาปราบศัตรูพืช ฯลฯ รวมถึงเมื่อได้ผลผลิตมาแล้วยังมีการฉีดพ่นหรืออบด้วยสารเคมีไม่ให้น้ำเสียขุ่นอีกต่างหาก มีผู้บริโภคเสียชีวิตทันทีก็เคยมี และคนที่ไม่เสียชีวิตทันทีก็มีผลในระยะต่อมาแน่นอน

9.เป็นการเกษตรที่ทำลายสภาวะแวดล้อมธรรมชาติอย่างสิ้นเชิง ดินถูกทำลาย น้ำถูกทำลาย น้ำเสีย จนกระทั่งเป็นพิษต่อสิ่งมีชีวิตในน้ำและที่อยู่อาศัยแหล่งน้ำนั้นทั้งมนุษย์และสัตว์กระทั่งแหล่งน้ำได้ดินก็เสื่อมคุณภาพไปด้วยจากสารปนเปื้อน

ยุคเกษตรชีวภาพ (เกษตรจุลินทรีย์) ตามที่ได้กล่าวมาแล้วว่า ที่ประเทศญี่ปุ่นมีชนกลุ่มหนึ่งไม่ยอมทำตามประกาศของรัฐบาลที่ให้อุปกรณ์เคมีทำการเกษตร แม้ถูกจับและถูกจำคุกก็ไม่ยอมเปลี่ยนตามประกาศนั้น ยังคงทำการเกษตรอินทรีย์อยู่ต่อมา แต่จะมีปัญหามากเพราะผลผลิตต่ำ ค่าแรงสูง แมลงศัตรูพืชมากแต่ได้ผลด้านคุณภาพของผลผลิตทางโภชนาการ ที่มีประโยชน์ต่อชีวิตมนุษย์ จนกระทั่งมีนักวิทยาศาสตร์ได้มีการศึกษาค้นคว้าทางชีวภาพของดินโดยตรง เช่น

1. ส่วนประกอบของดินทางชีวภาพ
2. พลังของดินธรรมชาติต่อพืช

ผลการศึกษาให้เห็นจริงว่า “ดินมีชีวิต” นั้นเป็นอย่างไร ให้ผลอย่างไรต่อพืชโดยตรง ในอดีตเกษตรกรหรือนักวิชาการมีความเข้าใจว่าการใส่อินทรีย์วัตถุลงไปดินนั้นจะให้ผลโดยตรงต่อพืช โดยพืชจะสามารถดูดซึม และนำไปปรุงเป็นอาหารได้โดยตรง แต่หลังจากได้มีการศึกษาค้นคว้าทางชีวภาพอย่างจริงจัง จึงพบว่าระหว่างอินทรีย์วัตถุและพืชนั้นมีตัวกลางที่สำคัญยิ่งอยู่ คือ จุลินทรีย์ ช่วยย่อยสลายอินทรีย์วัตถุและผลิตสารที่เป็นประโยชน์ต่อพืช ทำให้พืชมีความเจริญงอกงาม จึงมีการเลือก จุลินทรีย์ที่มีประโยชน์มาเลี้ยงเพื่อนำมาใช้กับการเกษตร จุลินทรีย์กลุ่มนั้นผู้ผลิตตั้งชื่อให้ว่า EM ซึ่งย่อมาจากคำว่า EFFECTIVE MICROORGANISMS นำมาใช้ปรับปรุงให้เกษตรอินทรีย์ มีคุณภาพขึ้น เป็นการเกษตรชีวภาพ หรือการเกษตรธรรมชาติแบบหนึ่ง ซึ่งต่อมาการเกษตรธรรมชาติแบบนี้ ได้แพร่หลายออกไปในนานาประเทศ ได้มีการตั้งชื่อให้ว่า “การเกษตรธรรมชาติคิวเซ” จากการประชุมเกษตรธรรมชาตินานาชาติ

เกษตรธรรมชาติคิวเซ ได้มีการเผยแพร่เทคนิคออกไปในนานาประเทศ และได้รับการตอบสนองที่ดี เพราะเกษตรอินทรีย์ที่ส่งเสริมกันอยู่นั้นมีปัญหา มาก ประกอบกับเกษตรกร ผู้ผลิต ผู้บริโภค และสังคมทั่วไปได้ เห็นพิษภัยของการเกษตรเคมีที่ดำเนินการอยู่ การเกษตรธรรมชาติคิวเซจึงได้รับการต้อนรับเป็นอย่างดี

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นันทนา แสงโพธิรัตน์(2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ผลการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม จากการท่องเที่ยวเชิงเกษตร : กรณีศึกษา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์มุ่งหมายเพื่อศึกษาสถานการณ์ท่องเที่ยวเชิงเกษตรของอำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมที่เป็นผลจากการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคของผู้ประกอบการ เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ผลการวิจัย พบว่า การท่องเที่ยวเชิงเกษตรในอำเภอพุทธมณฑล เช่น ชาวสวนผลไม้ ชาวสวนกล้วยไม้ ชาวนาบัว และกลุ่มแม่บ้านเกษตรมหาสวัสดิ์ มีการรวมกลุ่มกันเป็นคณะทำงานเพื่อจัดการการท่องเที่ยว การเข้ามาของการท่องเที่ยวทำให้เศรษฐกิจของคนในชุมชนดีขึ้น มีรายได้จากการเก็บค่าบริการเข้าชม รายได้จากการขายสินค้าทางการเกษตร และทำให้เกิดการสร้างงานหรืออาชีพใหม่ เช่น การรับจ้างขับเรือ ด้านสังคมทำให้เกษตรกรมีความภูมิใจในอาชีพของตน มีการพบปะพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างนักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการ ด้านสิ่งแวดล้อมคนในชุมชนช่วยกันรักษาความสะอาดในแม่น้ำลำคลอง และบ้านเรือน ลดการใช้สารเคมีในการบำรุงรักษาต้นไม้ ช่วยกันปลูกต้นไม้ ปลูกไม้ประดับมากขึ้น ผู้ที่เดินทางเที่ยวส่วนใหญ่เป็นส่วนตัว มากับเพื่อนหรือญาติเพื่อมาพักผ่อนหย่อนใจ เหตุที่เลือกมาเที่ยวเพราะค่าใช้จ่ายไม่แพง ทราบข่าวการท่องเที่ยวจากเพื่อนหรือญาติ นักท่องเที่ยวมีความพอใจกับการจัดให้มีบริการด้านการให้ข้อมูลข่าวสารในแหล่งท่องเที่ยว การมีเจ้าหน้าที่นำชมการจัดการเที่ยวชม การบริการน้ำดื่ม การจัดเก็บค่าบริการ การจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร และความพอใจต่อการจัดการด้านห้องน้ำ-ห้องสุขา สถานที่จอดรถ/จอดเรือ และสถานที่จำหน่ายอาหารและเครื่องดื่มอยู่ในระดับปานกลาง และถ้ามีโอกาสจะกลับมาเที่ยวอีก สำหรับข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร คือ ให้มีจุดท่องเที่ยวให้มากขึ้น มีการประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้นและเป็นไปอย่างต่อเนื่องมีกิจกรรมสาธิตเกษตร

พระมาโนชญ์ โจรนสิริ (บุญมานิตย์) (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของเกษตรกรชาวสวนผู้ผลิตน้ำตาลมะพร้าว : กรณีศึกษาชาวสวนในเขตตำบลเหมืองใหม่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม โดยมีวัตถุประสงค์ของการศึกษาเรื่องนี้ เพื่อ

- 1) ศึกษาภูมิปัญญาในการทำสวนมะพร้าวและผลิตน้ำตาลมะพร้าวของเกษตรกรชาวสวน
- 2) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของเกษตรกรชาวสวนผู้ผลิตน้ำตาลมะพร้าว ในเขตตำบลเหมืองใหม่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม และ
- 3) ศึกษาแนวทางในการอนุรักษ์วิถีชีวิตของเกษตรกรชาวสวนตามความคิดเห็นของชาวสวนและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้อง ผลการวิจัยพบว่า

ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของเกษตรกรชาวสวน ได้แก่ 1) นโยบายการพัฒนา การศึกษาของรัฐที่ต้องการให้เยาวชนได้เรียนหนังสือภาคบังคับมากขึ้น 2) การขาดแคลนแรงงานใน การผลิตน้ำตาลมะพร้าว 3) การเกิดขึ้นของโรงงานอุตสาหกรรม ทำให้ผู้คนหันไปประกอบอาชีพ ใหม่ 4) การติดต่อสื่อสารและการคมนาคมที่สะดวกสบาย ทำให้เกษตรกรชาวสวนรุ่นใหม่ นิยมวิถี ชีวิตแบบสังคมเมืองมากขึ้น จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของรัฐและผู้นำท้องถิ่น พบว่า ยังคงเห็น ความสำคัญของอาชีพการทำสวนมะพร้าวและการผลิตน้ำตาลมะพร้าว เนื่องจากเป็นอาชีพดั้งเดิม และเป็นเอกลักษณ์ของชาวอำเภออัมพวา จึงได้เข้าไปสนับสนุนโดยวิธีการต่างๆ เช่น การปลูก จิตสำนึกให้เกษตรกรรักอาชีพ การสนับสนุนด้านเงินทุน การจัดหาพันธุ์มะพร้าวที่ดีให้กับเกษตรกร มีการออกไปรับรองคุณภาพของน้ำตาลที่ผลิตโดยเกษตรกรชาวสวน เพื่อให้ตลาดผู้บริโภคเชื่อถือ และสนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกร เป็นต้น ส่วนปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมอาชีพ เกษตรกรชาวสวนผู้ผลิตน้ำตาลมะพร้าว พบว่า มีปัญหาด้านค่านิยมในการส่งเสริมให้บุตรหลาน ได้รับความศึกษาสูงขึ้น เพื่อจะได้ไม่ต้องทำสวนซึ่งเป็นอาชีพที่เหนื่อยยาก ปัญหาการขาดการรวมตัว กันของเกษตรกร ปัญหาการขาดแคลนแรงงานภายในครัวเรือน ปัญหาการปลอมปนน้ำตาลมะพร้าว ปัญหาด้านการตลาดของผลผลิต น้ำตาลมะพร้าว และปัญหาแมลงศัตรูพืชที่ทำลายต้นมะพร้าว

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับปริญญาตรี

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่องวิถีชีวิตชาวสวนชมพู ตำบลหนองโสน อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี เป็นการศึกษาโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีขั้นตอนของการศึกษาดังรายละเอียดต่อไปนี้

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

คัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่สามารถให้ข้อมูลเชิงลึก โดยการเลือกเกษตรกรผู้ปลูกชมพูจำนวน 7 ราย ผู้ศึกษาใช้เทคนิคโนว์บอลล์ (Snowball Technique) ในการเลือกตัวอย่าง โดยการสอบถามและการให้คำแนะนำของคนในพื้นที่ เมื่อได้ข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลรายแรกแล้ว จะสอบถามเพื่อให้คำแนะนำผู้ให้ข้อมูลรายต่อไป เก็บรวบรวมข้อมูลจนกระทั่งข้อมูลคงที่และอิ่มตัว ผู้ให้ข้อมูลหลักในครั้งนี้ ประกอบด้วยผู้ให้ข้อมูลที่เป็นชาวบ้านที่ประกอบอาชีพทำสวนชมพูและผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนกลุ่มคนที่อยู่ในวัยชราที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เป็นระยะเวลานาน

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แบบบันทึกการสังเกต ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตชุมชน สภาพสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น สภาพเศรษฐกิจการประกอบอาชีพและสภาพสังคมประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น
2. แบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วยแนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตชุมชน การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมวัฒนธรรม รวมถึงการปรับตัวจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว
3. เครื่องบันทึกเสียง เพื่อใช้บันทึกเสียงขณะสัมภาษณ์
4. กล้องถ่ายภาพ เพื่อใช้ในการบันทึกสภาพแวดล้อมโดยทั่วไปของชุมชน ลักษณะทั่วไปของชุมชน ลักษณะทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)

ผู้ศึกษาทำการเก็บรวบรวมข้อมูล แนวคิด ทฤษฎี ข้อมูลพื้นฐานจากเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากแหล่งข้อมูลมูลต่างๆ อาทิเช่น ห้องสมุด ระบบสืบค้นทางอินเทอร์เน็ต องค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data)

ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้วิธีการสังเกตและจดบันทึก สภาพแวดล้อมของชุมชน การสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) ชาวสวนชมพู่เกี่ยวกับวิถีชีวิต สภาพเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติที่เปลี่ยนแปลงไปจากอดีต ปัญหาและผลกระทบ การปรับตัวจากผลกระทบทางเศรษฐกิจและวิธีการจัดการในปัจจุบัน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดครบถ้วน สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษานำข้อมูลที่ได้จากการสังเกตและการสัมภาษณ์มาตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ จะถูกนำมาแปลผลวิเคราะห์ และหมวดหมู่ตามประเด็นการศึกษา สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ และนำเสนอในรูปแบบการบรรยายและการพรรณนาความ (Descriptive)

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับปริญญาตรี

ระยะเวลาในการศึกษา

เริ่มดำเนินการศึกษาตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2552 -เดือนกุมภาพันธ์2553
รวมระยะเวลา 4 เดือน

ขั้นตอนการศึกษา	เดือน/ปี พ.ศ.2552-2553			
	พฤศจิกายน	ธันวาคม	มกราคม	กุมภาพันธ์
1. การนำเสนอโครงเรื่อง	←→			
2. การเก็บรวบรวมข้อมูล		←→		
3. สรุปและวิเคราะห์ข้อมูล			←→	
4. จัดทำรูปเล่ม				←→

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับปริญญาตรี

บทที่ 4

ผลการศึกษา

ผลการศึกษา เรื่องวิถีชีวิตชาวสวนชมพู ผู้ศึกษาได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และสังเกตวิธีการดำเนินชีวิตของเกษตรกร ในตำบลหนองโสน เป็นหลัก ซึ่งผลการศึกษาสามารถ จำแนกเนื้อหาออกเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 วิถีชีวิตชาวสวนชมพู

ตอนที่ 1 ประวัติความเป็นมาของชมพูเพชรสายรุ้ง

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับเกษตรกรผู้ทำสวนชมพูเพชรสายรุ้ง ซึ่งแบ่งการนำเสนอ

ดังนี้

- วิธีทางสู่การเป็นเกษตรกรผู้ทำสวนชมพู
- การขยายพันธุ์
- การเตรียมดิน
- การดูแลรักษา
- การทำน้จ้าน

ผลงานวิจัยนักศึกษาระดับปริญญาตรี

- การทำน้จ้าน
- การแบ่งขนาดของผลชมพูเพื่อการจำหน่าย
- ตลาดที่จำหน่าย
- โรคและแมลงที่สำคัญ
- การรวมกลุ่มของเกษตรกรผู้ทำสวนชมพูเพชรสายรุ้ง

ส่วนที่ 2 การปรับตัวของเกษตรกรผู้ทำสวนชมพูเพชรสายรุ้ง

- ปัญหาต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้นแต่ราคาขายต่ำลง
- ปัญหาด้านการตลาดของชมพู
- ปัญหาดินเสื่อมคุณภาพ

ตอนที่ 1 ประวัติความเป็นมาของชมพูเพชรสายรุ้ง

ชมพูเพชรสายรุ้งเดิมมีชื่อเรียกหลายชื่อด้วยกันเช่นชมพูเขียวสวย เพราะสีผลสีเขียว บางท้องถิ่นเรียกชมพูสายน้ำผึ้ง เพราะเวลาแก่จะมองเห็นเส้นที่ข้างผลเป็นสายๆ บ้างท้องถิ่นเรียกชมพูเพชรเฉยๆ แต่ปัจจุบันนิยมเรียกชมพูเพชรสายรุ้ง เพื่อให้เฉพาะเจาะจงลงไปว่าเป็นพันธุ์ไหน เพราะปัจจุบันนิยมตั้งชื่อพันธุ์ชมพูขึ้นต้นด้วยคำว่าเพชร เช่น เพชรสุวรรณ เพชรจินดา เพชรทูลเกล้า ทำให้ผู้บริโภคสับสนไม่รู้ว่าชมพูเพชรสายรุ้งแท้ๆ เป็นอย่างไร

ชมพูเพชรสายรุ้ง เป็นชมพูที่มีรสหวานกรอบและยังคงพุดกันติดปากอยู่เสมอว่า คนกินไม่ได้ชื่อ คนชื่อไม่ได้กินสาเหตุเนื่องจากส่วนใหญ่นิยมชื่อเป็นของฝากญาติมิตรหรือผู้ป่วย ไม่ได้ชื่อเพื่อบริโภคเอง เพราะราคาแพง ชมพูเพชรสายรุ้ง เป็นผลไม้ที่ค่อนข้างปลอดภัยต่อผู้บริโภค เนื่องจากเกษตรกรห่อผลตั้งแต่เล็ก และระยะเวลาในการห่อผลอย่างน้อย 20-30 วัน สารเคมีที่ใช้ฉีดผลหมดฤทธิ์แล้ว เมื่อซื้อมานำมาล้างน้ำนิดหน่อยก็บริโภค ได้เลยผู้ที่นำชมพูเพชรสายรุ้งมาปลูกเป็นคนแรกคือ พระครู ญาณวิมล (หลวงพ่อฟุ้ง) เจ้าอาวาสองค์ที่ 2 ของวัดศาลาเขื่อน (ต่อมาได้สมณศักดิ์เป็นพระครูญาณเพชรรัตน์) เมื่อปี พ.ศ. 2375 หลวงพ่อฟุ้งได้เดินทางไปศึกษาพระธรรม ณ วัดราชาธิวาส ซึ่งขณะนั้นพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงผนวช และเป็นเจ้าอาวาสครองวัดอยู่ทรงสอนภิกษุสามเณรเกี่ยวกับคัมภีร์พระองศ์ทรงเชี่ยวชาญพระไตรปิฎก ทรงมีลูกศิษย์ลูกหามากมายรวมทั้งหลวงพ่อฟุ้งด้วยองค์หนึ่ง และก่อนเดินทางกลับจังหวัดเพชรบุรีพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระราชทานต้นชมพู 1 ต้น ซึ่งเป็นต้นที่ตอนจากต้นที่ปลูกอยู่ที่วังที่ประทับ และต้นอโศก ระบาย 1 ต้น หลวงพ่อจึงได้นำมาปลูกที่หน้าวัดศาลาเขื่อน ตำบลหรุ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี เมื่อปี พ.ศ. 2378

นอกจากนี้ พระองค์ได้พระราชทานห้องครัวซึ่งสร้างด้วยไม้สัก จำนวน 3 ห้อง และเรือมาศ 4 แจว จำนวน 1 ลำ ใช้สำหรับบรรทุกวัสดุในการทำกุฎิ ปัจจุบันยังคงอยู่ที่วัดศาลาเขื่อน เมื่อหลวงพ่อกลับถึงวัดศาลาเขื่อน ปี 2378 ได้ปลุกต้นชมพูนี้ที่ข้างบันไดทางขึ้นวัด เมื่อต้นชมพูเจริญเติบโตขึ้นหลวงพ่อก็ได้อธิฐโอบปูนล้อมรอบต้นชมพูไว้ ทำให้อากาศถ่ายเทไม่สะดวก รวมทั้งการขยายตัวทางด้านข้างของต้นชมพูถูกจำกัด ปัจจุบันต้นชมพูได้ตายแล้วเมื่อปี 2530 รวมอายุได้ 152 ปี

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับเกษตรกรผู้ทำสวนชมพูเพชรสายรุ้ง

1. วิถีทางสู่การเป็นเกษตรกรผู้ทำสวนชมพู

จากการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้ให้ข้อมูลหลักพบว่า อาชีพทำสวนชมพูในปัจจุบัน ส่วนใหญ่มาจากการสืบทอดจากบรรพบุรุษ แต่ส่วนหนึ่งเป็นผู้ที่เปลี่ยนมาจากอาชีพอื่น เช่น ค้าขาย ช่างตัดผม เป็นต้น เนื่องจากการปลูกชมพูมีรายได้ดีกว่าอาชีพเก่า เกษตรกรที่ตำบลหนองโสนในปัจจุบันยังคงอนุรักษ์วิถีการปลูกที่เป็นภูมิปัญญาแบบดั้งเดิมไว้ แม้ต้นทุนการผลิตจะสูงกว่ายุคแรกก็ตาม เนื่องจากคิดว่า มีการทำสวนชมพูต้องเตรียมอุปกรณ์ อาทิเช่น เครื่องสูบน้ำ ถังห่อผลชมพู เตรียมฟาง นั่งร้าน ปุ๋ย และเตรียมคนงาน การทำสวนชมพูนั้นต้องมีประสบการณ์ ความรู้

“ทำค้าขายรายได้ไม่ค่อยจะดีเหมือนทำสวนชมพู ลองผิดลองถูกดูเพื่อจะทำให้รายได้เยอะขึ้นบ้างก็เห็นบางบ้านมีรายได้ดีคืนาก็เลยลองทำดู” (ผิน 2553)

“อุปกรณ์มันไม่แพงมากแต่ความรู้นั้นสำคัญเรานั้นก็ชาวบ้านความรู้ไม่มีก็ต้องจ้างเขามาแพงมากเราก็ต้องจ้างมัน ไม่งั้นขาดทุนยอมเสียค่าแรงคนดีกว่าเสียตอนหลัง” (เกย์ ลูกชายชาวสวน 2553)

2. การขยายพันธุ์

ชาวสวนชมพูบอกว่าการขยายพันธุ์นั้นนิยมใช้วิธีการตอนเพียงอย่างเดียว วิธีการตอนนั้นจะใช้มีดควั่นเปลือกกิ่งได้ตาแล้วนำกากมะพร้าวที่ชุ่มน้ำมาหุ้มตรงที่ควั่นกิ่งแล้วเอาดอกหรือเชือกมัด โดยการเลือกกิ่งจะเลือกกิ่งที่อ่อนและสมบูรณ์มีใบมาก เพราะกิ่งอ่อนจะขยายพันธุ์ง่าย การดูแลรักษาชาวสวนต้องรด

น้ำทุกวัน ในช่วงฤดูฝน ตอนกิ่งเป็นเวลา 1 เดือนจึงตัดกิ่งได้ แต่ถ้าฤดูหนาวและฤดูร้อนต้องตอนกิ่งไว้ประมาณ 2 เดือน

“การขยายพันธุ์จะนิยมใช้วิธีการชำกิ่งมากกว่าการเพาะเมล็ด และทาบกิ่ง เพราะมันใช้เวลาไม่มากและผลผลิต ที่ได้มันตรงกับแม่พันธุ์มันไม่กลายพันธุ์”
(ไพฑูริย์ ธาตุทอง, 2553)

“การขยายพันธุ์โดยการใช้เมล็ด มันไม่ค่อยเป็นที่นิยมหรือเพราะจะใช้เวลานาน และส่วนใหญ่จะกลายพันธุ์ไปจากต้นเดิม และน้อยมากที่จะกลายพันธุ์ไปในทางที่ดี”

3. การเตรียมดิน

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักทราบว่า การเตรียมดินนั้นเตรียมแบบปลูกต้นไม้ทั่วไป โดยพื้นที่ปลูกชมพู่ใช้พื้นที่กว้างประมาณ 50 เซนติเมตรในขณะที่ต้นยังเล็กอยู่ การเลือกพื้นที่ปลูกหลักการง่าย ๆ คือเลือกตรงที่มีหญ้าขึ้นสมบูรณ์ เพราะ ที่มีหญ้าขึ้นสมบูรณ์นั้นแสดงว่าดินดี ปลูกอะไรก็ขึ้น แต่ถ้าที่ไม่มีหญ้าขึ้นชาวสวนจะไม่ปลูกชมพู่ในบริเวณนั้น เนื่องจากเป็นพื้นที่ไม่สมบูรณ์ ทำให้ชมพู่ที่ปลูกตายหรือไม่เติบโต

“ดินที่ไหนดันก็ปลูกได้ แต่มันจะเติบโตไม่เหมือนกันนะสิ อันนี้นะ น่าคิด มีคนเอาไปปลูกที่อื่น มันก็ได้ผลผลิตไม่เหมือนที่นี่ มันไม่หวานเท่าที่นี้ บางที่กลายพันธุ์อีกต่างหาก สรุปว่าดินที่นี่ดีที่สุด” (ไพฑูริย์ ธาตุทอง 2553)

4. วิธีการปลูก

ในอดีตชาวสวนใช้การตอนกิ่งจนถึงปัจจุบันยังใช้วิธีการดังกล่าว กิ่งพันธุ์นำมาจากต้นชมพู่ต้นเดิมที่มีอยู่ชาวสวนนำมาตอนกิ่งเอง ไม่ซื้อมาจากที่อื่นเนื่องจากคิดถึงต้นทุนการทำว่า หากซื้อจะมีราคาแพงกว่าการตอนกิ่งด้วยตนเองและลำต้นของชมพู่ค่อนข้าง ไม่สมบูรณ์รวมถึงรากฝอยของต้นชมพู่ที่น้อย ชาวบ้านจึงคิดตอนกิ่งขาย ต้นชมพู่มีวิธีการตอนกิ่งโดยเลือกกิ่งที่มีความสมบูรณ์มาตอนเพื่อให้มีลำต้นที่แข็งแรง ในขั้นตอนลงดิน การเตรียมดินนั้นใช้ดินเก่าที่มีอยู่ในสวนเดิมเพราะเป็นดินที่มีคุณสมบัติที่ดีอยู่แล้ว โดยไม่ต้องนำดินที่อื่นมาใส่เพียงแค่ใส่ปุ๋ยให้ผลชมพู่โตเร็วมีรสชาติที่ดี และสีที่

สวดยการนำต้นชมพูมาปลูกต้องดูรากฝอยของต้นนั้นว่ามีรากฝอยมากน้อยเพียงใดต่อการปลูกต้นชมพู เพราะถ้ารากฝอยน้อยปลูกต้นชมพูโตขึ้นต้นชมพูไม่แข็งแรงส่งผลถึงผลชมพูที่ไม่เจริญเติบโตในเวลาเจริญพันธุ์เราควรเลือกต้นชมพูก่อนปลูกดูจากราก กิ่งก้านว่ามีกิ่งที่แข็งแรงแล้วรากฝอยที่สมบูรณ์

“ตนเองดีกว่าซื้อมันมาเพราะแพงกลัวต้นไม้ดีปลูกไปกลัวตายเสียขายเงิน

ผู้เลือกกิ่งเองเอามันมาคอนให้ดีขึ้นเหนื่อยเสียเงินน้อยเพื่อได้ของดีฯ”

(ลุงสุรพล 2553)

5. การดูแลรักษา

จากการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้ให้ข้อมูลหลักพบว่า การดูแลรักษาชมพูนั้นถ้าทำตามตำราที่ปฏิบัติ สืบต่อกันมา มีวิธีการดูแล ดังนี้

5.1 การให้น้ำ

การให้น้ำนั้น ระยะเริ่มปลูกใหม่ ๆ ชาวสวนให้น้ำตอนเช้า หรือ ตอนเย็นวันละครั้ง จนกว่าต้นชมพูเพชรสายรุ้งจะตั้งตัวได้ แต่ต้องดูว่าดินที่ปลูกนั้น คายน้ำมากหรือว่าอมน้ำ ถ้าคายน้ำมาก ก็ต้องรดทุกวันแต่ถ้าดินอมน้ำต้องรดวันเว้นวันหรือ 2 วันรดน้ำหนึ่งครั้ง เพราะถ้ารดทุกวันรากฝอยจะเน่า ส่วนน้ำที่ใช้นั้นดูตามความสะดวก คือสวนติดแม่น้ำเพชรบุรีชาวสวนจะใช้น้ำจากแม่น้ำ ถ้าสวนไหนไม่ได้อยู่ติดกับแม่น้ำก็ใช้น้ำบาดาลได้ ใช้เครื่องสูบน้ำเป็นตัวดูดจากแม่น้ำมาใช้ เวลารดน้ำก็นำสายยางวางไว้ใต้โคนต้นให้รากกินน้ำ ไม่ต้องรดทุกวันดูจากใบต้นชมพูประมาณ 2-3 วันรดหนึ่งครั้ง

5.2 การควบคุมศัตรูพืช

การควบคุมศัตรูพืชในระยะแรกชาวสวนใช้จอบลากำจัดวัชพืช 15 – 30 วันต่อครั้ง พรวนดินรอบโคนต้นและหาวัสดุ เช่น ฟางข้าว หญ้าแห้ง มาคลุมโคนต้น เมื่อต้นชมพูโตขึ้น วัชพืชจะลดลงพยายามหลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีฆ่าหญ้า เพราะสารเคมีบางตัวมีผลทำให้ผลผลิตเสียหาย และบางชนิดมีพิษตกค้างอยู่ในดินค่อนข้างนาน

5.3 การให้ปุ๋ย

เกษตรกรเล่าให้ฟังว่า หากหญ้างาม หมายความว่าดินมีความอุดมสมบูรณ์ ชาวสวนไม่ต้องใช้ปุ๋ยอะไร เพราะถ้าดินดี รากก็หาอาหารกินเองได้ เกษตรกรยังบอกอีกว่าต้นชมพูหาอาหารกินเองเก่ง แต่ถ้าลูกตกก็ต้องให้ปุ๋ยเพิ่มปุ๋ยที่ใส่คือปุ๋ยคอกปุ๋ยเคมีสูตรกลางไม่แรง นำปุ๋ยคอกผสมกับปุ๋ยเคมีอัตราส่วน 3 ต่อ 1 คือ ปุ๋ยคอก 3 ปุ๋ยเคมี 1 เพื่อลดความแรงของการใส่ในต้นชมพู ส่วนปุ๋ยคอกนำมาจากชาวบ้านที่เลี้ยงวัวในบริเวณนั้น โดยนำมูลวัวที่แห้งมาผสมกับปุ๋ยเคมีส่วนปุ๋ยเคมีชาวสวนซื้อมาจากร้านขายปุ๋ยทางการเกษตร

6. แหล่งข้อมูลทางการเกษตร

จากการสัมภาษณ์ แหล่งข้อมูลทางการเกษตรในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านสายพันธุ์ชมพูทุกสายพันธุ์ในจังหวัดเพชรบุรีจัดเก็บข้อมูลโดย สำนักงานเกษตรจังหวัดเพชรบุรีเป็นแหล่งเก็บข้อมูลสายพันธุ์ชมพูทุกชนิดที่ครอบคลุมทุกสายพันธุ์ จังหวัดเพชรบุรีและมีรายนามของผู้ปลูกต้นชมพูในจังหวัดเพชรบุรีในแต่ละอำเภอร่วมถึงตำบลตามที่มีชาวบ้านมาลงนามของแต่ละครัวเรือน

7. การทำนักร้าน

การทำนักร้านชมพูมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ในการปีนเพื่อ ห่อชมพูเมื่อชมพูติดลูก เกษตรกรต้องเด็ดชมพูบางซ่อที่ติดลูกมากออก โดยเหลือผลชมพูไว้ซ่อละประมาณ 2-3 ลูก เพื่อให้ชมพูที่เหลือไม่แย่งอาหารกัน ทำให้ผลชมพูมีขนาดใหญ่ เกษตรกร ทำนักร้านเพื่อห่อชมพูเมื่อชมพูมีอายุประมาณ 1 ปี ต้นชมพูที่มีลูกแล้ว หรือดูที่ความสูงของชมพูว่าจะเก็บหรือห่อชมพูโดยไม่ให้ชมพูช้ำได้ เพราะชมพูเป็นผลไม้ที่บอบบางและง่าย วิธีการทำนักร้านเกษตรกร เตรียมไม้ไผ่ให้ยาวกว่าต้นชมพู ให้อูจากขนาดทรงพุ่มของต้นชมพู โดยที่นำไม้ไผ่มาปักเป็นเสา และเผื่อระยะความสูงและความกว้างของต้นชมพูไว้ 1 เมตร เพราะต้นชมพูจะมีขนาดใหญ่ขึ้นเวลาลมพัดจะได้พริ้วไหว ไม่กระทบกับนักร้านทำให้เกิดความเสียหาย เมื่อได้ตามนั้นก็ทำการขุดดินให้ลงลึกประมาณ 1 ฟุต เพื่อเพิ่มความแข็งแรงให้กับนักร้าน ใช้เชือกมัดระหว่างจุดเชื่อมต่อที่เป็นจุดตัดของไม้ไผ่ ซึ่งวัสดุที่ใช้ในการทำนักร้านคือไม้ไผ่เชือก และเลื่อยที่ต้องใช้ในการตัดไม้ไผ่ให้ได้ขนาดตามที่ต้องการ

“การทำน้ําร้านก็ใช้วิธีคั้งเค็มมันแหละ คือใช้ไม้ไผ่ ทำที่หนึ่งก็อยู่ได้ราวๆ 2-3 ปีก็เปลี่ยนที เพราะว่ามันผุ เคยมีคนเปลี่ยนไปใช้น้ําร้านที่ทำจากเหล็ก มันเป็นการคิดผิด เนื่องจากคั้นนมพุ่มันโตขึ้นเรื่อยๆ กิ่งมันก็ขึ้นไปเรื่อยๆ ถ้าใช้เหล็ก กิ่งมันก็จะไปเสียดสีกับเหล็ก ทำให้กิ่งชำรุดเสียหาย” (ยุทธนา เมืองเล็ก 2553)

“ไอ้คนที่มันใช้เหล็กทำน้ําร้านมันโง่ ใจว่าเหล็กมันจะไม่ผุ โคนน้ำ โคนลม มันก็ผุ เวลาลมพัด เหล็กมันแข็ง มันก็ไม่ไหวไปตามลม แต่คั้นนมพุ่มันไหวไปตามลม ไปชนกับเหล็กเข้า กิ่งมันก็หัก ก็เสียหาย ดอกผลก็ร่วง และเหล็กมันร้อน ดอกใบมันก็ไหม้ ก็เสียหาย” (ไพฑูรย์ ธาตุทอง 2553)

คั้นนมพุ่มันที่มีอายุมาก ลำต้นใหญ่ มีกิ่งก้านสาขาแผ่ไปไกล ย่อมสิ้นเปลืองลำไม้ไผ่สำหรับทำน้ําร้าน เพราะต้องทำหลายชั้น แต่ไม่ควรเกิน 4 ชั้น ซึ่งต้นขนาดใหญ่ต้องใช้ไม้ไผ่ถึง 200 ลำขึ้นไป ไม้ไผ่แต่ละลำมีอายุใช้งานได้ไม่เกิน 3 ปี จึงเสื่อมสภาพ อาจเป็นอันตรายต่อผู้เก็บนมพุ่มันที่ต้องปีนป่าย และทำงานอยู่บนน้ําร้านเป็นเวลานานๆ ลำไม้ไผ่ขณะนี้ราคาแพง ขณะนี้ราคาตกกล้าละ 30-35 บาท เป็นส่วนหนึ่ง ที่ทำให้การผลิตนมพุ่มันต้นทุนสูงขึ้นไปด้วย จึงมีผู้แนะนำให้ใช้เหล็กเป็บทำน้ําร้าน ก็ยอมทำได้แต่มีสภาพไม่เหมาะแก่คั้นนมพุ่มันหลายอย่าง เช่น เป็บมีส่วนผิวที่ทำให้ลื่น เป็นวัสดุที่แข็งทื่อไม่ไหวตัว เมื่อคั้นนมพุ่มันต้องลมหรือพายุ อาจทำให้กิ่งนมพุ่มันหรือน้ําร้านเกิดการเสียหายได้ ทำให้ต้นและกิ่งชอกช้ำ ส่วนใบที่สัมผัสกับเหล็กเมื่อได้รับความร้อนจากแสงอาทิตย์ นานเข้าก็จะกรอบไหม้ ทำให้ต้นทรุดโทรมเร็วลงอีก ชาวสวนจึงไม่นิยมวัสดุที่เป็นเหล็กทำน้ําร้าน

8. การห่อผลชมพู่เพชรสายรุ้ง

เนื่องจากชมพู่เพชรสายรุ้ง มีลำต้นค่อนข้างใหญ่บางต้นสูงถึง 25 เมตร จึงจำเป็นต้องทำน้ําร้านไม้ไผ่ เพื่อสะดวกในการห่อผลชมพู่และเก็บผลชมพู่ อุปกรณ์ที่ใช้ในการ ห่อผลชมพู่เพชรสายรุ้ง จะมีกระเช้าสำหรับใส่ถุงและวัสดุอุปกรณ์ในการห่อ ถุงกระดาษหนังสือพิมพ์หรือถุงปูนซีเมนต์ ขนาด 8 x 12 นิ้ว และตอกสำหรับมัดปากถุง โดยการห่อผลชมพู่พุ่มัน เกษตรกรจะปลิดช่อที่ไม่ต้องการทิ้ง หรือบางช่อที่ติดผลมากจะปลิดผลออกเหลือไว้ประมาณ 2-3 ผลต่อช่อ และเอาถุงกระดาษหนังสือพิมพ์หรือถุงปูนซีเมนต์ห่อ แล้วใช้ตอกมัดให้แน่น เหตุผลในการห่อกันแมลงมากัดหรือกินผลชมพู่ทำให้ผลเกิด

ความเสียหายผิดทรงและขนาดไม่ได้ตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ทำให้รสชาติผิดแปลกไปจากผลอื่น เวลาที่ห่อเราสังเกตจากผลชมพูที่เล็กกว่ากิ่งหนึ่งนั้นถ้ามีผลเกินกว่า 2 ผลให้เราตัดทิ้งไปเพราะไม่นั้นผลไม่ได้ตามขนาดที่ตั้งไว้หรือที่กำหนดตามเกรดที่ต้องการได้ การห่อนั้นเราไม่สามารถห่อเองได้เพราะมีต้นชมพูที่มากและหนึ่งต้นก็มีหลายผลจึงจำเป็นที่จ้างคนมาห่อผลชมพูโดยค่าจ้างแรงงานคิดเป็นชั่วโมงละ 30 บาท

9. การแบ่งขนาดของผลชมพูเพื่อการจำหน่าย

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลทราบว่า ในการจำหน่ายนั้นจะมีการแบ่งขนาดตามผลชมพูที่มีขนาดไม่เท่ากันโดยแบ่งออกเป็น 4 ระดับ คือ

เกรด A ผลมีขนาดใหญ่สมบูรณ์สีสวยน้ำหนักผล 6-7 ผล/กิโลกรัม

เกรด B ผลมีขนาดใหญ่สมบูรณ์สีสวยน้ำหนักผล 8-9 ผล/กิโลกรัม

เกรด C ผลมีขนาดใหญ่สมบูรณ์สีสวยน้ำหนักผล 10-12 ผล/กิโลกรัม

เกรด D ผลมีขนาดใหญ่สมบูรณ์สีสวยน้ำหนักผล 14-16 ผล/กิโลกรัม

เป็นการแบ่งเกรดเพื่อการขายของผลชมพูดูจากเกรดว่า ถ้าเกรด A สามารถขายได้กิโลกรัมละ 160-180 บาทต่อกิโลกรัม เกรด B จะขายได้ถูกตามขนาดลงตามกันมา โดยดูว่าผลชมพูถูกหรือแพงดูจากฤดูกาลปลูก ผลชมพูที่ตีราคาแพงจะอยู่ในช่วง ธันวาคมถึงกุมภาพันธ์ ส่วนฤดูอื่นผลชมพูเริ่มราคาตกลงมาเพราะผลชมพูไม่ได้มาตรฐานตามเกรดที่ตั้งไว้

10. ตลาดที่จำหน่าย

เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่เก็บผลชมพูไปขายเองแต่มีแม่ค้ามารับซื้อถึงสวน ปัจจุบันมีการ รวมกลุ่มเกษตรกร โดยผู้ผลิตชมพูจะนำชมพูมาขายรวมกันที่ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองโสน โดยมีคนมาเหมาซื้อตามราคาที่ตกลงกัน โดยทางแม่ค้าเข้ามาจัดทำหีบห่อเพื่อการขาย หีบห่อที่นำมาทำคือเน้ดตะข่ายหรือโฟมตะข่ายเหมือนที่ใส่ผลแอปเปิ้ลจะมีหีบห่อที่เหมือนกัน โดยใส่ผลต่อผลเพราะผลชมพูที่มีขนาดที่ใหญ่จะใส่ผลชมพูที่มีขนาดเกรด A เท่านั้นเพื่อนำส่งจำหน่ายที่ห้างสรรพสินค้าและส่งออกนอก เช่น ท็อปซูเปอร์เก็ต โลตัส คาร์ฟู เพื่อมาเพิ่มมูลค่าให้กับชมพูทำให้ชมพูเพชรสายรุ้งสามารถส่งขาย

เพื่อเป็นสินค้าและของฝากทำให้ชมพุนำรับประทานมากยิ่งขึ้นและเพิ่มมูลค่าของผลชมพู่ ราคาซื้อขายดูจากขนาดและฤดูกาลของผลชมพู่เพราะว่าในแต่ละฤดูกาลนั้นชมพู่จะให้คุณภาพที่แตกต่างกัน

“ชมพู่ในสวนลุงไม้”ได้ขายให้แม่ค้าหрок เพราะจะมีคนรับซื้อปลีกไปที่ละ 2-3 โคนานที่ถึงจะมีคนมาเหมาไป ถ้าเป็นเมื่อก่อนปลูกไว้กินเองอย่างเดียวนะ เดี่ยวนี้รายจ่ายมันมากก็เลยปลูก เพื่อประกอบอาชีพเป็นรายได้ให้กับครอบครัวลุง (ลุงปิ่น ธาตุทอง 2553)

11. โรคที่สำคัญของชมพู่เพชรสายรุ้ง

โรคที่เป็นอันตรายต่อชมพู่ คือ โรคแอนแทรคโนส (โรคจากตัวแมลง) ของชมพู่ สาเหตุเกิดจากแมลงวันผลไม้ มันจะไปทำลายผลชมพู่ ทำให้ผลชมพู่ร่วงบางลูกจะเป็นจุดดำดำ วิธีป้องกันของเกษตรกร โดยการ ตัดแต่งกิ่งและเก็บผลที่เป็นโรคเผาทำลาย พร้อมกับใช้ยาฆ่าแมลงผสมน้ำฉีดพ่นและห่อผลเพื่อป้องกันแมลงวันผลไม้เจาะผล ในช่วงที่ชมพู่ออกดอก เกษตรกรที่หนองโสนก็จะนำไปฉีดที่ดอกเพื่อเป็นการฆ่าละอองสปอร์หรือสารเคมีต่าง ๆ ก่อนที่จะห่อดอกและให้ผลผลิตต่อไป

“ถ้าเป็นแต่ก่อนนั้นแมลงมีมากกว่านี้อีก บางคนที่ห่อบ้างก็เลิกเป็นเกษตรกรไปเลยก็มี นอกจากแมลงแล้วยังมีกระรอกที่ปีนมาทางสายไฟฟ้าที่มายังสวนปีหนึ่งก็ตก 40 – 50 ตัวได้ มากินลูกชมพู่ในสวนไม่รู้จะทำยังไงก็เลยปล่อยเลยตามเลย บ้างก็จุดไฟขึ้นให้เกิดควันเพื่อไล่พวกกระรอก (สมร สายใจ 2553)

12. การรวมกลุ่มของเกษตรกรผู้ทำสวนชมพู่เพชรสายรุ้ง

เกษตรกรผู้ทำสวนชมพู่ในตำบลหนองโสน ได้รวมกลุ่มกันจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรสวนชมพู่เพชรสายรุ้งตำบลหนองโสน ตั้งอยู่ที่เลขที่ 186 หมู่ที่ 1 ตำบลหนองโสน อำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี 76000 โทรศัพท์/โทรสาร: 032-400052 โดยการรวมกลุ่มเกษตรกรที่ทำสวนชมพู่เพชรสายรุ้งในตำบลหนองโสนมีผู้นำชุมชนนั้นคือ ผู้ใหญ่บ้านของตำบลหนองโสนเป็นหัวหน้าในการจัดตั้งรวบรวมในการเก็บผลผลิตชาวบ้าน นำส่งขายให้แม่ค้าคนกลาง แล้วจึงนำเงินขายได้ให้กับชาวบ้านวันต่อวัน

“เมื่อก่อนกลุ่มเกษตรกรยังไม่มีหรรอก เพิ่งจะมีเมื่อ 2-3 ปีนี้เอง ตั้งแต่ผู้ว่า มาลงพื้นที่มาดูชมพู่นี้แหละทางจังหวัดจึงให้งบมาสร้างกลุ่มวิสาหกิจชุมชน (นางไม้ กลัดกง 2553)

ส่วนที่ 2 การปรับตัวของเกษตรกรผู้ทำสวนชมพู่เพชรสายรุ้ง

รูปแบบการทำสวนชมพู่ของชาวบ้านต.หนองโสน อ.เมือง จ.เพชรบุรี ใช้วิธีการดั้งเดิม รูปแบบเดิมจากอดีตที่เคยทำรูปแบบไหน ปัจจุบันใช้วิธีนั้น เพราะเป็นอัตลักษณ์ และเป็นภูมิปัญญาของ ชาวบ้านที่สืบทอดกันมา ได้ผลดีที่สุด คุณภาพของผลผลิตดีที่สุด และเป็นการอนุรักษ์วิธีการทำสวน ชมพู่อีกด้วย มีคนนำกิ่งพันธุ์ไปปลูกที่อื่น ด้วยวิธีที่แตกต่างกันผลผลิตที่ได้มาคุณภาพไม่ดีเท่าที่ควร เคย มีคนลองใช้เทคนิคใหม่ๆ แต่ไม่ประสบผลสำเร็จ ก็กลับมาใช้รูปแบบเดิมและทำเรื่อยมาจนปัจจุบัน

“เมื่อก่อนทำยังไง ตอนนี้อย่างนั้น” นี้เป็นคำพูดของเกษตรกรที่ทำสวนชมพู่ เพชรสายรุ้ง ต.หนองโสน อ.เมืองเพชรบุรี จ.เพชรบุรี (ไพฑูรย์ ธาตุทอง 2553)

2.1 ต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น

ปัจจุบันเศรษฐกิจมีการพัฒนาปรับตัวไปอย่างรวดเร็ว ทำให้สินค้าและบริการต่างๆมีการปรับ ราคาค่าให้สูงขึ้น ตามภาวะเศรษฐกิจโลก ราคาน้ำมัน ที่เพิ่มขึ้น มีผลกระทบต่อต้นทุนการผลิตสินค้าและ บริการต่างๆ และส่งผลกระทบต่อเกษตรกรผู้ทำสวนชมพู่ ในการทำสวนชมพู่เพชรสายรุ้งมีต้นทุนใน การผลิตที่สูงขึ้นทุกปีเนื่องจากการขึ้นราคาของปุ๋ยเคมีต่างๆ ค่ายาปราบศัตรูพืช ค่าแรงงานคนห่อและ เก็บผลชมพู่ ค่าวัสดุอุปกรณ์ต่างๆที่ใช้ในกระบวนการผลิตชมพู่ ค่าไม้ไผ่ที่ใช้ทำนั้งร้านและค่าคนงาน ทำนั้งร้าน ทำให้ทุกปี เกษตรกรต้องจ่ายเงินมากขึ้นในการดูแลสวนชมพู่

ปัจจุบันพื้นที่ปลูกชมพู่เพชร สายรุ้งในจังหวัดเพชรบุรีลดลงมาก เนื่องจากต้นทุนการผลิตสูง โดยเฉพาะนั้งร้านที่ใช้สำหรับขึ้นเก็บผลชมพู่ที่ทำจากไม้ไผ่ต้องลงทุนไม่ต่ำกว่า 2000 บาท/ต้น และ ใช้งานได้เพียง 2-3 ปีก็ต้องเปลี่ยนใหม่ ในขณะที่ผลผลิตจำหน่ายได้ในราคาที่ถูกลง จากเดิมที่เคยขายได้ กิโลกรัมละ 200-300 บาท ขณะนี้เหลือเพียงกิโลกรัมละ 60-170 บาท เกษตรกรจึงหันไปปลูกพืช

เศรษฐกิจชนิดอื่นที่ให้ผลตอบแทนสูงกว่า บางรายเลิกทำและหันไปประกอบอาชีพอื่นก็มี หรือบางรายก็ลดปริมาณต้นชมพูลงโดยการ โคนต้นชมพูทิ้ง เหลือแค่เท่าที่จะดูแลและลงทุนทำต่อได้เท่านั้น บางรายได้ปรับเปลี่ยนระบบการปลูกชมพูใหม่ โดยการตัดแต่งทรงต้นให้เป็นพุ่มและเตี้ยลงเพื่อลดต้นทุนในการทำน้ําร้าน ซึ่งวิธีการนี้สามารถปลูกชมพูได้จำนวนต้นมากขึ้น

“ปัญหามันก็มี ปัจจุบันการทำสวนชมพูต้นทุนการผลิตมันก็สูงขึ้น ค่าปุ๋ยค่ายา ก็แพงขึ้น ค่าไม้ไผ่ที่ใช้ทำน้ําร้านมันก็แพงขึ้น เมื่อก่อนล้าละไม่กี่บาท ปัจจุบันล้าละ 30-35 บาท แต่ก็ต้องทำ มันไม่ทำไม่ได้ ไหนจะค่าจ้างคนทำน้ําร้านอีก ”
(บุญเลิศ กำเนิดเพชร 2553)

2.2 ปัญหาด้านการตลาดของชมพู

ปัจจุบันผู้บริโภคมักไม่ได้บริโภคชมพูที่เป็นชมพูเพชรสายรุ้งแท้ๆ เพราะมีสายพันธุ์ชมพูที่เหมือนกันมากอย่างชมพูเพชรสุวรรณ เข้ามาตีตลาด ซึ่งชมพูเพชรสุวรรณ เป็นชมพูพันธุ์เดี่ยว ไม่ต้องมีน้ําร้าน การดูแลง่าย ทำให้มีต้นทุนที่ต่ำกว่า ขณะเดียวกันยังมีราคาถูกกว่า จนทำให้ผู้บริโภคสับสนและเข้าใจว่า ชมพูเพชร คือ ชมพูเพชรสุวรรณ แต่ความจริงไม่ใช่ ชมพูเพชรของแท้ต้องเป็น "ชมพูเพชรสายรุ้ง"

ลักษณะของ "ชมพูเพชรสายรุ้ง" ส้มเกตง่ายๆ คือ ผลแก่จะมีสีออกชมพูเกือบแดง ตัวผลไม่เงา แต่จะออกขุ่นขาว เนื้อแน่นกรอบ รสชาติหวานจนถึงหวานจัด ตรงกันชมพูเพชรสายรุ้งจะมีสีกลีบ เบียดกันแน่น นิ้วหัวแม่มือไม่สามารถกดลงไปได้ ซึ่งแตกต่างจากชมพูเพชรสุวรรณอย่างสิ้นเชิง ที่ส่วนใหญ่เนื้อจะเป็นมันเงา เนื้อฟูเนื่องจากมีน้ำเยอะ รสชาติไม่หวานจัดจากเหตุการณ์ดังกล่าวชาวบ้านที่ประกอบอาชีพทำสวนชมพูได้มีการรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มเกษตรกรสวนชมพูเพชรสายรุ้งตำบลหนองโสน ได้มีการทำผลิตภัณฑ์บรรจุผลชมพูที่บ่งบอกว่าเป็นชมพูเพชรสายรุ้งมีการรับรองจากทางจังหวัดเพชรบุรี ทำให้ผู้บริโภคสามารถเลือกซื้อและมั่นใจได้มากขึ้น หรือบางรายเข้าไปซื้อจากสวนโดยตรง ทำให้ได้ชมพูเพชรสายรุ้งที่เป็นชมพูเพชรสายรุ้งแท้ๆ

“ชมพู่เพชรสายรุ้งที่ขายกันตามท้องตลาดมักจะมีกรแอบอ้างว่าเป็นชมพู่เพชรสายรุ้งแท้ บางเจ้าผสมกันระหว่างเพชรสายรุ้งกับพันธุ์อื่น ชมพู่พันธุ์อื่นที่มีลักษณะคล้ายชมพู่เพชรสายรุ้ง เช่น ชมพู่พันธุ์เพชรสุวรรณ ซึ่งชมพู่เพชรสุวรรณ เป็นชมพู่พันธุ์เดี่ยว ไม่ต้องมีนั่งร้าน การดูแลง่าย ทำให้มีต้นทุนที่ต่ำกว่า ขณะเดียวกันยังมีราคาถูกกว่า และไม่หวานกรอบเท่าชมพู่เพชรสายรุ้ง จนกระทั่งทำให้ทุกวันนี้ผู้บริโภคบางคนเข้าใจผิด เวลาซื้อไปหวานบ้างไม่หวานบ้าง ทำให้คนไม่ค่อยกล้าซื้อกลัวโดนหลอก” (ยุทธนา เมืองเล็ก 2553)

2.3 ปัญหาดินเสื่อมคุณภาพ

ในอดีตชาวสวนชมพู่ใช้ปุ๋ยเคมี และใช้ยาปราบศัตรูพืช โดยไม่ได้คำนึงถึงผลกระทบที่จะตามมา ในภายหลังเกิดปัญหาดินเริ่มเสื่อมสภาพเนื่องจากดินสั่งสมสารพิษไว้เป็นเวลานาน สารพิษได้ทำลายคุณภาพของดิน ทำให้ต้นชมพู่ทรุดโทรม ได้ผลผลิตไม่ดี ผลผลิตเน่าเสีย ปัจจุบันชาวบ้านจึงหันมาใช้ปุ๋ยชีวภาพควบคู่ไปกับปุ๋ยเคมี และยังคงจำเป็นต้องใช้ยาปราบศัตรูพืชอยู่ แต่ใช้ในปริมาณที่เหมาะสมและถูกวิธี ทำให้ดินกลับมาดีขึ้นและชมพู่เติบโตดี ได้ผลผลิตดีมีคุณภาพ

“เมื่อก่อนใช้ปุ๋ยเคมี ก็ใช้มาเรื่อยๆ จนหลังๆ เริ่มเกิดผลกระทบ เนื่องจากปุ๋ยไปทำลายดิน ทำลายวงจรต่างๆ ทำให้ต้นชมพู่ทรุดโทรมผลผลิตเน่าเสีย ในตอนหลังจึงมีการณรงค์ใช้ปุ๋ยชีวภาพควบคู่กัน ชมพู่จึงกลับมาเฟื่องฟูอีกครั้ง” (ยุทธนา เมืองเล็ก 2553)

ผลงานวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาตรี

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาในวิถีชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกชมพู่เพชรสายรุ้ง ในตำบลหนองโสนอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี โดย ผู้ศึกษาทำการเก็บรวบรวมข้อมูล แนวคิด ทฤษฎี ข้อมูลพื้นฐานจากเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากแหล่งข้อมูลต่างๆ อาทิเช่น ห้องสมุด ระบบสืบค้นทางอินเทอร์เน็ต องค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือการสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยสามารถสรุปผลการศึกษาได้ ดังนี้

1. สรุปผลการศึกษาและอภิปรายผลการศึกษา
2. ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

1. วิถีชีวิตชาวสวนชมพู่

1.1 ความรู้ในอดีตด้านวิถีชีวิตชาวสวนชมพู่

จากการศึกษาพบว่า การปลูกชมพู่ของเกษตรกรตำบลหนองโสน นั้นชาวสวนปลูกเพื่อรับประทานกันเองภายในครอบครัวเนื่องจากชมพู่มีรสชาติที่อร่อย หวาน กรอบ เริ่มมาจากในสมัยบรรพบุรุษของเกษตรกร โดยที่สมัยก่อนนั้นยังไม่มีเครื่องสูบน้ำที่จะนำมาใช้เพื่อรดน้ำให้กับชมพู่ ชาวสวนจึงใช้วิธีการปลูกชมพู่ในพื้นที่รอบ ๆ แม่น้ำเพชรบุรี ชาวสวนตักน้ำใส่โอ่งเพื่อไว้สำหรับดื่มกินภายในครอบครัว และตักมาเพื่อรดน้ำต้นชมพู่ทุกเช้า 2-3 วัน ต่อครั้ง เพราะชมพู่เป็นพืชที่ต้องการน้ำมาหล่อเลี้ยงลูกชมพู่ให้ผลมีขนาดใหญ่ แต่ต้องไม่มากเกินไปเพราะว่ารากของชมพู่อาจเน่าได้ ดังนั้นสวนชมพู่ในสมัยก่อนจึงต้องอยู่ใกล้แหล่งน้ำ เกษตรกรยังไม่มีความรู้ในการทำให้ผลผลิตมีปริมาณมาก และมีคุณภาพ จึงใช้วิธีการแบบดั้งเดิม โดยที่ไม่มีเทคโนโลยีเข้ามาเกี่ยวข้อง หรือ วิศวกรรมการด้านการขยายพันธุ์ชมพู่ เช่นการตอนกิ่ง การติดตา ที่เกี่ยวข้องทำให้ผลผลิตมีคุณภาพและปริมาณมาก

1.2 ความรู้ปัจจุบันด้านวิถีชีวิตชาวสวนชมพู่

จากการเปลี่ยนแปลงทางการขยายพันธุ์ ยังคงเหมือนเดิมคือใช้การตอนกิ่ง เพราะการตอนกิ่งจะทำให้ชมพู่ไม่กลายพันธุ์ และยังคงรสชาติเดิมอยู่ สภาพดินยังคงเป็นดินที่มีลักษณะเดิม ดูจาก

การขึ้นของต้นหญ้า ต้นหญ้าที่ขึ้นสมบูรณ์แสดงให้เห็นว่าดินบริเวณนั้นมีคุณสมบัติที่ดี ต้นหญ้าที่ไม่เจริญเติบโตแสดงให้เห็นถึงสภาพดินที่ไม่เหมาะสมกับการปลูกชมพู่ การให้น้ำชมพู่ในปัจจุบันมีการใช้เครื่องสูบน้ำเข้ามาเป็นเครื่องช่วยผ่อนแรง การควบคุมศัตรูพืช ไม่มีการใช้สารเคมีในการปลูก แต่ใช้วิธีการพรวนดิน โดยใช้ฟางกลบโคนต้นแทนการใช้สารเคมี การให้ปุ๋ยจากผลชมพู่สังเกตจากปริมาณผลชมพู่ ถ้าผลชมพู่ปริมาณมากให้ใส่ปุ๋ยเพิ่ม การทำนังร้านเริ่มจากอดีตสืบเนื่องถึงปัจจุบันเป็นภูมิปัญญาของชาวบ้านที่มีการทำนังร้านเพื่อเป็นเครื่องช่วยทุ่นแรงในการห่อผลชมพู่และเก็บผลชมพู่ โดยใช้ไม้ไผ่ประกอบเป็นนังร้านเพราะไม้ไผ่ไม่ทำให้ผลชมพู่และกิ่งของต้นชมพู่เสียหาย ในขณะที่เหล็กมีคุณสมบัติแข็งแรงแต่ไม่สามารถนำมาใช้ได้เพราะเมื่อโคนแฉกเหล็กจะร้อนทำให้กิ่งของต้นชมพู่สัมผัสเกิดความเสียหายและการไหม้ของดอกและใบชมพู่

1. การปรับตัวของเกษตรกรผู้ทำสวนชมพู่เพชรสายรุ้ง

จากการศึกษาถึงการปรับตัวของเกษตรกรผู้ทำสวนชมพู่ใน พบว่าอาชีพการทำสวนชมพู่เป็นอาชีพที่มีการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น โดยรูปแบบการผลิตชมพู่ไม่เปลี่ยนแปลงไปจากอดีตมาก เนื่องจากไม่ต้องใช้เทคโนโลยีระดับสูงมากนักสิ่งที่เปลี่ยนแปลงคือการให้น้ำโดยเปลี่ยนแปลงจากการใช้กระป๋องตักรด มาเป็นการใช้สายยางต่อเข้าเครื่องสูบน้ำแล้วฉีดต้นชมพู่นอกจากนั้นเกษตรกรพบกับปัญหาต่างๆ เช่น

2.1 ปัญหาต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น

เนื่องจากปัจจุบันเศรษฐกิจมีการพัฒนาและปรับตัวไปอย่างรวดเร็ว สินค้าและบริการต่างๆ ได้ปรับตัวสูงขึ้นส่งผลกระทบต่อเกษตรกรผู้ทำสวนชมพู่มาก ทำให้ต้นทุนในการผลิตชมพู่สูงตามไปด้วยและอีกทั้งด้านอัตราค่าจ้างและอุปกรณ์ในการทำนังร้านยังมีราคาแพง ทำให้เกษตรกรบางรายถึงขั้นต้องปรับเปลี่ยนอาชีพเนื่องจากประสบปัญหาดังกล่าว แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นเกษตรกรที่ยังคงอนุรักษ์วิธีการปลูกที่เป็นภูมิปัญญาแบบดั้งเดิม

2.2 ปัญหาด้านการตลาดของชมพู่

ปัญหาดังกล่าวสืบเนื่องจากมีสายพันธุ์ของชมพู่ที่คล้ายกันกับชมพู่เพชรสายรุ้ง นั่นคือชมพู่เพชรสุวรรณ ที่ประหยัดค่าใช้จ่ายในด้านไม่ต้องทำนังร้านเหมือนกับชมพู่เพชรสายรุ้ง เพราะต้นทุนที่ต่ำกว่าจึงทำให้ชมพู่เพชรสุวรรณมีราคาถูกกว่า และสายพันธุ์ที่คล้ายกันนี้เองผู้บริโภคที่ซื้อชมพู่ไปรับประทาน ชื้อไปแล้วหวานบ้างไม่หวานบ้างทำให้คนไม่กล้าซื้อกลัวโดนหลอก ด้วยเหตุนี้เองชาวบ้านที่ประกอบอาชีพทำสวนชมพู่ได้มีการรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มเกษตรกรสวนชมพู่

เพชรสายรุ้งตำบลหนองโสน ได้มีการทำผลิตภัณฑ์บรรจุผลชมพูที่บ่งบอกว่าเป็นชมพูเพชรสายรุ้งมีการรับรองจากทางจังหวัดเพชรบุรี ทำให้ผู้บริโภคสามารถเลือกซื้อและมั่นใจได้มากขึ้น หรือบางรายเข้าไปซื้อจากสวนโดยตรง ทำให้ได้ชมพูเพชรสายรุ้งที่เป็นชมพูเพชรสายรุ้งแท้ๆ

2.3 ปัญหาดินเสื่อมคุณภาพ

ชาวสวนชมพูใช้ปุ๋ยเคมี และใช้ยาปราบศัตรูพืช โดยไม่ได้คำนึงถึงผลกระทบที่จะตามมา ในภายหลังเกิดปัญหาดินเริ่มเสื่อมสภาพเนื่องจากดินสังเคราะห์ปุ๋ยไว้เป็นเวลานาน สารพิษได้ทำลายคุณภาพของดิน ทำให้ต้นชมพูทรุดโทรม ได้ผลผลิตไม่ดี ผลผลิตเน่าเสีย ปัจจุบันชาวบ้านจึงหันมาใช้ปุ๋ยชีวภาพควบคู่ไปกับปุ๋ยเคมี และยังคงจำเป็นต้องใช้ยาปราบศัตรูพืชอยู่ แต่ใช้ในปริมาณที่พอเหมาะและถูกวิธี ทำให้ดินกลับมาดีขึ้นและชมพูเติบโต ได้ผลผลิตดีมีคุณภาพ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ปัจจุบันชมพูเพชรสายรุ้งได้รับความนิยม และมีชื่อเสียงในด้านสายพันธุ์และรสชาติที่ยังคงเป็นเอกลักษณ์ ทำให้ผู้บริโภคแม้จะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการซื้อชมพูมารับประทานเพียงใด ผู้บริโภคก็ยังคงมีความต้องการเหมือนเดิม ดังนั้นควรส่งเสริมให้เกษตรกรหันมาปลูกชมพูเพชรสายรุ้งให้มากกว่าเดิม เพราะปัจจุบันชมพูเพชรสายรุ้งยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภค

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเพื่อต่อขยายความรู้ทางด้านภูมิปัญญาของเกษตรกร รวมทั้งการศึกษาเรื่องการตลาด การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรของเกษตรกรผู้ทำสวนชมพูเพชรสายรุ้ง รวมทั้งการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับชมพู เช่นการทำหีบห่อชมพูหรือทำกระเช้า เพื่อทำให้ชมพูเพชรสายรุ้งเป็นของฝากกับคนทั่วไปได้

2. ควรมีการศึกษาถึงกระบวนการผลิตชมพูและการปรับตัวของเกษตรกรที่ทำสวนชมพูเพชรสายรุ้งในจังหวัดเพชรบุรีทุกพื้นที่ ให้มีการสร้างเครือข่ายภายในชุมชนเพื่อเป็นการกำหนดราคาชมพูไม่ให้ถูกกดจากพ่อค้าคนกลางมากเกินไป

บรรณานุกรม

- กาญจนา แก้วเทพ. การพัฒนาแนววัฒนธรรมชุมชน. กรุงเทพฯ : สภาคทอลิกแห่งประเทศไทย
เพื่อการพัฒนา, 2537.
- ขจักษ์ บุษย์พัฒนา. ชาวเขา. กรุงเทพฯ : แพร่วิทยา, 2518.
- คณินนิตย์ สินธุชะ. (2540)
- งามพิศ สัตย์สงวน. มานุษยวิทยากายภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2540.
- _____. หลักมานุษยวิทยาวัฒนธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ธรรมสภา, 2543.
- จางง อดิวัฒน์สิทธิ์. (2540). การกระทำทางสังคม. กรุงเทพฯ : ภาควิชาสังคมวิทยาและมนุษย
วิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 2.
- จางง อภิวัฒน์ และคณะ. สังคมวิทยา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2518.
- ชนิตา รักษ์พลเมือง. (2532). การศึกษาเพื่อพัฒนาประเทศ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียน
สโตร์.
- นันทนา แสงโพธิ์รัตน์. เรื่องผลการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมจากการ
ท่องเที่ยวเชิงเกษตร : กรณีศึกษา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม. ม.ป.ท. : ม.ป.พ.,
2547.
- นิมิต มั่งมีทรัพย์. เรื่องการศึกษาสภาพการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ของ
ชุมชนชาวลาวโซ่ง ตำบลคอนคลั่ง จังหวัดราชบุรี. สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยี
สารสนเทศมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง. ม.ป.ท. : ม.ป.พ., 2550.
- บุญมี พิบูลย์สมบัติ. หนังสือที่ระลึกงานฉลองศาลาบ้านจาง หมู่ 1 ตำบลหนองโสน, 2541.
- มงคล หวังชูใจ และชมพู โกติรัมย์. สังคมวิทยาเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เอส อาร์
พรินติ้งแบล, 2547.
- มานอชญ์ โรจนสิริ. เรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของเกษตรกรชาวสวนผู้ผลิต
น้ำตาลมะพร้าว : กรณีศึกษาชาวสวนในเขตตำบลเหมืองใหม่ อำเภออัมพวา จังหวัด
สมุทรสงคราม. ม.ป.ท. : ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, 2547.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. แนวคิดการผสมผสานวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพมหานคร :
สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2539.
- รุ่ง แก้วแดง. การศึกษาไทยในเวทีโลก รวบรวมบทความทางการศึกษาในรอบ ปี พ.ศ.
2540-2541. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.
- รพีพรรณ สุวรรณณัติโชติ. สังคมวิทยา. สงขลา: คณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2530.

สัญญา สัญญาวิวัฒน์. ทฤษฎีสังคมวิทยา. กรุงเทพฯ : คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2534

_____. (2523). หลักสังคมวิทยา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

สนธยา พลศรี. ทฤษฎีและหลักการพัฒนา. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2547.

สมพงษ์ ปั่นหุ่น. ภูมิปัญญาชาวบ้านในการพัฒนาชนบท. กรุงเทพมหานคร : อัมรินทร์, 2542.

สุพัตรา สุภาพ. สังคมและวัฒนธรรมไทย. พิมพ์ครั้งที่19. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2524.

_____. สังคมและวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2525.

_____. ความเป็นมาของสังคมวิทยา. พิมพ์ครั้งที่11. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2533.

สุภรณ์ โอเจริญ. มอญในเมืองไทย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สามารถ จันทร์สุต. ภูมิปัญญาชาวบ้าน. กรุงเทพฯ : มุลินธิภูมิปัญญา, 2536.

วารสารเคหะการเกษตร. รวมกลยุทธ์ชุมชนพื้พฤศจิกายน, 2538

อมรา จำรูญศิริ. การท่องเที่ยวกับการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม:

กรณีศึกษา ตำบลหนองบัว อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย. ม.ป.ท. : สาขาไทยศึกษาเพื่อการพัฒนา

สถาบันราชภัฏเลย, 2545.

_____. “การท่องเที่ยวกับการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม กรณีศึกษา

ตำบลหนองบัว อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย.” ปริญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาไทยศึกษาเพื่อการพัฒนา

บัณฑิตศึกษา สถาบันราชภัฏเลย, 2546

อากรณ์ เจริญลักษณ์. การปลูกหมั้วและลักษณะทั่วไป, 2547.

อานนท์ อาภาภิรม. ร.บ. สังคมวิทยา. กรุงเทพฯ : แพร่วิทยา.

อุบล เสถียรปรีณกรณ์. (2528). การศึกษาสังคมวิทยา. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

วิทยาลัยครุนครปฐม.

อุไรพรรณ ปรางอุดมทรัพย์. เรื่อง การศึกษาเส้นทางท่องเที่ยวชมธรรมชาติตลาดน้ำดอนหวาย

อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม. ม.ป.ท. : ม.ป.พ., 2550.

อุทัย หิรัญโต. สังคมวิทยาประยุกต์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรไทย, 2519.

ภาคผนวก

ผลงานวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาตรี

แนวคำถาม

สารนิพนธ์เรื่อง วิถีชีวิตชาวสวนชมพู ตำบลหนองโสน อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี

1. เริ่มการสนทนา

- แนะนำตัวเอง และบอกจุดประสงค์ของการสัมภาษณ์
- เริ่มจากคำถามทั่ว ๆ ไปเช่น พื้นที่ที่ใช้ปลูกชมพูมีกี่ไร่ ทำสวนเองหรือว่ารับจ้างทำ
- ขออนุญาตบันทึกเทป อัดเสียง ถ้าในกรณีให้ผู้ให้สัมภาษณ์ปฏิเสธ ขอจดบันทึกคำสนทนา

2. คำถามข้อมูลทั่วไป

- ชื่อ อายุ ประกอบอาชีพอะไร เคยทำสวนชมพูไหม เมื่อก่อนทำอาชีพอะไร
- มีครอบครัวทั้งหมดกี่คน พ่อแม่ทำสวนชมพูไหม
- สอบถามถึงสภาพที่เกิดขึ้นภายในอดีตและปัจจุบันที่เกิดขึ้นภายในตำบลหนองโสน อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี
- ใช้ชีวิตประจำวันเช่นไร ทำอะไรบ้างในแต่ละวัน
- เหตุใดจึงเลือกทำสวนชมพู
- ระยะเวลาในการทำสวนชมพู
- พื้นที่ปลูกจำนวนกี่ไร่
- ทำสวนเองหรือจ้างคนอื่นทำ

วิถีทางสู่การเป็นเกษตรกรผู้ทำสวนชมพู

- เมื่อก่อนประกอบอาชีพอะไร
- ทำสวนตั้งแต่อายุเท่าไร
- มีขั้นตอนอย่างไรในการทำสวนตั้งแต่เริ่มมีที่ดิน ตลอดจนการดูแลรักษาต้นชมพู
- นับตั้งแต่ประกอบอาชีพทำสวนชมพู มีอะไรบ้างที่เปลี่ยนแปลงไปจากเมื่อครั้งเริ่มต้น
- สายพันธุ์ชมพูเพชรสายรุ้งมีความแตกต่างอย่างไรเมื่อเทียบกับสายพันธุ์อื่น ๆ
- วิธีการปลูกต้นชมพูมีกี่วิธีอย่างไรบ้าง
- การทำน้ํารันต้องใช้เวลาอะไรบ้าง เสียค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนเท่าไร ระยะเวลาในการทำน้ํารันใช้เวลาในการทำมากน้อยเท่าไร
- ต้องเตรียมดินเช่นไรชมพูถึงจะมีรสชาติที่หวาน และกรอบ

- การให้น้ำชมพูให้น้ำแบบใด ใช้เครื่องสูบน้ำแล้วฉีดผ่านสายยางหรือแบบสปริงเกอร์
- ใช้น้ำจากแม่น้ำเพชรบุรีจะทำให้รสชาติชมพูดีขึ้นไหม

เครื่องมือที่ใช้ในการทำและเก็บผลผลิต

- ใช้เครื่องมืออะไรในการเก็บชมพู เช่น มือเปล่าหรือมีด
- วัสดุที่ใช้เก็บชมพู ใช้ถังน้ำหรือตะกร้าเก็บ

การนำผลผลิตออกสู่ตลาด

- ขายเองภายในสวนหรือส่งให้แม่ค้าขายต่อ
- มีพ่อค้าคนกลางมารับซื้อจากสวนหรือไม่
- สถานที่ขายชมพูมีที่ไหนบ้าง

การรวมกลุ่มของคนทำสวนชมพูเป็นอย่างไร

- ใครเป็นผู้นำในการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกร
- รวมกลุ่มกันนานเท่าไร
- เพราะอะไรเกษตรกรจึงรวมกลุ่มกัน

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับปริญญาตรี

สารบัญรูปภาพ

รูปเกษตรกรผู้ให้ความรู้และข้อมูลชุมชน

รูปนายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองโสนและผู้ศึกษา

รูปนายไพฑูรย์ ชาติทอง และผู้ศึกษากำลังศึกษาข้อมูลชมพู่ในตำบลหนองโสน

รูปต้นกล้าชมพู่ที่ผ่านการตอนกิ่ง

รูปนั่งร้านภายในสวนชมพู่ในตำบลหนองโสน

รูปชมพู่เพชรสายรุ้งเกรด A ที่มีราคาขายอยู่ที่ 160 – 180 บาทต่อกิโลกรัม

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ – สกุล นาย ภูมิ พริยากรณ์
 ที่อยู่ 284 ถ.เพชรเกษม ต.ห้วยยอด อ.ห้วยยอด จ.ตรัง 92130
 วัน เดือน ปีเกิด 9 มกราคม พ.ศ. 2529
 สถานที่เกิด จังหวัดตรัง

ประวัติการศึกษา

พ.ศ.254	2	มัธยมตอนต้น โรงเรียนห้วยยอด จังหวัดตรัง	
พ.ศ. 254	5	มัธยมตอนปลาย โรงเรียนห้วยยอด จังหวัดตรัง	
พ.ศ. 2549		ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการชุมชน	คณะวิทยาการ จัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศ เพชรบุรี

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับปริญญาตรี

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ – สกุล นายอาภรณ์ ปัญญางาม
 ที่อยู่ 213/4 หมู่ 4 ต.ปลายโพงพาง อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม 75110
 วัน เดือน ปีเกิด 11 มิถุนายน พ.ศ. 2530
 สถานที่เกิด จังหวัด สมุทรสงคราม
 ประวัติการศึกษา

พ.ศ.2543 มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนอัมพวันวิทยาลัย จังหวัดสมุทรสงคราม
 พ.ศ. 2546 มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนอัมพวันวิทยาลัย จังหวัดสมุทรสงคราม
 พ.ศ. 2549 ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการชุมชน คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับปริญญาตรี